

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
Abdullah AYTEKİN**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Hasan KAVAL**

Ankara-2012

ONAY

Abdullah AYTEKİN tarafından hazırlanan "Futbolcu Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi" başlıklı bu çalışma, 29.5.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/~~oyçokluğu~~) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme/Muhasebe dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halim ERGEL
H. Ergel

[İ m z a]

.....

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

Prof. Dr. Mustafa İPÇİ
M. İpçi

[İ m z a]

.....

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

DANIŞTAN

[İ m z a]

.....

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Prof. Dr. Hasan KAVRACI
H. Kavracı

ÖNSÖZ

Son yıllarda futbolun bir spor dalı olmaktan ziyade bir endüstriye dönüşmesi ile birlikte futbol kulüpleri, daha güçlü bir mali yapıya kavuşma ve daha kurumsal bir şekilde yönetilmesi gibi ihtiyaçlar nedeniyle halka açık şirketlere dönüşmüştür. Bu kapsamda en önemli varlığı futbolcular olan halka açık futbol şirketlerinin kamuyu aydınlatma uygulamalarında bu varlıklarla ilgili gerekli bilgileri tam ve doğru bir şekilde zamanında kamuya açıklamaları büyük önem taşımaktadır. Bu şirketlerin futbolcular ile imzaladıkları sözleşmeler nedeniyle katlandıkları maliyetler ile bunların muhasebeleştirilmesine yönelik politikalar, ilgili tüm taraflar açısından futbol şirketlerinin finansal durumunun anlaşılması bakımından kritik önemdedir. Ancak futbolun kendine has özellikleri de dikkate alındığında, futbolcu sözleşmeleri gibi farklı nitelikli varlıkların yararlı ömrünün belirlenmesi ve itfası, dolayısıyla da muhasebeleştirilmesinin kimi tartışmaları da beraberinde getirmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Tez çalışmasının amacı futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin Uluslararası Muhasebe Standartları ile diğer ülkelerin genel kabul görmüş muhasebe standartlarında yer alan düzenlemeler ve yabancı futbol kulüpleri ile Türkiye'deki kulüplerin uygulamaları incelenerek konuya ilişkin öneriler getirmeye çalışmaktır.

Tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen hocam Sayın Prof. Dr. Hasan KAVAL'a ve eğitimimde büyük katkısı olan anneme, babama ve eşime teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR	v
TABLolar VE ŞEKİLLER	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA FUTBOLUN GELİŞİMİ, ORGANİZASYONU, EKONOMİDEKİ YERİ ve FİNANSAL RAPORLAMA İLE İLİŞKİSİ

1.1. FUTBOL EKONOMİSİNİN GELİŞMESİ VE FUTBOL ŞİRKETLERİNİN HALKA AÇILMASI	4
1.2. FUTBOL EKONOMİSİNİN BÜYÜKLÜĞÜ	7
1.3. UEFA'NIN FİNANSAL FAİR PLAY İLKELERİ	16
1.4. TÜRKİYE'DE FUTBOL KULÜPLERİNİN ŞİRKETLEŞMESİ VE HALKA AÇILMASI	17
1.4.1. Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Y.A.Ş.'nin Halka Açılması	18
1.4.2. Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Halka Arzı	21
1.5. FUTBOL ŞİRKETLERİ AÇISINDAN FİNANSAL RAPORLAMANIN ÖNEMİ	22

İKİNCİ BÖLÜM

FUTBOL ŞİRKETLERİNİN MALİ YAPISI, ÖNEMLİ GELİR ve GİDERLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ve VERGİ DÜZENLEMELERİ KARŞISINDAKİ DURUMU

2.1. GELİR KAYNAKLARI	26
2.1.1. Bilet satış gelirleri	27
2.1.2. Süper Lig Yayın Gelirleri	29
2.1.3. Reklam ve Sponsorluk Gelirleri	30
2.1.4. Lisans ve Ticari Ürünler İsim Hakkı Gelirleri	31

2.1.5. Şampiyonlar Ligi ve Diğer Turnuva Gelirleri.....	32
2.2. GİDER KAYNAKLARI.....	33
2.2.1. Futbolcu ve Teknik Adam Ücret ve Transfer Giderleri.....	33
2.2.2. Stadyum Giderleri.....	34
2.2.3. Genel yönetim giderleri.....	34
2.2.4. Lisans Sözleşmesi Kapsamında Yapılan Ödemeler.....	35
2.3. AKTİF YAPISI	36
2.3.1. İlişkili Taraf İşlemlerinin Yoğunluğu.....	37
2.3.2. Aktifleştirilen Transfer Ücretleri	43
2.3.3. Futbol Stadyumları	43
2.4. PASİF YAPISI	43
2.5. FUTBOL ŞİRKETLERİNİN VERGİ KANUNLARI KARŞISINDAKİ DURUMU .45	
2.5.1. Kurumlar vergisi kanunu açısından	45
2.5.2. Gelir vergisi kanunu açısından	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI ve DİĞER DÜZENLEMELER ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. UMS 38'E GÖRE MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN AKTİFLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR	50
3.1.1. Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerleme Yöntemleri	55
3.1.1.1. Maliyet yöntemi	56
3.1.1.2. Yeniden değerlendirme yöntemi	56
3.1.2. Kamuyu Aydınlatma İlkeleri	57
3.2. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ KONUSUNDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR	58
3.3. BOSMAN KARARI	66
3.4. UEFA'NIN KULÜP LİSANSLAMA İÇİN MALİ KRİTERLERİ VE FUTBOLCU MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ İLKELERİ	69
3.5. FUTBOLCULARIN BONSERVİS BEDELLERİ İLE ÜCRETLERİNİN MALİ TABLOLARA YANSITILMASINA İLİŞKİN SPK'NIN 07.02.2002 TARİH VE 9/181 SAYILI KARARI	72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN TÜRK
ve YABANCI FUTBOL ŞİRKETLERİNİN UYGULAMALARI

4.1. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN GEÇMİŞ YILLARDAKİ UYGULAMALAR	74
4.2. ULUSLARARASI FUTBOL KULÜPLERİNİN FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN UYGULAMALARI	79
4.2.1. Juventus Futbol Kulübünün Uygulaması	79
4.2.2. Arsenal Futbol Kulübünün Uygulaması	81
4.2.3. Borussia Dortmund Futbol Kulübünün Uygulaması	84
4.2.4. Uluslararası Uygulamalara İlişkin Genel Değerlendirme	86
4.3. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN TÜRK FUTBOL ŞİRKETLERİNİN UYGULAMALARI.....	87
4.3.1. Beşiktaş'ın Uygulaması	87
4.3.2. Galatasaray'ın Uygulaması	92
4.3.3. Trabzonspor'un Uygulaması	99
4.3.4. Fenerbahçe'nin Uygulaması	103
4.3.5. Türk Futbol Şirketlerinin Uygulamalarının Değerlendirilmesi	106

BEŞİNCİ BÖLÜM
FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNE UMS 38 “MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR” STANDARDININ UYGULANMASININ NEDEN OLDUĞU
EKSİKLİKLER ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNE UMS 38 “MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR” STANDARDININ UYGULANMASININ NEDEN OLDUĞU EKSİKLİKLER	109
5.1.1. Altyapıdan Yetiştirilen Oyuncuların Aktifleştirilememesi	109
5.1.2. Sözleşmenin Süresinin Uzatılması Durumunda Ortaya Çıkan Problemler	113

5.1.3. Sözleşmenin İtfâ Süresi Sonunda Futbolcunun Gerçek Değerinin Azalmaması	114
5.2. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN NİTELİĞİNE UYGUN AYRI BİR ULUSLAR ARASI MUHASEBE STANDARTI VEYA YORUMU İHTİYACI	115
5.2.1. IAS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı Kapsamında Değerlendirme	115
5.2.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelirde İzlenen Varlık Olarak ve UFRS 9 Finansal Araçlar Standardı Kapsamında Değerlendirme	119
5.2.3. Genel Değerlendirme	123
5.3. FUTBOL ŞİRKETLERİNİN KAMUYA AÇIKLADIĞI GELİR TABLOSUNA İLİŞKİN ÖNERİLER	125
 SONUÇ	 130
KAYNAKÇA	136
ÖZET	146
ABSTRACT	147

SİMGELER VE KISALTMALAR

Ar-Ge	:	Araştırma ve Geliştirme
FİFA	:	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
İMKB	:	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KAP	:	Kamuyu Aydınlatma Platformu
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
TFF	:	Türkiye Futbol Federasyonu
TFRS	:	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	:	Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
UEFA	:	Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
UFRS	:	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	:	Uluslararası Muhasebe Standartları
Md	:	Madde
vb.	:	ve benzeri

TABLOLAR VE ŞEKİLLER

Tablo 1	: Avrupa futbol piyasasının büyüklüğü.....	8
Tablo 2	: Beş büyük Avrupa Liginin ücret maliyetleri	9
Tablo 3	: En Çok Gelire Sahip Olan 20 Takımın Gelir Dağılımı	10
Tablo 4	: Beş Büyük Avrupa Liginin Karlılık Durumu	10
Tablo 5	: Beş büyük Avrupa Liginin Gelirleri ve Gelirlerinin Dağılımı	11
Tablo 6	: Premier Ligdeki Takımların Toplam Ücret Giderleri Ve Ligdeki Pozisyonları	14
Tablo 7	: Galatasaray Sportif A.Ş.'nin İlişkili Taraflardan Alacakları	38
Tablo 8	: Sportif A.Ş.'nin İlişkili Taraflardan Alacaklarına İlişkin Bilgiler	39
Tablo 9	: Juventus Futbol Kulübünün Finansal Verileri	79
Tablo 10	: Juventus Futbol Kulübünün Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Kayıtları	80
Tablo 11	: Arsenal Futbol Kulübünün Finansal Verileri	82
Tablo 12	: Arsenal Futbol Kulübünün Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Kayıtları	82
Tablo 13	: Borussia Dortmund Futbol Kulübünün Finansal Verileri	84
Tablo 14	: Borussia Dortmund Futbol Kulübünün Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Kayıtları.....	85
Tablo 15	: Beşiktaş'ın Finansal Tablo Büyüklükleri	88
Tablo 16	: Beşiktaş'ın Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Hesapları	89
Tablo 17	: Galatasaray Sportif A.Ş.'nin Finansal Tablo Büyüklükleri	94
Tablo 18	: Galatasaray'ın Birleşme Öncesi ve Sonrası Finansal Tabloları	95
Tablo 19	: Galatasaray'ın Futbolcu Sözleşmelerini Yeniden Değerlemesi	96
Tablo 20	: Trabzonspor'un Finansal Tablo Büyüklükleri	99
Tablo 21	: Trabzonspor A.Ş.'nin Futbol Takımını Devralma Öncesi ve Sonrası Finansal Tabloları	102
Tablo 22	: Trabzonspor un Bilançosunda Oluşan Geçmiş Yıllar Zararı	103
Tablo 23	: Fenerbahçe'nin Finansal Tablo Büyüklükleri	104
Tablo 24	: UEFA Asgari Bilgiler Gelir Tablosu	128

GİRİŞ

Son yıllarda oldukça önemli bir değişim geçirmekte olan büyük futbol kulüpleri özü itibariyle finansal konuları öne çıkan kompleks birer işletme yapısına dönüşmüştür. Bununla birlikte, futbolcuların statüsünün değişmesi, futbolcuya daha fazla hareket özgürlüğü tanıyan ve sözleşmesel pazarlık gücü verilmesini sağlayan transfer sistemindeki değişiklikler ile kulüplerin yönetim ve mülkiyet yapısındaki değişimler kulüplerdeki bu yönelime işaret etmektedir.

Bu değişim, televizyon aracılığıyla futbol maçlarının evlerde izlenebilmesi ile başlamış, özel televizyon kanallarının devreye girmesiyle lig yayınlarına ödenen paralara ek olarak forma reklamları, sponsor sözleşmeleri ve markaların ticari ürünlerde kullanılmasıyla futbol sektörüne giren para artış göstermiştir. Sektöre giren para artışı ile birlikte futbolcuların transferi için yüksek tutarların ödendiği bir piyasa oluşmuştur.

İçinde bulunulan süreçte artık kulüpler için futbol, sahadaki bir oyun, bir spor dalı olmaktan çıkmış, elde edilen sonucun kulüplerin mali durumunu önemli ölçüde etkilediği bir endüstriye dönüşmüştür. Böylece bir yandan kulüpler şirketlere taraftar ise müşteriye dönüşmüştür.

Tüm bu unsurlar kulüplerin daha güçlü bir mali yapıya kavuşmasını, gelir ve giderlerin dengelenmesini ve kulüplerin daha kurumsal bir şekilde yönetilmesini gerektirmiştir. Bu ihtiyaçlar, kulüpleri şirket şeklinde yeniden yapılanmaya yönlendirmiştir. Futbolda artan rekabetle birlikte futbolcu maliyetlerinin artması şirketleşen Kulüpleri fon arayışına itmiştir. Bu şirketler fon kaynağı olarak sermaye piyasalarını seçmişler ve hisse senetlerini halka arz ederek fon temin etmişlerdir.

Kulüplerin organizasyon yapısının derneklerden şirketlere dönüşmesi sonucunda muhasebe uygulamaları da değişime uğramış ve nakit esaslı diyebileceğimiz bir yapıdan tahakkuk esaslı bir yapıya dönüşmüştür. Böylece eskiden sadece alım satım sırasında gelir ve gider olarak kaydedilen transfer ücretleri, lig yayın gelirleri ve bilet satış gelirleri gibi unsurlar artık muhasebenin aktifleştirme, değerlendirme ve amortisman gibi kurallarına uymak zorunda kalmıştır.

Futbol kulüplerinin şirketleşerek halka açılmaları ile birlikte bu şirketlerin finansal tabloları kamuya açıklanmaya başlamış, hisse senetlerine yatırım yapmak isteyen potansiyel yatırımcılar, kredi veren bankalar ve mevcut ortaklar bu şirketlerin finansal durumunu takip etmeye başlamış, kısaca sermaye piyasasında yer alan diğer şirketlerin tüm yükümlülükleri bu şirketler için de geçerli olmaya başlamıştır. Mevcut durumda bu yükümlülüklerin en önemlisi kamuyu aydınlatma yükümlülüğüdür. Kamuyu aydınlatma yükümlülükleri, sermaye piyasasında yer alan bir şirketin gerek periyodik olarak bağımsız denetimden geçmiş finansal raporları aracılığıyla, gerekse yatırımcıların yatırım kararını etkileyebilecek önemdeki şirkete ilişkin olayların özel durum açıklamaları ile kamuya açıklanmasını düzenleyen yükümlülüklerdir.

Bu kapsamda en önemli varlığı futbolcular olan halka açık futbol şirketlerinin kamuyu aydınlatma uygulamalarında bu varlıklarla ilgili gerekli bilgileri tam ve doğru bir şekilde zamanında kamuya açıklamaları büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, futbolculara ödenen transfer ücretleri ile bunların muhasebeleştirilmesine yönelik politikalar, ilgili tüm taraflar açısından futbol şirketlerinin durumunun anlaşılması bakımından önem taşımaktadır.

Bu çerçevede; çalışmanın birinci bölümünde; futbol ekonomisinin gelişme ve büyüme sürecine ilişkin genel bir değerlendirme yapılacaktır, bu gelişimin sonucunda ortaya çıkan futbolcu ücretlerindeki artışın halka açık

şirketler kuran kulüplerin mali tablolarına etkisinden bahsedilecek ve böylece bu şirketler için finansal raporlamanın önemine dikkat çekilecektir. Bunun yanı sıra finansal fair play ilkelerinden bahsedilecek ve Türkiye’de futbol kulüplerinin şirketleşmesi ve halka açılması konusu incelenecektir.

İkinci bölümde; futbol şirketlerinin mali tablolarında yer alan gelir ve gider unsurları hakkında bilgi verilerek bu unsurların, Uluslararası Muhasebe Standartları çerçevesinde mali tablolara alınması konusunda öne çıkan özellikli konular değerlendirilecektir. Ayrıca Türkiye’deki halka açık futbol şirketlerinin vergi düzenlemeleri karşısındaki durumu konusunda genel bir bilgi verilecektir.

Üçüncü bölümde; “Maddi olmayan duran varlıklar” başlıklı 38 no’lu Uluslararası Muhasebe Standardında (UMS 38) yer alan aktifleştirme kriterleri, değerlendirme yöntemleri ve kamuyu aydınlatma ilkeleri incelenmiştir. Bunun yanı sıra, futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak literatürde yer alan araştırmalara ve bunların sonuçlarına yer verilecek ve futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi konusunda düzenleme getiren UEFA mali kriterleri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak yurtdışındaki ve Türkiye’deki futbol şirketlerinin uygulamalarına yer verilecektir.

Beşinci bölümde futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin mevcut maddi olmayan duran varlıklar standardının uygulamasının neden olduğu eksiklikler belirtilerek, konuya ilişkin olarak uygulamada karşılaşılan yetersizliklerin giderilmesine katkı sağlanması amacıyla diğer uluslararası muhasebe standartları incelenerek öneriler getirilecektir. Sonuç bölümünde tez çalışmasında ulaşılan sonuçlar açıklanarak tez çalışması tamamlanmış olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA FUTBOLUN GELİŞİMİ, ORGANİZASYONU VE EKONOMİDEKİ YERİ

Çalışmanın bu bölümünde; futbol ekonomisinin gelişme ve büyüme sürecine ilişkin genel bir değerlendirme yapılacaktır, bu gelişimin sonucunda ortaya çıkan futbolcu ücretlerindeki artışın halka açık şirketler kuran kulüplerin mali tablolarına etkisinden bahsedilecek ve böylece bu şirketler için finansal raporlamanın önemine dikkat çekilecektir.

Bunun yanı sıra futbol ekonomisinde artan gelir ve giderlerin neden olduğu finansal darboğazlar nedeniyle gündeme gelen finansal fair play ilkelerinden bahsedilecek ve Türkiye’de futbol kulüplerinin şirketleşmesi ve halka açılması konusu incelenecektir.

1.1.FUTBOL EKONOMİSİNİN GELİŞMESİ VE FUTBOL ŞİRKETLERİNİN HALKA AÇILMASI

Tarihi çok eskiye dayanan bir oyun olan futbol günümüzde dünya üzerinde en çok bilinen ve takip edilen spor dalı olmuştur. Önceleri sadece bir oyun olan futbol özellikle son yıllarda yaşanan şirketleşmelerle birlikte yılda milyarlarca dolarlık hasılat oluşturan bir endüstriye dönüşmüştür.

Futbolun ekonomideki ağırlığının artması ve ticarileşmesi, futbolun popülerliğinin artması ile birlikte ortaya çıkan bir süreçtir. Eskiden stadyumda izlenebilen futbol karşılaşmalarının televizyonda yayınlanmaya başlanması ile birlikte futbolun popülaritesinin arttığı görülmüştür.

Televizyon aynı zamanda futbolun endüstrileşmesinde rol oynayan en temel faktörlerin başında yer almaktadır. Bir yandan endüstriyel futbolun adeta dağıtım kanalı gibi çalışırken diğer yandan da endüstriyel futbolun

yaygınlaşıp gelişmesine ve kendisini yeniden üretmesine olanak sağlayacak gelir kaynağını yaratmasına olanak sağlamıştır.(Akşar, 2005:23)

Futbolun televizyonlarda yayınlanması ile birlikte özel televizyon kanalları tarafından futbol maçlarının yayınlanması karşılığında kulüplere yüksek miktarlarda para ödenmeye başlanmıştır. Televizyon yayınlarının etkisi ile futbolun izlenmesinin artması ise reklam sektörünün de futbol piyasasına dahil olmasına ve bunun sonucu olarak kulüplerin artık reklam ve sponsorluk gelirleri de elde etmesine imkan sunmuştur.

Futbolun televizyonla olan bağı günümüzde öyle bir noktaya gelmiştir ki; artık birtakım akademisyenler, futbola endüstriyel gücünü veren televizyon ile futbol arasında neredeyse bir “işçi-işveren” ilişkisi kurulduğunun ve futbolun hareket sınırlarının artık televizyon tarafından belirlendiğinin kaygısını taşımaktadır (Arık:2008).

Futbolun popülaritesini artıran dijital yayıncılığın gelişmesi ile birlikte futbol sektörüne para akışını artıran diğer önemli bir unsur da “Bosman Kararı” olarak bilinen Avrupa Topluluğu Adalet Divanı tarafından 1995 yılında verilen karardır. Bosman kararı ile, ulusal federasyonlar tarafından belirlenen yabancı oyuncu kısıtlamasının -serbest dolaşım ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle- AB vatandaşı futbolculara uygulanamayacağı (ancak sadece AB ülkeleri dışından gelen futbolculara kısıtlama uygulanabilecektir) ilkesi benimsenmiştir. Bu kararla birlikte sözleşme süresi biten futbolcunun bonservis kısıtlaması olmadan başka bir kulübe transferi mümkün olmuştur. Böylece mali açıdan daha güçlü olan kulüplerin daha fazla sayıda kaliteli futbolcu transfer etmesinin önü açılmıştır. Bunun sonucunda şampiyonlar ligi ve UEFA gibi organizasyonlarda mali açıdan daha güçlü olan kulüpler daha başarılı olmuşlar ve bu süreç günümüze kadar gelmiştir¹.

¹ 3.3 no’lu bölümde Bosman Kararı hakkında detaylı bilgi yer almaktadır.

Bosman kararı sonucunda, sözleşme süresi biten futbolcu için ödenecek tutarın artık sadece futbolcuya ödenmesi futbolcu ücretlerinde enflasyona neden olmuştur. İngiltere futbol liginde Bosman kararı sonrasında 1990'ların sonuna kadar olan dönemde futbolcu ücretlerinde olağandışı artışlar görülmüştür (Dobson and Goddard, 2011:183).

Böylelikle bir taraftan futbol kulüplerinin elde edebileceği fon kaynakları artarken diğer taraftan da futbolcuların transfer edilmesinin kolaylaşması ile birlikte futbolcuların transfer edilmesi için ödenmesi gereken sözleşme bedelleri de yüksek rakamlara ulaşmıştır.

Bütün bu gelişmeler futbol kulüplerinin daha güçlü bir mali yapıya kavuşmasını, gelir ve giderlerin dengelenmesini ve kulüplerin daha kurumsal bir şekilde yönetilmesini gerektirmiştir. Bu ihtiyaçlar, kulüpleri şirket şeklinde yeniden yapılanmaya yönlendirmiştir. Futbolda artan rekabetle birlikte futbolcu maliyetlerinin artması şirketleşen kulüpleri fon arayışına itmiştir. Bu şirketler fon kaynağı olarak sermaye piyasalarını seçmişler ve hisse senetlerini halka arz ederek fon temin etmişlerdir.

İlk olarak İngiltere'nin Tottenham Hotspur kulübü 1983 yılında şirketleşerek halka açılmıştır. O tarihten itibaren 40'a yakın kulübün halka arz gerçekleştirdiği Avrupa'da 1990'lı yıllarda özellikle İngiliz kulüpleri yoğun bir halka açılma sürecine girmiştir (Aglietta, Andreff, Drut, 2010:4). Ülkemizde ise ilk olarak Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün kurduğu Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. 2002 yılında halka açılmış ve onu diğer büyük kulüpler Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor izlemiştir. 2010 yılı sonu itibariyle Avrupa'daki futbol kulüplerinin %3'ü borsaya kote şirketler olarak faaliyet göstermektedir (UEFA,2010:84).

Futbol kulüpleri için halka açık şirket haline dönüşmenin avantajları yanı sıra dezavantajları da bulunmaktadır. Örnek olarak kulüpler halka açıldıktan sonra daha kurumsal bir şekilde yönetilmelerine rağmen futbolcu

ücretlerindeki artışın önüne geçilememiştir. Bununla birlikte halka açık futbol şirketlerinin risk-getiri profili düşük, çeşitlendirme olanağı zayıf olup, kulübün piyasa değeri alınan sportif sonuçlara göre değişken olduğu için kurumsal yatırımcılar gerekli ilgiyi göstermemektedir. Sportif sonuçların belirsizliği/istikrarsızlığı ise kulübün aktiflerinde yer alan maddi olmayan duran varlıkların (futbolcuların) piyasa değerini etkilemektedir. Aglietta, Andreff ve Drut (2010) çalışmalarında futbol kulüplerinin birincil halka arzda başarılı olamamasının nedenini, kulüp düzeyinde etkili bir kurumsal yönetim oluşturulamamasına bağlamışlardır.

Öte yandan futbolun endüstriye dönüşmesi, futbol kulüplerinin amacının iyi futbol oynamaktan çıkıp ticari kazanç elde etme yönünde değişmesine neden olmuştur. İngiliz futbol kulüpleri arasında kulüplerin amacının tespit edilmesi amacıyla yapılan bir araştırmada; kulüplere, finansal güce bağlı futbol başarısı ile, tatmin edici futbol başarısına bağlı ticari başarı arasında bir tercihte bulunmaları istenmiştir. Bu soru ile organizasyonun kulüp veya ticaretten hangisine odaklandığının anlaşılması amaçlanmıştır. Çalışmaya katılan kulüplerin %73'ü tatmin edici futbol başarısına bağlı ticari başarıyı tercih etmişlerdir. Bu sonuç futbol kulüplerinin yeni iş etiğini yansıtmakta olup, futbol endüstrisinin giderek artan bir şekilde ticarileştiğine kanıt oluşturmaktadır (Rowbottom,1999:187).

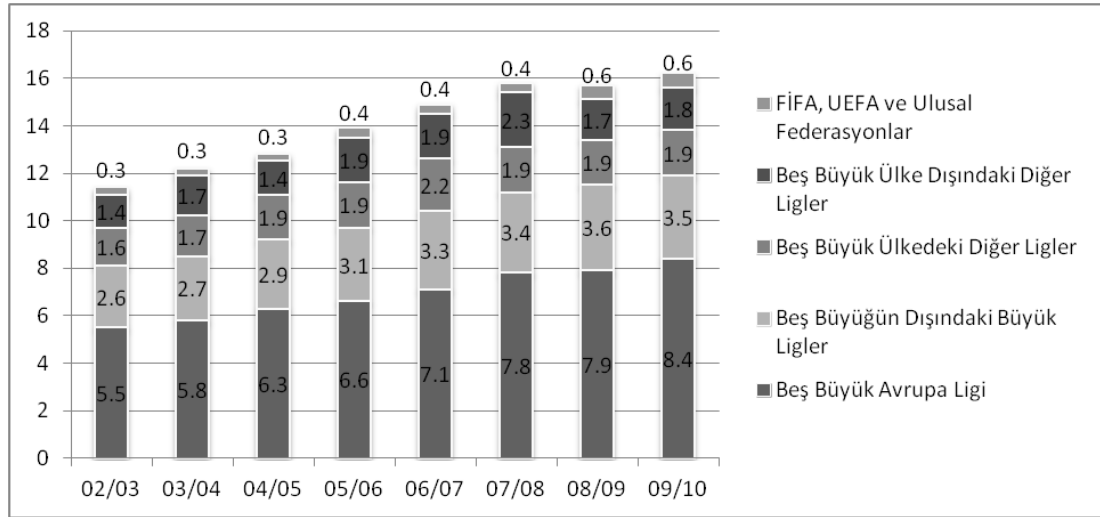
1.2.FUTBOL EKONOMİSİNİN BÜYÜKLÜĞÜ

Mali açıdan en büyük kulüpler Avrupa'da bulunmakta olup, futbol ekonomisinin dünyada en yoğunlaştığı bölge de Avrupa'dır. Ekonomik zorluklara rağmen Avrupa futbol piyasasının büyüklüğü 2010 yılında 2009 yılına göre %4 artarak 16,3 milyar euro'ya ulaşmıştır. Bu piyasanın %50'sinden fazlası İngiltere, Almanya, İspanya, İtalya ve Fransa'dan oluşan beş büyük lig tarafından oluşturulmaktadır. Avrupa'daki en büyük beş ligin toplam geliri 2009/2010 sezonunda 1999/2000 sezonunun iki katına çıkarak 8,4 milyar euro'ya yükselirken bu geliri oluşturan en büyük unsur 4 milyar

euro'ya ulaşan lig yayın gelirleri olmuştur. Ancak futbol yönetiminin en büyük zorluğu halen maliyetlerin kontrol altına alınmasıdır. Avrupa'daki en büyük beş ligin toplam ücret giderleri ise geçen yıla göre %8 artarak 5,5 milyar euro'ya ulaşmıştır (Deloitte, 2011:8).

Tablo 1'de Avrupa futbol piyasasının büyüklüğüne ilişkin veriler yer almaktadır.

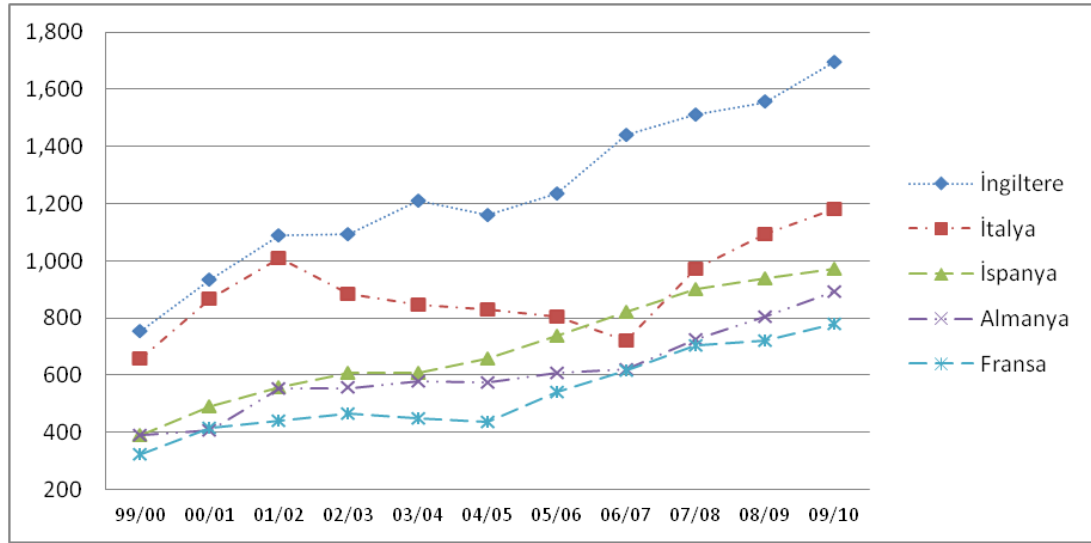
Tablo 1: Avrupa futbol piyasasının büyüklüğü (Milyar Euro)

(Kaynak: Deloitte, 2011:19).

Tablo 2'de Beş büyük ligin ücret maliyetlerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 2: Beş büyük Avrupa Liginin ücret maliyetleri (Milyon Euro)

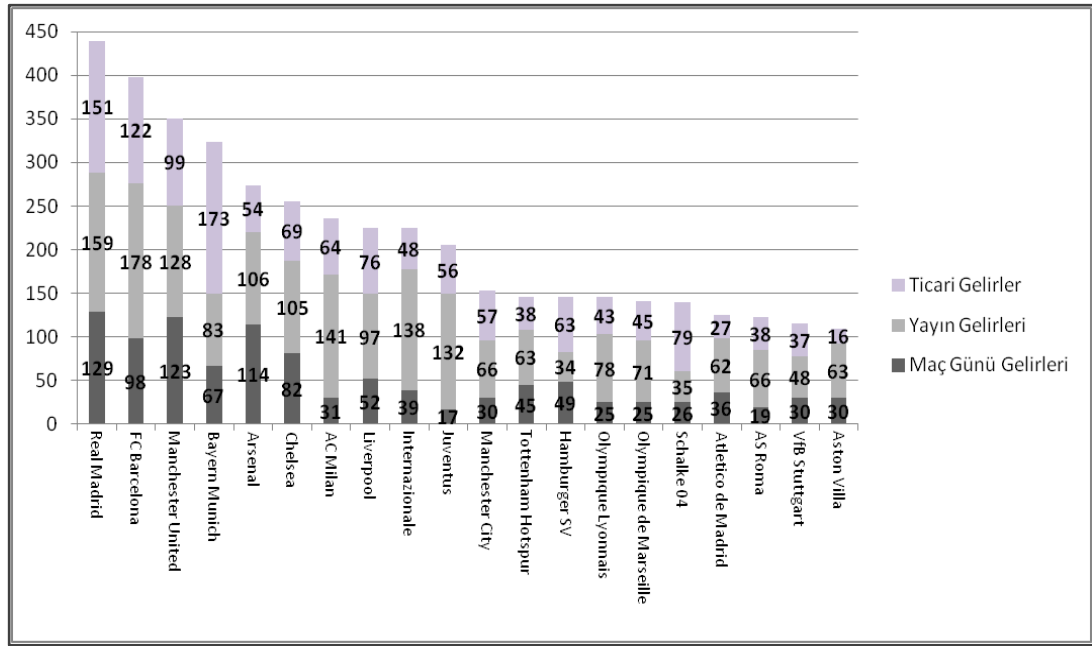
(Kaynak: Deloitte, 2011:20).

Beş büyük ligde kulüplerin ödediği ücretlerin elde edilen gelire oranı artış eğilimindedir. Beş büyük ligin ücret/gelir oranı 2001/2002 döneminde %70 ile zirvedeyken 2009/2010 sezonunda %66 olmuştur (Deloitte, 2011:19).

2009/2010 sezonunda bu beş büyük ligden sadece İngiltere ve Almanya liglerinde yer alan takımlar kümülatif olarak sezonu faaliyet karı elde ederek kapatabilmiştir. Beş büyük lig haricinde bu dönemde en çok gelir elde edilen diğer ligler ise Hollanda (420 milyon euro), Türkiye (378 milyon euro) ve Rusya (368 milyon euro) olmuştur (Deloitte, 2011:8).

Tablo 3'de en çok gelire sahip olan 20 takımın gelir dağılımı yer almaktadır.

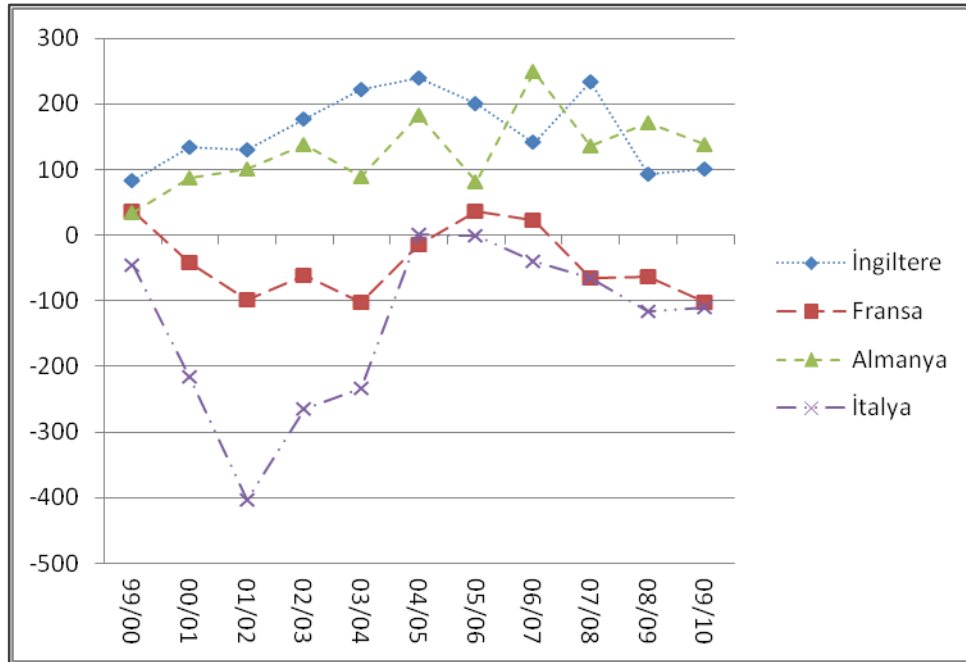
Tablo 3: En Çok Gelire Sahip Olan 20 Takımın Gelir Dağılımı (Milyon Euro)

(Kaynak: Deloitte, 2011:16).

Tablo 4'de 5 büyük ligin karlılık durumu yer almaktadır.

Tablo 4: Beş Büyük Avrupa Liginin Karlılık Durumu (Milyon Euro)

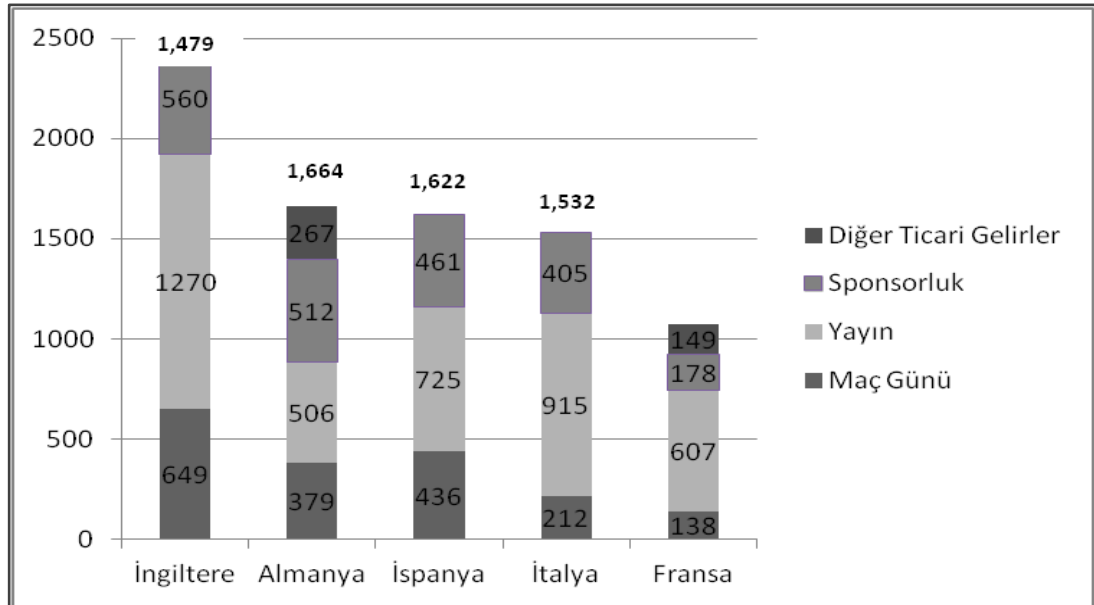

(Kaynak: Deloitte, 2011:21).

İngiltere Premier ligi 2009/2010 sezonunda yaklaşık 2,5 milyar euro olan geliri ile gelir yaratma açısından dünyadaki en büyük lig konumundadır. İngiltere ligi futbolun tüm gelir unsurları açısından lider konumundadır. İngiltere'nin ardından yaklaşık 1,7 milyar euro gelir ile Alman Bundesliga yer almaktadır. Onu 1,6 milyar euro ile İspanya La Liga ve 1,5 milyar euro ile İtalyan ligi Seri A takip etmekte ve beşinci sırada yaklaşık 1,1 milyar euro gelir ile Fransa ligi yer almaktadır. Bu beş ligin toplam gelirlerinin %48'i yayın haklarından, %22'si maç günü elde edilen gelirlerden (stadyum geliri ve kombine bilet satışı), %30'u ticari gelirlerden (sponsorluk, reklam ve ürün satışı) elde edilmiştir.

Tablo 5'de Beş büyük Avrupa Liginin Gelirleri ve gelirlerinin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 5: Beş büyük Avrupa Liginin Gelirleri ve Gelirlerinin Dağılımı (Milyon Euro)

(Kaynak: Deloitte, 2011:14).

Genel olarak futbol ekonomisinin gelir performansı incelendiğinde son on yılda önemli bir ilerleme kaydedildiği ve Avrupa’da yaşanan ekonomik krizler karşısında esneklik gösterebildiği görülmektedir. Beş büyük ligin son üç yıldaki finansal performansı ekonomik resesyon karşısında direnç göstermiştir. Bu liglerdeki büyük kulüpler sponsorluk ve ticari anlaşmalarını geliştirmişler ve yayın anlaşmaları için yeniden görüşmeler yapabilmışlerdir.

Bununla birlikte kulüplerin durumu incelendiğinde, az sayıda kulübün düzenli olarak önemli tutarda kar elde edebildiği ve Avrupa genelinde futbol kulüplerinin zararının arttığı gözlenmektedir. Son 20 yılda kulüplerin fonlanması ve zararların kapatılabilmesi için borsalarda işlem görme, menkul kıymetleştirme, banka kredisi kullanma, yeni ortaklar aracılığıyla sermaye artırımını gibi yöntemler izlediği görülmüştür. Ancak birçok büyük kulübün finansal durumunun ciddi ölçüde sıkıntıda olduğu da gerçektir. Örnek olarak İspanyol kulüplerinin toplam vergi borçları 700 milyon euro’ya ulaşmıştır (Deloitte, 2011:23).

Maliyet artışı beş büyük ligin tamamında görülen bir durumdur. Aynı zamanda performans göstergesi olarak da kullanılan ücret/gelir oranı kulübün sağlıklı bir yönetim modeli olup olmadığı konusunda da fikir vermektedir. İngiltere Premier liginde ücret artış hızı yavaşlamış olmasına rağmen, futbolculara ödenen ücretin, elde edilen gelirlerden daha fazla artması Premier lig’deki ücret/gelir oranının bugüne kadarki en yüksek değer olan %68’e çıkmasına neden olmuştur. Öte yandan alt lig olan Championship’te takımların üçte birinin ücret/gelir oranı %100’ü geçmiş olup, dışarıdan kaynak aktarılmadığı sürece bu oran sürdürülebilir olmaktan uzaktır (Deloitte, 2011:38).

Bir futbol karşılaşması, doğası itibariyle ürünü olduğu futbol endüstrisinin temel karakterini yansıtmaktadır. Kulüpler arasındaki karşılıklı rekabet, futbol maçının makul bir ilgi düzeyinde devam etmesini sağlamaktadır. Bu ilgi düzeyi en iyi şekilde, futbol kalitesinin artırılarak maç

sonuna kadar skorun tahmin edilememesi sağlanacak şekilde maksimize edilerek korunmaktadır. Bu ürün rekabet halindeki tarafların birlikte karar vermesiyle oluşmaktadır (Rowbottom,1999:76).

Günümüzde Avrupa’da ve ülkemizde uygulanmakta olan havuz sistemi ile lig yayın gelirleri bir havuzda toplanarak ligde yer alan tüm kulüplere bu gelirden pay verilmektedir. Bu uygulama, esasında izleyicisi ve taraftarı göreceli olarak daha az olan kulüplerin bir anlamda sübvansede edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Ancak bu şekilde bir uygulamaya gidilmemesi durumunda ise rekabet bitme durumuna gelecek, rekabet edebilen birkaç büyük takım kalacak, skorların tahmin edilemezliği azalacak bu da karşılaşmanın (ürünün) kalitesizliği ve futbol liginin zayıflaması ile sonuçlanacaktır. Bu duruma Louis-Schmelling paradoksu adı verilmektedir. Buna göre Şampiyon, potansiyel kazançları gerçeğe dönüştürebilmek için bir rakibe ihtiyaç duymaktadır. Ekonomide faaliyet gösteren diğer sektörlerin ve ekonomi teorisinin aksine futbol ekonomisinde bir kulübün rakiplerinin güçlü olması, o kulübün tekel olması (monopol) yani rakipsiz olması durumundan daha karlıdır (Rowbottom,1999:77).

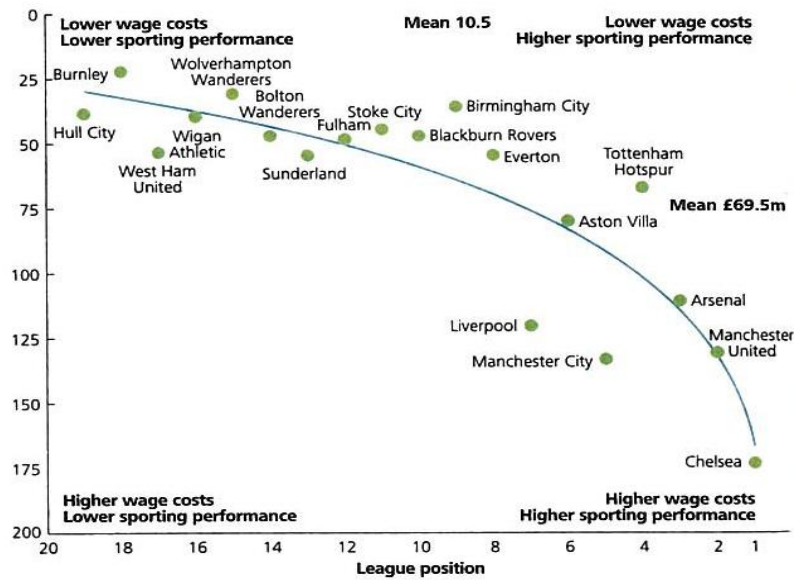
Ancak futbol liglerinde özellikle son yıllarda, şampiyonluğa az sayıda kulübün ulaştığı, sadece belli kulüplerin şampiyon olabildiği görülmektedir. İngiltere futbol liginde 2000 yılından itibaren sadece üç farklı takım şampiyon olmayı başarmış ve altı takım ilk üçe girmeyi başarabilmiştir. Bu dönem (2000’li yıllar) aynı zamanda İngiltere lig tarihinde ligin zirvesinde az sayıda takımın yer almasının en yoğunlaştığı dönemdir (Dobson and Goddard, 2011:146).

Bununla birlikte Deloitte tarafından yapılan çalışmada (Deloitte, 2011:42), Premier Lig’deki takımların futbolcular için ödedikleri ücret ve ligde elde ettikleri sıralama arasındaki ilişki incelenmiş ve ücret maliyetleri ile ligdeki pozisyon arasındaki korelasyon katsayısının 0,75 olduğu, böylece futbolculara daha çok para harcayan takımların ligi daha üst sırada

tamamladıkları tespit edilmiştir. Diğer bir çalışmada ise İngiliz kulüplerinde gelirlerdeki artış ile giderlerdeki artışın birlikte gerçekleştiği, kulüp sahiplerinin sportif başarı ile finansal performansı birlikte elde etmeye çalıştıkları tespit edilmiştir (Samagaio, Couto, Caiado;2009:29).

Tablo 6'da Premier ligdeki takımların toplam ücret giderleri ve Ligdeki pozisyonları yer almaktadır.

Tablo 6: Premier Ligdeki Takımların Toplam Ücret Giderleri Ve Ligdeki Pozisyonları (Milyon Euro)

(Kaynak:Deloitte, 2011:42).

En büyük beş lig arasında sadece İspanya'da her kulüp kendi lig yayın anlaşmasını kendisi yapabilmektedir. (Deloitte, 2011:17). Bunun sonucunda ise kulüpler arasındaki gelir dengesizliği artmış ve İspanya ligi, büyük takımların gelirleri ile diğer takımların gelirleri arasındaki farkın diğer beş büyük lig içerisinde en belirgin olduğu lig olmuştur. Real Madrid ve Barcelona FC Dünyanın en çok gelir elde eden takımları olmakla birlikte örneğin Real Madrid'in 2009/2010 geliri 439 milyon euro iken bu rakam İspanyol liginde en az kazanan takımın gelirinin 23 katına eşittir (Deloitte, 2011:25). Bununla birlikte bu gelir yoğunlaşması önemli boyutta maliyet farklılaşması ve rekabet dengesizliğine yol açmıştır. Diğer kulüpler, büyük kulüplerin baskınlığı

karşısında futbolculara yatırım yaparak rekabet etmeye çalışmak ya da finansal zorluklarla yüzleşmek arasında kalmışlardır. Bu nedenle İspanya'da kulüplerin bireysel olarak yayın sözleşmelerini kendilerinin yapabilme hakkı ve lig yayın gelirlerinin daha dengeli bir şekilde dağıtılmasına ilişkin tartışmalar sürmektedir.

Diğer taraftan, Avrupa'daki futbol kulüplerinin ve sektörün finansal durumuna ilişkin olarak UEFA tarafından hazırlanan 2010 yılı raporuna göre;

a) Avrupalı 735 futbol kulübünün son beş yıldaki gelirleri %42 artarak 9 milyar Euro'dan yaklaşık 12,8 milyar Euro'ya ulaşmıştır.

b) Son bir yıl içinde kulüplerin zararları %36 artışla 1,2 milyar Euro'dan yaklaşık 1,6 milyar Euro'ya yükselmiştir. Son beş yılda ise, 216 milyon Euro'dan 1.64 milyar Euro'ya ulaşmıştır.

c) Kulüplerin giderleri bir yılda 1,1 milyar Euro artarak 14,4 milyar Euro'ya ulaşmıştır.

d) Kulüplerin %36'sının (237 kulüp) özsermayesi negatife düşmüştür.

e) Son iki yılda Şampiyonlar Ligi'nde ve Avrupa Ligi'nde mücadele eden 200'den fazla kulübün yüzde 65'i kazandığından fazlasını harcamıştır.

f) Avrupa'daki liglerden 19'u finansal açık verirken, 11'i ise fazla vermiştir.

g) Kulüplerin 2010'da yaptıkları transfer ile oyunculara ödedikleri ücret ve maaş harcamaları toplamı, bir önceki yıla göre %14 artarak 8,2 milyar Euro'ya ulaşmıştır (Akşar,2012).

Futbol sektöründe mevcut durum itibariyle kulüplerin mali yapısını bozan en önemli unsur kontrolsüz bir şekilde futbolcuların transferi için yüksek miktarlara para ödenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum kulüplerin borç yükünü ve finansal risklerini artırmaktadır.

1.3. UEFA’NİN FİNANSAL FAİR PLAY İLKELERİ

Öte yandan, futbol kulüplerinin finansal güçlüklerle karşılaşabilme riskinin azaltılması amacıyla Avrupa düzeyinde finansal fair play ilkelerinin belirlenmesine ilişkin olarak UEFA öncülüğünde çalışmalar sürdürülmektedir. Bu kapsamda, Eylül 2009’da Avrupa futbolunun önde gelen temsilcileri ile UEFA tarafından finansal fair play konseptinin kabul edilmesine ilişkin olarak, 2013/2014 sezonundan itibaren zorunlu olarak uygulanması planlanan ilkelerin detaylandırılması çalışmaları hızlandırılmıştır. (Deloitte, 2011:23).

UEFA tarafından “Kulüplerin Lisanslanması ve Finansal Fair Play” adıyla yayınlanan bu ilkelerin temel amacı Avrupa’da futbolun geliştirilmesi, önceliğin genç futbolcuların yetiştirilmesine verilmesi ve tüm kulüplerin yeterli bir yönetim ve organizasyon yapısına sahip olmasının sağlanması olarak açıklanmıştır. UEFA ilkelerinin temel unsurları şu şekilde sınıflandırılabilir (UEFA, 2010);

- Kulüpler kendi gelirleri ile faaliyetlerini sürdürmelidir.
- 2012/2013 sezonundan itibaren kulüplerin esas faaliyetlerine ilişkin giderleri esas faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri 5 milyon euro’dan fazla bir tutarda aşmamalıdır.
- Şirket hisse sahipleri ve ilişkili taraflarından karşılanan tutarlar için kademeli olarak 45 ve 30 milyon euro’luk limitler belirlenmiştir.
- 5 milyon euro’nun altında futbola ilişkin gelir ve gideri olanlar bu kuraldan muaf tutulmuştur.
- Kulüplerin finansal tablolarının bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi ve asgari kamuyu aydınlatma bilgilerini içermesi zorunlu hale gelmiştir.
- İlgili yılın Mart ayı sonuna kadar bir önceki yıla ilişkin transfer ödemelerinden vadesi geçmiş borcun kalmaması gerektiği düzenlenmiştir.
- Futbolculara ödenen ücretler net gelirlerin %70’ni ve toplam net borçlar net gelirlerinin %100’ü aşarsa kulüplerden ek finansal açıklama istenecektir.

- Kulüpler transfer ettikleri futbolculara ödeyecekleri bonservis ücretlerini, işlemin gerçekleştiği yılda tek seferde değil, futbolcu ile yapılan sözleşmenin süresi boyunca, amortisman mantığı içinde giderleştirecektir (Akşar,2012). Ancak, söz konusu oyuncunun sözleşmesi devam ederken satılması halinde oluşacak kar veya zarar rakamı, içinde bulunulan senede dikkate alınacaktır.

Bunlar arasındaki öne çıkan en önemli ilke bir futbol kulübünün toplam giderinin, toplam gelirini geçemeyecek olması olarak ifade edilebilecek “break-even” kuralıdır. Bu kural kapsamında gelir ile gider olarak ifade edilen tutarlar sadece futbol ile ilgili gelir ve giderler olarak belirlendiği için futbol kulüplerinin şirket sahiplerinin aktardıkları tutarlar da dahil olmak üzere diğer gelir kaynakları ile finanse edilmesinin önü de kapatılmış olmaktadır (Vopel, 2011). Böylelikle dolaylı olarak da olsa futbolcu transfer ücretlerinin artışının azalması beklenmektedir.

Bunun yanı sıra, hiçbir yasal otorite, kulüp veya futbolcuya vadesi geçmiş borç bulunmayacak ve özsermayenin negatife düşmesine izin verilmeyecektir. Bu ilkelerin temel amacı, kulüplerin gelirlerinden daha fazlasını harcamamalarını sağlamak yoluyla finansal kapasitelerinin artırılması, bonservis ve futbolcu ücretlerinin sınırlandırılması, mali disiplin sağlanarak altyapının gelişimine imkan verilmesi ve böylece kulüplerin sürdürülebilir bir finansal yapıya sahip olarak eşit koşullara rekabet edebilmelerine imkan sağlamaktır (Akşar,2012).

1.4. TÜRKİYE’DE FUTBOL KULÜPLERİNİN ŞİRKETLEŞMESİ VE HALKA AÇILMASI

Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin halka arzı, İngiltere Modeli olarak da bilinen futbol takımının kulüpten halka açılan şirkete devredilerek halka açık şirkette futbol faaliyetleri ile ilgili gider ve gelirlerin bütün olarak yer aldığı yöntemle gerçekleştirilmiştir. Diğer kulüpler

Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor ise halka açılmak için kurdukları şirketlerin faaliyet konusunu kulüpten şirkete devredilecek reklam faaliyetleri, isim haklarının kullanımı gibi sadece gelir getirecek unsurlarla sınırlandırmıştır. Futbol takımları ise kulüplerin bünyesinde bırakılmış ve böylece bu üç kulüp tarafından halka açılan şirketler sadece gelir elde etmiş ve yüksek miktarlarda temettü dağıtmışlardır. Ancak futbol takımının giderleri ise kulüplerin bünyesinde kaldığı için borsadaki halka açık şirketlerin karlı olduğu ancak kulüplerin ise (tüm gelir unsurları devredildiği için) zararda olduğu bir yapı ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede Galatasaray ve Beşiktaş'ın halka arz edilmesine ilişkin bilgiler aşağıda yer almakta olup, Fenerbahçe ve Trabzonspor'un halka açılma yöntemi Galatasaray ile aynı olduğundan bu bölümde tekrar anlatılmalarına gerek duyulmamıştır.

1.4.1 Galatasaray Sportif Sınai Ve Ticari Yatırımlar A.Ş.'nin Halka Açılması

Galatasaray Spor Kulübü Derneği (Kulüp) tarafından halka açılma amacıyla sermayesinin tamamına yakınına Kulübün sahip olduğu Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş. (Sportif A.Ş.) kurulmuştur. Kulüp tarafından daha sonra Sportif A.Ş. paylarının yaklaşık %21'i AIG Blue Voyage Fund L.P. ve AIG Global Sports& Entertainment Fund L.P.'ye satılmıştır.

Daha sonra Sportif A.Ş. paylarının 325.600 TL'lik kısmının halka arzı için Sermaye Piyasası Kuruluna başvuruda bulunulmuştur. SPK'nın 11.02.2002 tarih ve 23/182 sayı ile kayda aldığı, 325.600 TL'lik kısmını temsil eden hisse senetlerinin halka arz yoluyla satışı ile ilgili izahname, 11.02.2002 tarihinde tescil edilip 18.02.2002 tarih ve 5489 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

Sportif A.Ş.'nin halka açılma izahnamesinin "Faaliyet Hakkında Bilgiler" başlıklı 8'inci kısmında;

"... Kulüp'ün daha önce gerçekleştirmiş olduğu birçok faaliyeti bünyesine katan Galatasaray Sportif A.Ş.'nin tüm faaliyetleri üç ana başlık altında toplanmıştır. Bu faaliyetler sırasıyla (i) medya ve reklam gelirleri, (ii) isim hakkı ile ilgili gelirler ve (iii) Futbol Takımı'nın performansına bağlı gelirlerden oluşmaktadır."

"... Şirket ve Kulüp arasında 1 Kasım 2000 tarihinde imzalanan ve 1 Haziran 2001 ve 21 Ocak 2002 tarihlerinde tadil edilen Lisans Anlaşması uyarınca, Şirket 30 yıl süreyle (i) Futbol Takımına ilişkin tüm Galatasaray medya hakları, reklam hakları, imaj hakları, yayım hakları, müzik hakları, basım hakları, internet hakları, franchise verme hakları, sponsorluk hakları ve Kulüp'ün imajına ve kimliğine zarar vermemek kaydıyla Galatasaray adı/imajı kullanılarak yapılacak her tür pazarlama ve reklam verme/alma hakkına (Pazarlama Hakları), (ii) Galatasaray markalarının münhasır alt-lisans hakkına ve bu markalar ile ilgili münhasır ticari haklara (Alt-Lisans Hakları) ve (iii) Kulüp'ün uluslararası müsabakalardan elde ettiği performans gelirlerinden profesyonel futbol takımı primlerinin çıkarılmasından sonra kalan gelirlerin (Performans Gelirleri) belli bir oranına sahiptir."

"... Şirket yukarıda belirtilen Pazarlama Hakları, Alt Lisans Hakları ve Performans Gelirleri karşılığında Kulüp'e 31 Mayıs 2005 tarihinden itibaren, pazarlama haklarından ve Galatasaray markalarından elde ettiği gelirlerinin KDV hariç %1'i oranında yıllık brüt bir toplam bedel ödeyecektir. Lisans bedeli, KDV hariç yıllık brüt 200.000 ABD Dolarından az olmayacak ve her yıl, Amerika Birleşik Devletleri'nde, ABD Yaşam Masrafı Endeksi'ne (U.S Cost of Living) göre belirlenen enflasyon oranında ayarlamalar yapılacaktır."

ifadeleri yer almaktadır.

Öte yandan, AIG Blue Voyage Fund L.P. ve AIG Global Sports&

Entertainment Fund L.P. ile yapılan hisse devrinden, bir başka ifade ile söz konusu fonların Sportif A.Ş.'den ayrılmasını müteakip, Kulübün portföyünde bulunan hisseleri Futbol A.Ş.'ne devretmesi nedeniyle yapılan özel durum açıklamalarında, Sportif A.Ş.'nin 03.03.2004 tarih ve 2004/3 sayılı yönetim kurulu kararı da, 12.03.2004 tarihli özel durum açıklamasıyla, kamuya duyurulan başka hususlarla birlikte İMKB'ye bildirilmiştir. Söz konusu yönetim kurulu toplantısında Sportif A.Ş.'nin,

- i) Mevcut gelir kalemlerinde bir değişme olmayacağı,
 - ii) Mevcut gider kalemlerinin yapısının değişmeyeceği,
 - iii) Önceki yıllarda olduğu gibi, her yıl dağıtılabilecek azami karın dağıtılacağı,
 - iv) Hiçbir şekilde borçlandırılmayacağına
- ilgili yatırımcı kişi ve kuruluşlara taahhüt edilmesine karar verilmiştir.

Böylelikle Sportif A.Ş.'nin halka açılırken kamuya duyurulan bilgilendirme belgelerinde futbolun giderlerinden ayrıştırılmış yalnızca gelirlerin toplandığı bir yapısının olduğu belirtilmiş ve bu yapı özellikle vurgulanmıştır.

Öte yandan, Sportif A.Ş.'nin 11.08.2005 tarihli özel durum açıklamasında Sportif A.Ş. ve Kulüp arasındaki "Lisans Anlaşması" uyarınca Sportif A.Ş.'ye devredilen Galatasaray markaları ve pazarlama haklarının ticari kullanımı ile ilgili 01.06.2005 itibari ile ödenmesi gereken yıllık minimum 200.000 ABD doları tutarındaki lisans ücretinin 25 yıllık bedelinin % 8 oranı ile iskonto edilmesiyle oluşan 1.976.810 ABD doları tutarındaki kısmın Sportif A.Ş.'nin Kulüp'ten olan alacağına mahsup edilmesine karar verildiği belirtilmiştir.

Piyasada ilk olması nedeniyle "Galatasaray Modeli" olarak anılan bu yöntemle yayın hakları, reklam ve sponsorluk gelirleri ve isim hakkı gelirleri Galatasaray Kulübü tarafından Sportif A.Ş.'ye devredilmiştir. Diğer taraftan

futbolcu ve teknik kadro ücretleri gibi takıma ilişkin giderler ise Futbol A.Ş. (Kulüp) bünyesinde kalmıştır (Aksar, Merih, 2006:529).

1.4.2. Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arzı

Beşiktaş Sportif A.S, Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) bünyesinde faaliyet gösteren yedi şirketten bir tanesidir. Beşiktaş Sportif A.S’nin 14-15 Subat 2002’de sermayesinin % 15’inin halka arz edilmesinden sonra, BJK’nın Beşiktaş Sportif A.S’deki payı 84,9’a düşmüştür. Beşiktaş Sportif A.S’nin vergiden muaf tutulması amacıyla ticari ürün satışları ayrı bir şirkete, Beşiktaş Sportif A.S’nin tamamına iştirak ettiği Beşiktaş Sportif Ürünler Sanayi ve Ticaret A.S’ye (Beşiktaş Sportif Ürünler A.Ş) devredilmiştir (Akyüz, 2005:26).

Beşiktaş Sportif A.S’nin halka arzı, Galatasaray Sportif A.S ile aynı tarihlerde, 14-15.02.2002 tarihlerinde İş Yatırım liderliğindeki konsorsiyum tarafından gerçekleştirilmiştir. Diğer üç kulüp şirketinden farklı olarak sermaye artırımı yoluyla halka arzı gerçekleştirilen Beşiktaş Sportif A.S, ödenmiş sermayesinin % 15’ini halka arz etmiştir (Akyüz, 2005,s:27). Halka arzda her bir hisse için 57,5 TL fiyat belirlenmiş ve halka arz sonucunda 18.773.750 TL gelir elde edilmiştir. Beşiktaş Sportif A.Ş.’nin halka arzdaki piyasa değeri ise 125.148.750 TL olarak gerçekleşmiş olup, 20.02.2002 tarihinde İMKB Ulusal Pazar’da işlem görmeye başlamıştır.

Beşiktaş Sportif A.Ş. ile BJK arasında 2002 yılında yapılan Lisans Sözleşmesi ile tüm Beşiktaş marka ve haklarının kullanımı Şirket’e geçmiştir. Böylece, BJK bünyesinde olan futbol şubesinin her türlü gelir ve giderleri Şirket’e devredilmiştir. Sözleşme uyarınca Şirket, BJK’ya her yıl 1 milyon Amerikan dolarından az, 2 milyon Amerikan dolarından fazla olmamak kaydıyla net gelirinin %5’ini lisans hakkı bedeli olarak ödeyecektir.

Ancak Beşiktaş Sportif A.Ş.'nin 2003 yılındaki kararı ile 31.12.2030 tarihine kadar ödenmesi gereken lisans bedelinin (yıllık ortalama 1.500.000 ABD dolarından 28 yıllık toplam 40.500.000 ABD dolarına), peşin olarak ödenmesi ve bu ödemede % 7 iskonto oranı kullanılarak Beşiktaş Jimnastik Kulübü'ne toplam 17.980.063 ABD doları ödenmesi kararlaştırılmıştır.

1.5. FUTBOL ŞİRKETLERİ AÇISINDAN FİNANSAL RAPORLAMANIN ÖNEMİ

Futbol, kulüp düzeyinde son yıllarda oldukça önemli bir değişim geçirmektedir. Büyük futbol kulüpleri özü itibariyle finansal konuları öne çıkan kompleks birer işletme yapısına dönüşmüştür. Televizyon ve özellikle uydu yayınları ile birlikte artan yayın gelirleri futbolun bu yeni yapısına dönüşmesine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, futbolcuların statüsünde, futbolcuya daha fazla hareket özgürlüğü tanıyan ve sözleşmesel pazarlık gücü verilmesini sağlayan transfer sisteminde ve kulüplerin yönetim ve mülkiyet yapısındaki değişimler bu yönelime işaret etmektedir.

Bir işletme kolu olarak futbolun stratejik yönetimi ve karar alma süreci piyasa ekonomisinin bir fonksiyonu olmalıdır. Karlılık, ortakların menfaati ve piyasa payı gibi işletme amaçlarının etkisiyle lig yapısı ve gelirlerin dağıtımı gibi konular düzenlenmemiş bir piyasa yaklaşımıyla buna uyarlanabilecektir. Alternatif olarak futbolu ekonomik temelli ancak sosyal yapılı bir tasarıma adapte eden daha politik bir yaklaşım uygulanabilecektir. (Morrow,2005:5). Bu tartışma yakın zamanda, kulüplerin rekor düzeyde kazanç elde etmelerine rağmen, çoğu kulübün finansal zorluklarla karşılaşmasına odaklanmıştır. Bu kapsamda yıllık faaliyet raporları çeşitli gruplara bilgi sağlayan bir kitle iletişim aracı haline dönüşmüştür.

Morrow (2005) tarafından yapılan bir araştırmada, İngiliz kulüplerinin faaliyet raporlarının kapsamının genişlemesi ve finansal yapılarını bu şekilde detaylı raporlarla açıklayan kulüplerin bunu kulüplerin gerçek finansal

durumunun gizlenmesi amacıyla yapıp yapmadıkları incelenmiştir. İncelenen 1998-2002 arasındaki beş yıllık süreçte birçok kulübün finansal olarak zayıflamış olmasına rağmen detaylı yıllık raporlarda kulüplerin finansal yapısı hakkında daha iyimser yorumlar ve bilgilere yer verildiği tespit edilmiştir. Önceki çalışmaların sonucuna uygun olarak, diğer endüstri kollarında da olduğu gibi kamuyu aydınlatma konusunda seçici bilgilendirme yapıldığına dair tespitler yapılmıştır (Morrow,2005:45). Bunun kanıtı olarak faaliyet raporlarının, yayın haklarındaki gelişmeler gibi olumlu izlenim bırakan haberlere odaklandığı, ancak en az onun kadar önem arz eden, ücretlerde orantısız artış gerçekleşmesi gibi konulara ise daha az yer verildiği veya bu konulara hiç değinilmediği gösterilmiştir.

Ücretler konusunda yapılan açıklamalar detaylı incelendiğinde ise finansal performans ve pozisyon ile detaylı faaliyet raporları arasında tutarsızlıklar tespit edilmiştir. Şöyle ki satış hasılatının yüzdesi olarak düşük oranı oluşturan ücret giderleri ile bunun olumlu bir şekilde faaliyet raporlarında yer alması arasında yüksek korelasyon (ilişki) var iken, bu oran (ücret/satış hasılatı) yüksek olduğunda bu durumun olumsuz bir şekilde faaliyet raporlarında yer alması arasında bir ilişki olmaması en azından bu detaylı raporlamada bir tutarsızlık olduğunu göstermektedir (Morrow,2005:8).

Benzer konuda İspanyol Ligi'ne ilişkin olarak Bosca, Liern, Martinez, Sala (2008) tarafından yapılan diğer bir araştırmada, İngiltere ve İtalya liglerinde olduğu gibi, İspanyol liginde de büyük veya küçük çoğu takımın önemli miktarda borç yükü altında olduğu tespit edilerek, kulüplerin hesaplarında yeterli şeffaflık olmamasının karşı karşıya olunan bu finansal krizi gizlediği sonucuna ulaşılmıştır (Bosca, Liern, Martinez, Sala, 2008: 174).

Kulüplerin bu borç yükünün artmasının zaman içerisinde Avrupa Futbolunun önemli tarafları açısından kaygı uyandırmıştır. Bu kaygının sebebi ise kulüplerin aşırı borçlanması sonucunda mali durumlarının bozulmasının kulüplerin borçlarını ödeyemeyecek hale gelmesiyle

sonuçlanması ve tüm ligler düzeyinde bir sistematik risk unsuru oluşturma tehlikesidir (Franck,2010:123). Bu nedenle kulüpler için uygulaması zorunlu hale getirilecek finansal fair play ilkeleri oluşturulmaya başlanmıştır.

Futbol kendine has birtakım özellikleri olan bir sektördür. En başarılı olan takımın ödüllendirilmesi, gelir kaynaklarının dağıtım mekanizmaları, kulüpler ve onları destekleyen tarafların yakın ilişki içinde olmaları gibi faktörler birlikte ele alındığında kulüp yöneticileri üzerinde belirli bir baskı oluşturmaktadır. Öte yandan futbolun bu kendine has özelliklerinin yanı sıra diğer iş kollarının çok azında görülebilecek düzeyde sadık ve takımına bağlı bir müşteri topluluğunun bulunması, kulüp yöneticilerine avantaj sağlamaktadır. Bununla birlikte taraftar veya menfaat sahiplerinin takıma olan duygusal veya sosyal bağlılığı kulüpleri finansal olarak ve faaliyetssel olarak alışılmadık bir şekilde etkilemektedir. Örneğin İngiltere futbol ligi tarihinde zor durumdaki kulüplerin kurtarılması amacıyla destekçiler ve taraftarlar birçok kez kampanyalar düzenlemiştir. De Ruyter ve Wetzels (2000) tarafından yapılan bir çalışmada taraftarların, kulübe bağlılık ve yardım etme sorumluluğu hissi ile takıma finansal destek sağlamak amacıyla kulüplerin (şirketlerin) yaptığı yeni hisse senedi ihraçlarına katılarak hisse senedi aldıkları tespit edilmiştir. Morrow'da (2005) yaptığı çalışmada futbol kulüplerinin hisse senetlerinin alım satımında likidite olmadığını, kulübe ortak olan taraftarların sahip oldukları hisse senetlerini herhangi bir ticari mal olarak düşünmediği ve bu payları satma veya buna ilişkin yasal haklarını kullanmakta isteksiz olduklarını tespit etmiştir.

Ancak bu duygusal bağlılık itaatkarlıkla özdeşleştirilmemelidir. Menfaat sahipleri, özellikle taraftarlar, kulüplerinden daha ileri düzeyde bir hesap verilebilirlik beklemektedir. Bu talepler bazen direkt olarak ortaklık haklarına sahip olunmasından kaynaklanmaktadır. 1990'lardan itibaren kulüplerin halka açık şirketlere dönüşerek hisselerinin borsalarda işlem görmeye başlaması ile birlikte taraftarların da takıma ortak olma imkanı doğmuştur. Daha genel olarak ise İngiltere'de taraftarların demokratik olarak temsil edilmesi amacıyla

kurulan ve kar amacı gütmeyen trust yapıları devlet tarafından finansal olarak desteklenmiştir (Morrow,2005:4). Bu gelişmeler taraftarların, kulüplerin finansal ve ticari durumu konusunda da artık daha ilgili olmalarına yol açmıştır.

Bu kapsamda açıklamalı faaliyet raporları hem hesap verilebilirlik hem de kamuyu aydınlatma açısından önem taşımaktadır. Yöneticiler böylece kendi performanslarını etkileyen ve etkileyebilecek olan faktörleri, ortaklar, menfaat sahipleri, camialar, medya ve politikacılar gibi futbola ilgi duyan tüm kesimlere anlatarak iletişim kurarlar. Ayrıca yöneticilere kulübün finansal durumunun menfaat sahiplerine daha iyi anlatılması ve gerçekçi olmayan beklentilerin azaltılmasının sağlanmasına yardımcı olarak yöneticilerle menfaat sahipleri arasındaki çatışmanın azaltılmasına yardımcı olmaktadır. Ancak bunun başarılabilmesi için bu kapsamlı raporların daha dengeli, daha az taraflı ve daha tutarlı sonuçlar açıklaması gerekmektedir (Morrow,2005:9).

Futbol kulüplerinin insan kaynakları olan futbolcular hakkında kamuyu aydınlatma politikalarına ilişkin olarak yapılan açıklamaların yeterli olup olmadığı konusunda yapılan diğer bir araştırmada ise; İngiliz futbol kulüplerinin bu konunun önemini fark ettiği ancak beşeri sermaye konusunda yapılan bu açıklamaların kalitesi ve içeriği konusunda kulüpten kulübe önemli ölçüde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kamuyu aydınlatma konusundaki seviyenin artırılması için futbol endüstrisine has standartların belirlenmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır (Shareef, Davey, 2005:102).

İKİNCİ BÖLÜM

FUTBOL ŞİRKETLERİNİN MALİ YAPISI, GELİR ve GİDERLERİNİN ULUSLARASI MUHASEBE STANDARTLARI KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde futbol şirketlerinin mali tablolarında yer alan gelir ve gider unsurları hakkında bilgi verilerek bu unsurların, Uluslararası Muhasebe Standartları çerçevesinde mali tablolara alınması konusunda öne çıkan özellikli konular değerlendirilecektir. Bu değerlendirme yapılırken Türkiye'deki halka açık futbol şirketlerinin uygulamalarında ortaya çıkan eksikliklere yer verilecektir.

Öte yandan Türkiye'deki halka açık futbol şirketlerinin aktif ve pasif yapısı incelenirken bilanço yapısını ağırlıklı olarak etkileyen ilişkili taraf işlemleri ve borçluluk konusunda açıklamalara yer verilecektir. Son olarak Türkiye'deki halka açık futbol şirketlerinin vergi düzenlemeleri karşısındaki durumu konusunda genel bir bilgi verilecektir.

2.1. GELİR KAYNAKLARI

Türkiye'de ve diğer ülkelerde futbol şirketlerinin mali tablolarında yer alan gelir unsurları genel olarak aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırılmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'deki futbol şirketlerinin, kulüplerin gelir unsurlarını kendi bünyelerine alarak halka açılmaları amaçlandığından bu gelirler lisans anlaşmaları ile kulüplerden halka açık şirketlere ya tamamen devredilmiş veya gelirin belirli bir yüzde oranı karşılığında halka açık şirketlere devredilmiştir. Ancak daha sonra bu şirketler ile kulüpler birleşme sürecine girdiği için gelirler tek çatı altında toplanabilmiştir.

2.1.1. Bilet Satış Gelirleri

Ulusal veya uluslararası karşılaşmalardaki bilet satışından elde edilen gelirlerdir. Profesyonel futbol karşılaşmalarını gerçekleştiren kulüpler tarafından futbol karşılaşmaları ile ilgili olarak, karşılaşma başında bilet satışı yapılabileceği gibi kombine/sezonluk ve teberrulu bilet satışı da yapılabilmektedir.

Uygulamada, bir spor kulübünün profesyonel futbol faaliyeti ile ilgili olarak bir sezonda oynadığı karşılaşmalarının tamamını veya bir kısmını içerecek şekilde düzenlenmekte olan ve böylece, spor kulübü tarafından bir futbol sezonunda belirlenecek karşılaşmalara, bu karşılaşmalara dair saptanacak ücretin tamamını önceden ödemek kaydıyla serbest giriş imkanı veren bilete Kombine Bilet denilmektedir.

İMKB’de işlem gören Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor A.Ş.’lerin finansal tablolarında genel olarak, süper lig yayın gelirleri, maç hasılatları, sponsorluk ve reklam geliri, futbolcu satış ve kiralama gelirleri, isim ve lisans hakkı gelirleri ile lisanslı ürün satış gelirleri dahil olmak üzere tüm gelir unsurları, satış gelirleri hesabı altında gösterilmektedir. Söz konusu gelirler mevcut sözleşmelere istinaden hak edildikleri dönem içinde tahakkuk esasına göre kaydedilmektedir. Bu kalemlerin her birine ilişkin bilgi edinmek için ise mali tablo dipnotlarının incelenmesi gerekmektedir

Bilet satış gelirleri, sezon başında satışa çıkan kombine biletler ile maç günü elde edilen hasılat olmak üzere iki unsuru taşımaktadır. Burada önemli olan husus futbol şirketleri için özel hesap dönemi uygulandığı için (31 Mayıs tarihinde başlayıp izleyen yıl 31 mayısta sona eren) kombine bilet satışından elde edilen hasılatın bir kısmının izleyen yıla ait olması gerektiğidir. Dönemsellik ilkesi gereği ve UMS 18 hasılat standardı uyarınca kombine bilet satışından elde edilen gelirin tamamı değil ilgili mali tablo dönemine ait kısmı

gelir yazılmalıdır. Bu konuda Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor A.Ş.'lerin finansal tablolarının hiçbirinde detaylı bilgi yer almamaktadır.

Diğer taraftan, TFF tarafından düzenlenen tüm karşılaşmalarda elde edilen hasılat spor kulübüne aittir. Ancak, TFF tarafından Genel Müdürlüğe ait tesislerde düzenlenen (intifa hakkı verilen tesisler hariç) resmi ve özel profesyonel her türlü futbol müsabakalarında ve yurt içindeki temsili ve milli futbol müsabakalarında bilet satışlarında elde edilen hasılatın hesap ve dağıtımı "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sportif Müsabaka ve Gösteri Hasılatının Dağıtımına Dair Yönetmelik" esaslarına göre yapılır. Buna göre Spor müsabaka ve gösterilerinde, bilet satışlarından elde edilen genel hasılatın % 7'si Genel Müdürlük payı, % 18'i gençlik ve spor il müdürlüğü payı olarak ayrılır.

Ancak 2008-2009 sezonundan itibaren süper lig maçlarından elde edilen hasılat üzerinden TFF tarafından kesinti yapılmamaktadır.

Hasılatın il müdürlüklerince yapılan hesabı sonunda, diğer kurum ve kuruluşlar adına kesilen pay ve diğer kesintiler faaliyetin yapıldığı günü takiben üç işgünü içinde ilgililere ödenir veya havale yoluyla gönderilir. Ancak, pay ve diğer kesintilerin ödeme süreleri kanunla belirlenmişse; kesintiler emanete alınarak kanuni süresi sonuna kadar bekletilebilmektedir.

Bu gelir grubunun muhasebeleştirilmesinde özellik arz eden husus kombine bilet satışlarının satış anında elde edilen hasılatın değil, biletlerin giriş hakkı verdiği dönemlere uygun şekilde kayda alınmasıdır. Yani dönemsellik ilkesine aykırı bir uygulama yapılmasının önlenmesidir. Bu konuda temel problem bilet satış hasılatının tamamının lig döneminin tamamında yapılan maç sayısına bölünerek her maç için eşit tutarda bir dönemsel dağıtım yapılması ya da toplam hasılatın ay sayısına bölünerek her aya eşit tutarda dağıtım yapılması yönteminin hangisinin

uygulanacağıdır. Maç sayısının dönem başında kesin olmaması ve her maça kombine biletle giren kişilerin sayılamaması nedeniyle, pratik olarak toplam hasılatın her aya eşit tutarda dağıtımının daha doğru bir yöntem olacağı düşünülmektedir.

2.1.2. Süper Lig Yayın Gelirleri

TFF tarafından yürürlüğe koyulan havuz sistemi esasları çerçevesinde süper lig yayın gelirleri kulüpler arasında performans bazlı bir sisteme göre dağıtılmaktadır. TFF, havuz gelirlerinin %35'ini "Dayanışma Payı" adında Süper Lig'deki 18 Kulübe eşit olarak dağıtmakta, %14'ü "Şampiyonlar Payı" adıyla önceden Türkiye Ligi'nde şampiyon olmuş kulüplere ligin başlangıcında garanti edilmekte, kalan %51'in %44'ü "Puan Performansına" göre, son kalan %7'si ise "Sezon Performansı" olarak kulüplere dağıtılmaktadır (Sultanoğlu,2008:43). Ayrıca Kulüplerin televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yapılacak müsabaka yayınlarından ve her türlü basın ve yayın organları ile yapacakları sözleşmelerden elde ettikleri gelirlerin % 10'u oranında TFF payı kesilmektedir. Ayrıca Süper Kupa müsabakasından elde edilecek bilet satış gelirleri dışındaki tüm gelirlerden (medya hakları gelirleri, sponsorluk ve reklam gelirleri, vb.) organizasyona ilişkin (vergiler dahil olmak üzere) her türlü masraf çıktıktan sonra kalan meblağın % 10'u TFF payı olarak TFF'ye ayrılmaktadır.

Süper lig yayın gelirleri Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor A.Ş.'lerin finansal tablolarında genel olarak satış gelirleri altında yer almaktadır. Bu gelirler şirketler tarafından, aylık olarak Kamuyu Aydınlatma Platformunda (KAP) açıklanmakta olup, dönem toplamı mali tablo dipnotlarında açıklanmaktadır.

Bu gelirlerde dikkat edilmesi gereken husus, TFF tarafından kulübe ödenmesi gereken tutarın henüz ödenmeyenlerinin tahakkuk ettirilmesidir.

Gelirin kazanılması ile kulüplere dağıtımı arasında dönemsel bir fark olabilir. Bu durumda mali tablosu çıkarılan dönemler itibariyle, hak kazanıldığı halde TFF tarafından ödenmeyen tutarların olup olmadığı araştırılmalıdır. Eğer henüz ödenmeyenler varsa bunlar tahakkuk ettirilmelidir.

Bazı gelir kalemleri de henüz kazanılmadan TFF tarafından daha önce ödenebilmektedir. Bu ödemeler avans niteliğinde olabilmektedir. Bu durumda TFF tarafından kesinleştiği bildirildiğinde faturası karşılığında avans hesaplarından alınarak gelir kaydedilmelidir. Kalan tutar ise bilançoda “Diğer Yükümlülükler” başlığı altında bilançoda gösterilmelidir.

Mevcut durum itibariyle Galatasaray, Beşiktaş ve Trabzonspor A.Ş. bankalardan kullandıkları krediler karşılığında, çeşitli sürelerde süper lig yayın geliri paylarını bankalara temlik etmişlerdir. Konuya ilişkin olarak finansal tablolarında detaylı bilgiler yer almaktadır.

2.1.3. Reklam ve Sponsorluk Gelirleri

Reklam gelirleri, Stadyum içindeki ve dışındaki reklam alanları ile tüm tesislerdeki reklam mecralarından elde edilecek gelirleri kapsamaktadır. Sponsorluk gelirleri ise forma sponsorluk anlaşması dahil olmak üzere ana sponsorluk, teknik sponsorluk ve diğer sponsorluk gelirlerini kapsamaktadır.

Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor A.Ş., Kulüpleri ile yaptıkları lisans anlaşması ve müteakip tadiller uyarınca, 30 yıl süreyle futbol takımına ilişkin tüm medya, reklam, imaj ve pazarlama haklarına, ve Kulüp ile imzalanan alt lisans anlaşması uyarınca markalarının münhasır ticari kullanım haklarına sahip olmuştur. Şirketler bu haklarını sponsor ve reklam olarak kullanmakta ve gelir elde etmektedirler.

Reklam gelirleri, Sportif A.Ş.’lerin mali tablolarında satış gelirleri olarak muhasebeleştirilmekte olup dipnotlarda satış gelirlerinin altında detayına yer

verilmektedir. Bu gelirlerin peşin tahsil edilen tutarından cari yıla yansıyan kısmı gelir yazılırken sonraki döneme kalan kısmı ise gelecek aylara ait gelirler altında muhasebeleştirilmektedir.

Bu konuda Galatasaray mali tablo dipnotlarında reklam geliri ayrı sponsorluk geliri ayrı bir şekilde açıklanmakta iken Fenerbahçe, Trabzonspor ve Beşiktaş'ın mali tablolarında reklam ve sponsorluk geliri birlikte açıklanmıştır.

Reklam gelirlerinin muhasebesinde önemli olan husus, reklam gelirinin ilişkili olduğu dönemin doğru tespit edilmesidir. Çünkü çoğu reklam gelir kaleminde birden fazla dönem için (sezon için) anlaşma yapılmaktadır. Bazılarında ise süre ya belirsiz veya bir maçlık olabilmektedir. Eğer bu süre birden fazla hesap dönemini kapsıyor ise, bu gelirin ilgili olduğu dönemlere yayılması gerekmektedir. Hatta bir sezonluk gelirlerde de sezonu kapsayan dönem içinde dağıtım yapılması doğru olacaktır. Örnek olarak eğer kulübün spor sahasında bir sezon boyunca kalması için bir reklam panosundan reklam geliri elde edilmiş ise veya forma üzerine reklam alınarak gelir elde edilmiş ise bu gelirin maç sayısı veya ay sayısına göre dönem içinde yayılması gerekmektedir.

2.1.4. Lisans ve Ticari Ürünler İsim Hakkı Gelirleri

Kulüp logolu ürünlerin üretim ve satış hakkının başka şirketlere devredilmesi karşılığında isim hakkı olarak elde edilen gelirlerdir.

Genel olarak ülkemizde halka açılan Sportif A.Ş.'lerin kurumlar vergisinden muaf bir yapıya kavuşabilmesi için ticari faaliyetleri kulüplerin hakim olduğu başka şirketlere devredilmiştir. Bu şirketler, taraftar ürünleri ve diğer her türlü spor malzeme ve spor giysileri, reklam ve eşantyon ürünlerinin satış ve pazarlamasını yapmak üzere kurulan mağazaları işletmektedir.

Bu amaçla Fenerbahçe kulübü Fenerium mağazalarını işletmek üzere Fenerbahçe Spor Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'yi kurmuştur. Galatasaray da benzer şekilde Galatasaray logolu ürünlerin satışı için, sermayesinin %99,99'una sahip olduğu Galatasaray Pazarlama Ticaret Sanayi A.Ş.'yi kurmuş olup, mağazacılık faaliyetleri bu şirket tarafından gerçekleştirilmektedir. Fenerbahçe'den farklı olarak Galatasaray A.Ş. bu şirketi konsolide etmekte olup, böylece gelirleri de halka açık şirkete gelmektedir.

Aynı şekilde Beşiktaş kulübü de marka, logo ve amblemlili ürünlerin üretim ve pazarlanması faaliyetini, 2001 yılında kuruluş sermayesine %99,99 oranında iştirak ettiği Beşiktaş Sportif Ürünler Sanayi ve Ticaret A.S. 'ye devretmiştir. Böylece Beşiktaş A.Ş. de Galatasaray gibi bu şirketi konsolide etmekte olup, gelirleri de halka açık şirkete gelmektedir.

Bu şirketlerin konsolidasyona tabi tutulması, bu gelirlerin de halka açık şirketler bünyesinde konsolide edilerek mali tablolara alınması sonucunu doğurmaktadır. Bununla birlikte, Beşiktaş'ın mali tablo dipnotlarında lisanslı ürün satış gelirleri olarak Galatasaray'ın mali tablo dipnotlarında ise yurtiçi store gelirleri altında söz konusu lisanslı ürün satışından elde edilen gelirler hakkında gerekli açıklamalar yer almaktadır.

2.1.5. Şampiyonlar Ligi ve Diğer Turnuva Gelirleri

Kulüpler şampiyonlar ligine katılma hakkı kazandığında şampiyonada elde ettikleri başarılarına göre şampiyonlar liginden gelir elde etmektedir. Bu tür bir gelir elde edildiğinde Sportif A.Ş.'lerin mali tablo dipnotlarında bilgiye yer verilmektedir. Ancak söz konusu gelirlerin tam olarak hangi dönemde tahakkuk ettiği ve nasıl mali tablolara alındığı konusunda detaylı bilgi yer almamaktadır.

2.2. GİDER YAPISI

Türkiye'deki 3 büyük futbol kulübü halka açılırken, gelirlerini halka açılan şirketlere devrederek faaliyet konularını reklam, sponsorluk ve isim haklarının kullanılarak gelir elde edilmesi ile sınırlandırdıkları için halka açık şirketlerin mali tablolarında önemli bir gider oluşmamıştır. Oluşan giderin en önemli unsuru ise kulüplerle aralarındaki lisans sözleşmeleri uyarınca kulüplere aktarılan paradan kaynaklanmıştır. Ancak daha sonra kulüplerle bu şirketler birleşme sürecine girmiş olduğundan mevcut durumda bu şirketlerin giderleri aşağıdaki başlıklardan oluşmaktadır.

2.2.1. Futbolcu ve Teknik Adam Ücret ve Transfer Giderleri

Futbol takımlarını kulüpte bırakarak halka açılan Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor A.Ş., kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanabilmek için futbol takımlarını kulüplerden kiralamak suretiyle idman ve spor faaliyetinde bulunmuşlardır. Bu süreçte mali tablolarda sadece kiralama gideri yer almıştır. Bu nedenle önceleri futbolcu ve teknik adamlarla ilgili giderler bu şirketlerin gelir tablosunda yer almamıştır. Daha sonra bu şirketlerle takıma sahip olan şirketlerin (kulübe ait şirketler) birleşme sürecine girmesiyle halka açık şirketlerin finansal tablolarında bu giderler yer almaya başlamıştır.

Bu gider kalemi, futbol şirketlerinin mali tablolarında en büyük tutarlı gider unsurunu oluşturmaktadır. Hatta futbol kulüplerinin şirketleşme sürecine girmesine neden olan en önemli etkenlerden biri futbolcu transfer ve ücret giderlerinin finanse edilebilmesi ihtiyacıdır.

Mevcut durumda dört büyük takımın borsa şirketleri, futbolcu ve teknik adam giderlerini mali tablo dipnotlarında sporcu ücret ve giderleri ile teknik direktör ve antrenör ücretleri altında göstermektedir. Gelir tablosunda ise

satılan hizmet maliyeti olarak yer almaktadır. Burada önemli olan husus dönemsellik ilkesi gereği giderin tahakkuk ettiği dönemde gelir tablosuna yansıtılması, örneğin iki yıllık ücretin peşin ödenmesi durumunda ödenen tutarın gider tahakkuku olarak aktifleştirilmesi ve ilgili dönemdeki tutarın giderleştirilmesi gerektiğidir.

Futbolcuların transferi için kulüplere ödenen ve futbolcuların kendilerine ödenen ücretlerin muhasebeleştirilmesi ise 4. Bölümde detaylı olarak anlatılmaktadır.

2.2.2. Stadyum Giderleri

Dört büyük takımın borsa şirketleri stadyumları kulüplerden kiralamış olup, yıllık olarak kulüplere kira ödemesi yapmaktadır. Genelde bu kiralardan belli bir yıla kadar olan kısmı peşin ödenmiş olup, her yılsonunda o yıla ait kira tutarı giderleştirilmektedir.

Örnek olarak Fenerbahçe A.Ş., Kulübe 30 yıl için peşin ödenen futbol takımı kira giderleri ile stadyum kira giderlerinin bir yıldan uzun döneme isabet eden kısmını bilançoda diğer duran varlıklar altında göstermektedir.

2.2.3. Genel Yönetim Giderleri

Genel yönetim giderleri altında futbol faaliyeti ile ilgili giderlerin yanı sıra personel giderleri ve danışmanlık hizmetlerine ait giderler yer almaktadır.

Bu gider kaleminde dikkat edilmesi gereken husus, olağan spor faaliyetleri kapsamındaki giderler ile (futbolcu, teknik adamlar, doktor, psikolog gibi kişilerin masrafları) kulüp tüzel kişiliğine ilişkin giderleri karıştırmamaktır (Örneğin kulüp başkanlarına, üst yöneticilere, muhasebe, genel idare personeline ödenenler ücretler gibi). Çünkü mevcut muhasebe

düzeninde birinci gruptakiler Satışların Maliyeti içinde yer alırken, ikinci gruptakiler ayrı bir kalemde yer almaktadır.

2.2.4. Lisans Sözleşmesi Kapsamında Yapılan Ödemeler

Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor A.Ş., Kulüpleri ile yaptıkları lisans anlaşması ve müteakip tadiller uyarınca, 30 yıl süreyle futbol takımına ilişkin tüm medya, reklam, imaj ve pazarlama haklarına, ve Kulüp ile imzalanan alt lisans anlaşması uyarınca markalarının münhasır ticari kullanım haklarına sahip olmuştur.

Bu şirketler, söz konusu lisans anlaşmaları uyarınca yıllık belirli bir tutardan (ortalama 100.000 USD) az olmamak kaydıyla, şirketin elde edeceği yıllık gelirlerinin brüt %1'i oranındaki tutarı, lisans ücreti olarak ödeyecektir.

Fenerbahçe'nin uygulamasında, anlaşma uyarınca logo ve isim hakkı lisansının 30 yıllık bedeli için avans olarak ödenen tutar, finansal tablolarla diğer duran varlıklar hesap kalemi içinde düzeltilmiş tutarından ilgili itfa paylarının düşülmesi sonucunda oluşan değeri ile gösterilmektedir. Fenerbahçe logo ve isim hakkı lisansı kulüpten 30 yıllığına kiralandığından, avans tutarı 30 yıl üzerinden itfaya tabi tutulmakta ve kulüp tarafından kesilen aylık faturalar nispetinde ilgili döneme gider kaydedilmektedir.

Galatasaray ise, 11.08.2005 tarihli özel durum açıklamasında Sportif A.Ş. ve Kulüp arasındaki "Lisans Anlaşması" uyarınca Sportif A.Ş.'ye devredilen Galatasaray markaları ve pazarlama haklarının ticari kullanımı ile ilgili 01.06.2005 itibari ile ödenmesi gereken yıllık minimum 200.000 ABD doları tutarındaki lisans ücretinin 25 yıllık bedelinin % 8 oranı ile iskonto edilmesiyle oluşan 1.976.810 ABD doları tutarındaki kısmın Sportif A.Ş.'nin Kulüp'ten olan alacağına mahsup edilmesine karar verilmiş ve söz konusu mahsup işlemi yapılmıştır. 31.05.2011 tarihi itibariyle bakiye 2.251.854 TL

olarak “Diğer Dönen ve Diğer Duran Varlıklar” hesaplarında yansıtılan tutar geri kalan 20 yılda eşit biçimde giderleştirilmektedir.

Trabzonspor A.Ş. mali tablolarında da, Trabzonspor kulübüne, Trabzonspor markaları lisans hakkı avansı olarak ödenen tutar, “Diğer Duran Varlıklar” hesap kalemi içinde ilgili itfa paylarının düşülmesi sonucunda oluşan değeri ile gösterilmektedir. Trabzonspor markaları lisans hakkı, Trabzonspor Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş.’den (sermayesinin çoğunluğu kulübe ait şirket) 30 yıllığına kiralandığından, avans tutarı 30 yıl üzerinden itfaya tabi tutulmakta ve ilgili döneme isabet eden tutar aynı dönem içerisinde gider kaydedilmektedir.

Beşiktaş da aynı şekilde kulüpten marka, yayın ve reklam haklarını 30 yıllığına 1.000.000 USD bedelle devralmıştır. Beşiktaş mali tablo dipnotlarında konuya ilişkin olarak detaylı açıklama yer almamakla birlikte “gelecek aylara ait giderler” altında lisans bedeli olarak gösterilen ve satılan hizmet maliyeti altında lisans gideri olarak yer alan tutarın söz konusu giderin döneme ilişkin kısmı olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak bu uygulamanın, UMS 1 finansal tabloların sunumu standardı uyarınca peşin ödenen giderlerin, bilançonun düzenleniş tarihinden itibaren bir yıldan daha fazla süreye ait ise, bir yıla kadar olan kısmının “Dönen Varlıklar” hesabında, bir yılı aşan kısmın ise “Duran Varlıklar” hesabında gösterilmesi ve dönemsellik ilkesi gereği, bu tutarların ait oldukları dönemde ilgili varlık hesabından çıkarılarak giderlere katılması gerekmektedir. Öte yandan, henüz bir şirket kurmayıp da faaliyetlerini hala kulüp içinde yürüten kulüpler için böyle bir gider kalemi olmayacaktır.

2.3. AKTİF YAPISI

Yakın zamanda halka açık futbol şirketlerinin takımlarını devralmalarından önce bu şirketlerin bilançolarının aktifinde yer alan en

büyük tutar ilişkili taraflardan alacaklar hesabı olmuştur. Bunu maddi olmayan duran varlıklar hesabı izlemektedir. Maddi olmayan duran varlıklar futbolcu sözleşmelerinden oluştuğu ve tezin ilgili kısımlarında incelendiği için burada ilişkili taraf işlemleri ele alınacaktır. Bu konuda en çok öne çıkan şirket Galatasaray A.Ş. olduğu için Galatasaray örneğinde detaylı inceleme yapılacaktır.

UMS 24 “İlişkili Taraf Açıklamaları” Standardı uyarınca, işletmenin ilişkili taraf işlemlerinde bulunması durumunda, söz konusu işlemler hakkındaki bilgilere ve taahhütler dahil olmak üzere mevcut bakiyelere ek olarak, finansal tablo kullanıcılarının, ilişkinin finansal tablolar üzerindeki potansiyel etkisini anlamaları açısından gerekli olan ilişkili taraf ilişkisinin niteliği açıklanmalıdır. Açıklamalar asgari olarak;

- (a) Söz konusu işlemlerin tutarını,
 - (b) Taahhütler dahil olmak üzere, mevcut bakiyeleri ve
 - (i) Söz konusu bakiyelerin koşullarını, teminat altına alınmış olup olmadıklarını ve ödeme için belirlenen karşılığın niteliğini ve
 - (ii) Verilen veya alınan garantilerin ayrıntılarını,
 - (c) Mevcut bakiyelerle ilgili şüpheli alacak karşılıklarını,
 - (d) Dönem içinde ilişkili taraflardan değersiz veya şüpheli alacaklarla ilgili olarak muhasebeleştirilen giderlerini,
- içermelidir.

2.3.1. İlişkili Taraf İşlemlerinin Yoğunluğu

Gelirden ibaret şirket yapısı, Galatasaray, Trabzonspor ve Fenerbahçe Sportif A.Ş.’nin halka açılma sırasında verdiği taahhütler nedeniyle, elde ettiği gelirleri futbol faaliyetleri ve Kulüpler için kullanamamasına neden olmuştur. Ayrıca kullanılamayan bu gelirler halka açık şirketlerin bilançosuna kar olarak yansıdığı için bu karın dağıtılması gerekmiştir. Böylelikle halka açık futbol şirketleri zorunlu bir şekilde her yıl düzenli olarak kar dağıtan şirketler haline gelmiş ve kısa bir süre sonra ise bu Sportif A.Ş.’ler tarafından dağıtılan

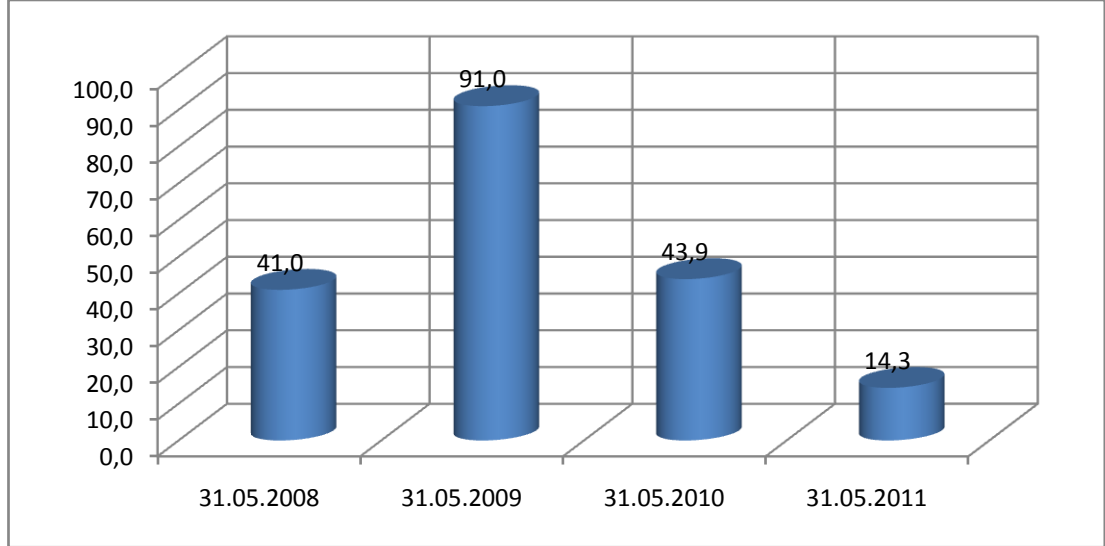
temettü, halka arzdan elde edilen geliri aşmıştır. Bu nedenle Beşiktaş haricindeki 3 şirket için de bu süreç benzer sonuçlar doğurmuştur. Bu kapsamda Galatasaray örneği ele alınarak ilişkili taraf işlemlerinin boyutu ve bu sürecin sonucu hakkında bilgi verilecektir.

Galatasaray Sportif A.Ş.'nin bu yanlış halka arz yöntemi, şirketin esas faaliyet konusu ve lisans sözleşmesi nedeniyle bir yandan şirketin mali açıdan hareket alanını kısıtlarken, diğer taraftan da Kulüp'ün finansal durumunu bozmaya başlamıştır. Gelirlerin Sportif A.Ş.'de giderlerin ise Kulüpte toplanmasının yarattığı bu duruma çözüm olarak Kulüp'ün sermayesinin tamamına sahip olduğu Galatasaray Spor ve Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş. (Futbol A.Ş.), Sportif A.Ş.'den fon temin etmek amacıyla borç almaya başlamıştır. İlk zamanlar çok yüksek miktarları oluşturmayan bu borçlar zamanla artarak Sportif A.Ş. bilançosunun aktifinin önemli bir kısmını oluşturmuştur. Öte yandan bu borç nedeniyle, Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca örtülü kazanç kapsamına girecek bir işlem tesis edilmemesi amacıyla Sportif A.Ş., Futbol A.Ş.'den olan alacaklarına faiz işletmek zorunda kalmıştır. Böylece Galatasaray Kulübü özü itibarıyla kendisine ait olan/olması gereken kaynaklar için faiz ödemek zorunda kalmıştır.

Tablo 7: Sportif A.Ş.'nin İlişkili Taraflardan Alacakları

(Milyon TL)	31.05.2008	31.05.2009	31.05.2010	31.05.2011*
A:Satış Gelirleri	55,6	60,3	70,6	130,9
B:Aktif Toplamı	214,4	323,2	455,4	259,2
C:İlişkili Taraflardan Alacaklar	186,5	294,1	200,0	37,1
D:Net Kar	70,4	88,3	76,4	-159,6
C/D (%)	264,9	333,1	261,8	-23,2
C/B (%)	41,0	91,0	43,9	14,3

Sportif A.Ş.'nin İlişkili Taraflardan Alacaklarının Şirket Aktifine Oranı

Yukarıdaki grafik ve tabloda görüldüğü gibi Şirketin ilişkili taraflardan alacakları 31.05.2008 tarihi itibarıyla 186,5 milyon TL'den (Şirket aktifine oranı %41'dir.) 31.05.2009 tarihinde 294,1 milyon TL'ye (%91) yükselirken; 30.05.2010 tarihinde 200 milyon TL'ye (%43,9) düşmüş 31.05.2011 tarihi itibarıyla ise 37,1 milyon TL (%14,3) olarak gerçekleşmiştir.

Şirketin ilişkili taraflardan alacaklarının detayına ilişkin bilgiler ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8: Sportif A.Ş.'nin İlişkili Taraflardan Alacaklarına İlişkin Bilgiler

(TL)	31.05.2008	31.05.2009	28.02.2010	31.05.2010	30.11.2010
Kulüp	44.718.248	90.649.126	45.514.922	47.700.807	27.218.278
Futbol A.Ş.	138.644.314	198.754.630	308.702.862	146.726.874	0
Ana Ortaklıklar	183.362.562	289.403.756	354.217.784	194.427.681	27.218.278
Galatasaray Europa GmbH*	2.088.716	2.451.024	0	0	0
Galatasaray Pazarlama A.Ş.	1.048.445	2.274.977	5.217.327	5.618.688	0
Diğer İlişkili Taraflar	3.137.161	4.726.001	5.217.327	5.618.688	0
GENEL TOPLAM	186.499.723	294.129.757	359.435.111	200.046.369	27.218.278

*28.02.2010 tarihi itibarıyla Galatasaray Europa GmbH'in borcuna karşılık ayrılmıştır.

Tablodan da görüleceği üzere, Kulübün Sportif A.Ş.'yi bu şekilde fonlaması finansal açıdan uzun süre devam ettirilebilecek bir durum değildir. Bu sorunun çözümü amacıyla Kulübün nihai kontrolünde bulunan Sportif A.Ş. ve ana ortağı Futbol A.Ş. yönetimleri, 04.08.2006 tarihli Yönetim Kurulu kararlarıyla birleşme ön hazırlık çalışmalarını başlattıklarını açıklamıştır. Şirket'in 28.12.2006 tarihli yönetim kurulu kararıyla, birleşme işlemlerinin tamamlanabilmesi amacıyla gerekli izinlerin alınması için SPK'ya ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvurulması ve müteakip yasal işlemlerin başlatılmasına karar verilmiştir. Buna göre Şirket 29.12.2006 tarihinde ilgili yerlere başvuru işlemlerini tamamlamıştır.

Ancak Sportif A.Ş. halka açılırken kamuya açıklanan dokümanlarda, Şirket'in futbolun giderlerinden ayrıştırılmış izole bir gelir yapısının olduğu belirtilmiş ve hatta reklâmlarında yer alan birkaç ibare arasında yer verilmek suretiyle bu yapı özellikle vurgulanarak, bir nevi yatırımcılara gelir ve gider yapısı itibarıyla grup içinde imtiyazlı bir şirket'e ortak olacakları taahhüt edilmiş, bu taahhüde göre yapılan şirket değerlemesi ve fiyatlamaya paralel olarak yatırımcılardan fon toplanmıştır. Halka açılmadan sonra da yukarıda belirtilen gelir ve gider yapısının değişmeyeceğine dair yönetim kurulu kararıyla, tekrardan yatırımcılara böyle bir taahhüt de bulunma gerekliliği hissedilmiştir.

Bu nedenle halka açılma sırasında ve sonrasında yatırımcıya verilen taahhüt nedeniyle oluşan fiyat seviyesinden bunun tazmin edilerek yeni yapıdan önce yatırımcıya şirketten ayrılma tercihini sunulmasının, kısaca yatırımcıların sahip oldukları paylara çağrıda bulunulmasının uygun olacağı düşünülmektedir; SPK tarafından, Sportif A.Ş.'nin pay sahiplerine birleşmenin ön hazırlık çalışmalarına başlanmasına karar verildiğinin kamuya duyurulması öncesi dönemlerdeki fiyat seviyeleri dikkate alınarak belirlenecek bir fiyattan çağrıda bulunmasına müteakip yapılacak bir birleşme başvurusunun değerlendirmeye alınmasına karar verilmiştir (SPK,2007/17).

SPK'nın bu kararı ile iki Şirketin birleşmesi işlemi Sportif A.Ş.'nin pay sahiplerine yapılacak çağrı koşuluna bağlanmıştır. Ancak zaten mali açıdan sıkıntılı bir dönem yaşayan Futbol A.Ş.'nin söz konusu çağrı işlemini kendi kaynakları ile finanse edebilme imkanı olmadığı için yapılacak çağrı için dış kaynak arayışlarına başlamıştır. Bu kaynak arama süreci yaklaşık üç yıl sürmüş olup, bu süre zarfında Sportif A.Ş. yıllık kar dağıtım yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanmış ve Sportif A.Ş.'den fon kullanılmaya devam etmiştir. Öte yandan SPK, Sportif A.Ş.'den fon kullanımını kısıtlamasını gerektiren kararlar almış ancak bu kararları uygulamadığı için SPK tarafından Kulüp yöneticileri hakkında idari para cezaları uygulanmıştır².

Nihayet 2010 yılında Futbol A.Ş., çağrı için gerekli finansmanı bankalarla anlaşmak suretiyle temin ederek, Sportif A.Ş. ortaklarına çağrıda bulunmak üzere SPK'ya başvurmuş ve 11.03.2010-24.03.2010 tarihleri arasında çağrı işlemi gerçekleşmiştir.

Çağrı süresi bitiminde çağrıya karşılık veren iki pay sahibinden toplam 290.967 adet hisse 45.355.935,96 TL ödenmek suretiyle geri alınmıştır. Böylece Sportif A.Ş.'nin halka açıklık oranı %37,05'ten %22,75'e düşerken, Futbol A.Ş.'nin Sportif A.Ş. sermayesindeki payı da %77,23'e yükselmiştir.

² SPK'nın 2008/13 sayılı haftalık bülteninde ilan edilen 28.03.2008 tarih ve 9/412 sayılı kararında;
“(…)

7. Şirketler, sadece futbol takımının geliştirilmesi ve faaliyetlerinin finansmanı için kullanılmak üzere, İlişkili Taraflara kendi kaynaklarından veya kullanmış oldukları yabancı kaynaklardan fon kullandırabilir. Ancak bu fonlara ilişkin olarak aşağıdaki esaslara uyulması zorunludur:

(…)

d. İlişkili Taraflara kullandırılacak fonların toplam tutarı, bir önceki hesap dönemi karından söz konusu İlişkili Tarafların tamamına dağıtılmasına karar verilen kar payının % 50 fazlasını aşamaz.

8. Şirketler bu ilke kararının 7. maddesinin (d) bendi hükmüne, ilke kararının SPK Haftalık Bülteninde yayımlandığı tarihten itibaren 2 yıl içerisinde uyum sağlamak zorundadırlar.”denilmektedir. Bu karar Faaliyet Konusu Sportif Faaliyetler veya Söz Konusu Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirlerin Yönetilmesi Olan diğer Sportif A.Ş.'leri de kapsayan genel bir karar olup, bu kararın gereklerine uymayan Trabzonspor Sportif A.Ş. hakkında da SPK tarafından idari para cezası uygulanmıştır.

Halka açık hisseleri temsil eden payların gönüllü çağrı yoluyla satın alınmasından sonra Sportif A.Ş., birleşme talebi ile 02.06.2010 tarihinde SPK'ya başvurmuştur. SPK, 30.07.2010 tarihinde Sportif A.Ş.'nin, Türk Ticaret Kanunu 451'inci, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18-20'inci maddeleri ile SPK'nın Seri I, No:31 sayılı Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği hükümleri çerçevesinde Futbol A.Ş.'yi devralma suretiyle birleşme talebine onay verilmiştir (SPK, 2010).

Şirketin, 31.05.2009 tarihinde Futbol A.Ş.'den olan alacağı 198,8 milyon TL iken 31.05.2010 tarihi itibarıyla 146,7 milyon TL'ye gerilemiştir. Futbol A.Ş.'den alacaklardaki gerilemedeki en önemli etken 14.05.2010 tarihinde Şirket ile Futbol A.Ş. arasında yapılan sözleşme ile Futbol A.Ş.'nin Şirkete olan borcundan mahsup edilmek üzere, değeri 177.850.000 TL olarak belirlenen Galatasaray Profesyonel A Futbol takımının ve değeri 67.350.000 TL olarak belirlenen Futbol Akademisinin tüm hak ve borçları ile 245.200.000 TL toplam bedelle Şirkete devredilmesidir.

Devir bedeli olan 245.200.000 TL için cari hesaptan mahsup işlemi yapılmış ve söz konusu devir işlemi 08.06.2010 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında onaylanmıştır. Daha sonra Futbol A.Ş. 07.09.2010 tarihinde aktif ve pasifiyle birlikte kül halinde Şirkete devrolunmuş ve söz konusu birleşme işlemi sonucunda Futbol A.Ş.'nin Şirkete olan borçları Şirket bilançosundan elimine edilmiştir.

Bu birleşme işlemi ile Galatasaray, gelir ve gideri aynı şirket bünyesinde barındıran bir yapıya dönüşerek, yanlış bir yöntemle başlayan halka açılma sürecini yeniden şekillendirme imkanına kavuşmuştur. Ancak bu yanlış halka açılma yöntemi Galatasaray'ın bu işten elde ettiğinden daha fazla fonun dışarıya çıkmasıyla ve önemli bir borç yüküyle sonuçlanmıştır.

Trabzonspor ve Fenerbahçe'de Galatasaray'ın izlediği yöntemi izleyerek halka açılmışlar ve sonuçta Trabzonspor Galatasaray'a oldukça

benzer mali sonuçlarla karşılaşmış ve iki şirketi birleştirmek için öncelikle çağrıda bulunmuştur. Beşiktaş ise halka açılma için farklı bir yöntem izlediği için benzer bir süreç yaşanmamıştır.

2.3.2. Aktifleştirilen Transfer Ücretleri

Halka açık futbol şirketlerinin mali tablolarının aktifinde maddi olmayan duran varlıklar altında yer alan ve finansal tablolar içinde önemli bir yer tutan diğer bir hesap kalemi de futbolculara ödenen transfer ücretleridir. Eski uygulamada gelir tablosu ile ilişkilendirilen transfer ücretlerinin daha sonraları aktifleştirilmesinin daha uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Futbolcuların transferi için kulüplere ödenen ücretlerin muhasebeleştirilmesi tezin temel konusunu teşkil ettiği için 3. Bölümde detaylı olarak anlatılmakta olup, burada değinilmeyecektir.

2.3.3. Futbol Stadyumları

Dört büyük kulübün futbol maçlarını oynadığı stadyumların mülkiyeti Gençlik Spor Genel Müdürlüğüne yani devlete ait bulunmaktadır. Kulüpler ise bu stadyumların üst kullanım hakkına sahiptir. Bu stadyumların üst kullanım hakkı genellikle 49 yıllığına yapılan protokollerle kulüplere devredilmiş olup, bu hak karşılığında kulüpler tarafından Gençlik Spor Genel Müdürlüğüne kira ödenmektedir. Halka açık şirketler de stadyumları kulüplerden kiralamakta olup kulüplere kira ödemektedir. Bu konuda yabancı kulüplerin uygulaması ise stadyumları maddi duran varlık olarak aktifleştirme ve her yıl amortisman ayırma şeklindedir.

2.4. PASİF YAPISI

Aktifinde ilişkili taraflardan alacaklar hesabı oldukça büyüyen sportif A.Ş.'lerin pasif yapısında ise borç miktarı önemli tutarlara ulaşmıştır. Zaten kulüplerin halka arz gerçekleştirmesinde etkili olan yüksek borçlar, halka

açıldıktan sonrada azalmamış ve futbol şirketleri yüksek borçla faaliyetlerine devam etmek zorunda kalmışlardır.

Aşağıdaki tabloda 30.11.2011 tarihi itibariyle halka açık futbol şirketlerinin borçluluk durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

30.11.2011	Galatasaray	Trabzonspor	Fenerbahçe	Beşiktaş
Kısa vadeli Y.K.	290.791.262	127.436.470	60.288.708	298.756.148
Uzun vadeli Y.K.	125.018.194	42.090.470	2.821.199	153.301.708
Özkaynaklar	(264.073.553)	80.757.388	102.395.359	(270.669.628)

Özellikle Galatasaray ve Beşiktaş A.Ş.'nin borçluluk durumu Şirketin faaliyetlerinin devamlılığını şüpheye düşürecek noktaya gelmiştir. Bu şirketler özsermaye kaybı nedeniyle TTK'nın 324. Maddesi hükmü uyarınca aktiflerini piyasa değeri ile değerlemek suretiyle bilanço hazırlamışlardır.

Yapılan değerlendirme sonucunda Beşiktaş A.Ş.'nin maddi olmayan duran varlıklarının (futbolcu sözleşmeleri) piyasa değerinin 466.900.000 TL'si olduğu, vergi kanunlarına göre tutulan yasal defterlerdeki net defter değerinin ise 52.985.457 TL olduğu, maddi olmayan duran varlıkların TTK. m.75 ve TTK. m.455-468 hükümlerine göre değerlemeye tabi tutulması sonucu, 413.914.543 TL'lik olumlu değer farkının olduğu, bu nedenle Beşiktaş A.Ş.'nin özkaynaklarının $(413.914.543 - 154.597.621) = 259.316.922$ TL'sine isabet ettiği, böylelikle TTK 324'üncü maddede öngörülen tedbirlerin alınmasına gerek bulunmadığı tespit edilmiştir.

Galatasaray da aynı şekilde değerlendirme yapmış olup, değerlendirme raporları sonucuna göre 678.930.984 TL olumlu değer farkının olduğu ve özkaynaklarının 505.101.641 TL $(678.930.984 - 173.829.343)$ olduğu böylelikle TTK 324'üncü maddede öngörülen tedbirlerin alınmasına gerek bulunmadığı tespit edilmiştir.

2.5. FUTBOL ŞİRKETLERİNİN VERGİ KANUNLARI KARŞISINDAKİ DURUMU

2.5.1. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi ile "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadî işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketler" kurumlar vergisinden muaf tutulmuşlardır.

Daha sonra Maliye Bakanlığının tebliği ile, sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim Şirketlerin, bu faaliyetlerle bağlantılı olarak elde edeceği stadyum maç hasılatı ve stadyum kira gelirleri, isim hakkı gelirleri, radyo, video, sinema, televizyon yayın gelirleri, forma ve saha içi reklam gelirleri, sponsorluk gelirleri ile sadece idman ve spor faaliyeti yapanlara ve izleyicilere hizmet vermek üzere spor tesislerinde bulunan büfelerin gelirleri dolayısıyla kurumlar vergisinden muaf olacağı açıklanmıştır.

Böylece kurumlar vergisi açısından kanunla verilen muafiyet genişletilerek halka açık futbol şirketlerinin gelirlerinin büyük çoğunluğu kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur.

Ancak, 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin "Spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetinde bulunan anonim şirketler" başlıklı 4.12. maddesi uyarınca, kulüplerin söz konusu idman ve spor faaliyetlerinin yanı sıra forma, ayakkabı ve diğer malzeme satışı, otopark, benzin istasyonu, restoran, otel, büfe ve plaj işletmeciliği yapması durumunda, idman ve spor faaliyetleri dışındaki faaliyetler ayrı bir iktisadi işletme olarak kurumlar vergisine tabi olacaktır.

Örnek olarak halka açılan Fenerbahçe Sportif A.Ş.'nin kurumlar vergisinden muaf bir yapıya kavuşması için 2002 yılında Fenerbahçe Sportif'in ticari faaliyetleri Fenerbahçe Spor Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye devredilmiştir. Bu şirket, Fenerbahçe taraftar ürünleri ve diğer her türlü spor malzeme ve spor giysileri, reklam ve eşantıyon ürünlerinin satış ve pazarlamasını yapmak üzere Fenerium mağazalarını işletmektedir.

Galatasaray da benzer şekilde Galatasaray logolu ürünlerin satışı için, sermayesinin %99,99'una sahip olduğu Galatasaray Pazarlama Ticaret Sanayi A.Ş.'yi kurmuş olup, mağazacılık faaliyetleri bu şirket tarafından gerçekleştirilmektedir. Fenerbahçe'den farklı olarak Galatasaray A.Ş. bu şirketi konsolide etmekte olup, böylece gelirleri de halka açık şirkete gelmektedir.

Aynı şekilde Beşiktaş kulübü de marka, logo ve amblemlili ürünlerin üretim ve pazarlanması faaliyetini, 2001 yılında kuruluş sermayesine %99,99 oranında iştirak ettiği Beşiktaş Sportif Ürünler Sanayi ve Ticaret A.Ş. 'ye devretmiştir. Böylece halka açık Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Kurumlar Vergisi mükellefiyeti bulunmamaktadır. Şirket'in bağlı ortaklıkları ise Kurumlar Vergisi Kanunu'na tabidir. Şirket'in kurum kazancı üzerinden istisna mahiyetindeki kazançlar düşüldükten ve ilave mahiyetindeki gider kalemleri eklendikten sonra ortaya çıkan matrah üzerinden, 21 Haziran 2006 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile kurumlar vergisi oranı %20 olarak hesaplanmaktadır.

2.5.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından

193 sayılı GVK'nın 61 inci maddesinin; birinci fıkrasında ücret, "işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir." şeklinde tanımlanmıştır.

İkinci fıkrasında ise ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı, (mali sorumluluk tazminatı) tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunmasının onun niteliğini değiştirmeyeceği hükmü yer almaktadır.

Üçüncü fıkrasının 6 numaralı bendinde ise sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatlerin ücret olarak kabul edileceği açıkça ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalar çerçevesinde, sporculara transfer ücreti, aylık, ücret, prim ve benzeri adlar altında yapılan ödemelerin tamamı ücret olarak vergilendirilmektedir.

Öte yandan GVK geçici 72'inci maddesinde;

“(1) 31/12/2017 tarihine kadar sporculara yapılan ücret ve ücret sayılan ödemelerden aşağıdaki oranlarda gelir vergisi tevkifatı yapılır.

a) Lig usulüne tabi spor dallarında;

1) En üst ligdekiler için % 15,

2) En üst altı ligdekiler için % 10,

3) Diğer liglerdeki için % 5,

b) Lig usulüne tabi olmayan spor dallarındaki sporculara yapılan ödemeler ile milli sporculara uluslararası müsabakalara katılmaları karşılığında yapılan ödemelerden % 5.

(2) Bu ödemeler üzerinden 94 üncü madde kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler dolayısıyla beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan ücret ve ücret sayılan ödemelerin vergilendirilmesinde 31/12/2007 tarihinde yürürlükte olan hükümler uygulanır.”

hükmü yer almaktadır. Bu düzenleme ile sporcular için üst ligden alt lige inildikçe azalan bir gelir vergisi oranı öngörülmektedir

Diğer taraftan ortaklara kar dağıtımı nedeniyle oluşacak gelir vergisi ise kar dağıtımı esnasında muhasebeleştirilmektedir.

Öte yandan ticari nitelikten ziyade faaliyetin zorunlu bir unsuru olarak yapılan futbolcu transferleri ile kiralamaları karşılığı kulüplerce elde edilen bedeller 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 1/3-g maddesi kapsamında sayılamayacağından verginin konusuna girmemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Futbolcular, bir futbol takımı için en önemli yatırım unsurudur. Kulüpler futbolcu transferi için astronomik bedeller öderken futbolcudan elde edilecek faydayı dikkate almaktadır. Bu fayda ise sadece bir sezonda için değil, birkaç sezon boyunca görülmekte ve futbolcu sakatlanmadığı ve formunu koruduğu sürece devam etmektedir. Dolayısıyla futbolcu sözleşmeleri cari varlık değil duran varlık niteliği taşımaktadır. Ancak duran varlıklar, bilançoda, maddi/maddi olmayan duran varlıklar, finansal duran varlıklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller gibi alt sınıflara ayrılmaktadır. Bu noktada futbolcu sözleşmelerinin hangi duran varlık grubuna ait olduğu hususu problem teşkil etmektedir. Bu konuda genel kabul gören uygulama ise maddi olmayan duran varlık olarak mali tablolara alınmasıdır.

Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde; “Maddi olmayan duran varlıklar” başlıklı 38 no’lu Uluslararası Muhasebe Standardında (UMS 38) yer alan aktifleştirme kriterleri, değerlendirme yöntemleri ve kamuyu aydınlatma ilkeleri incelenmiştir.

Bununla birlikte futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak literatürde yer alan araştırmalara ve bunların sonuçlarına yer verilerek öncelikle futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirmesinin gerekliliği incelenmiştir. Bunun yanı sıra futbol dünyasını önemli ölçüde etkileyen Bosman kararı ve bu kararın muhasebeleştirme uygulamasına etkisi hakkında bilgi verilerek yine futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi konusunda düzenleme getiren UEFA mali kriterleri incelenmiştir.

3.1. UMS 38'E GÖRE MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN AKTİFLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR

Duran varlıklar, işletmeye gelecekte ekonomik faydalar sağlayacak olan varlıklardır. Duran varlıklara ilişkin muhasebe standartları bu varlıkların ilk defa finansal tablolara alınmasında kullanılacak maliyet hesaplama yöntemlerini, raporlama dönemlerindeki değerlerinin ölçümünü ve maliyetin yararlı ömür boyunca itfa edilmesi için uygun yöntemleri içermektedir. Post endüstriyel dönemde günümüzün gelişmiş ülkelerinin bilgi temelli ekonomilerine değer katan şey farklı bir olgudur. Patent ve markalar gibi entelektüel sermaye unsurları modern ekonomilerde üretim kapasitesinden daha önemli konumdadır. Ayrıca günümüz ekonomilerinde birçok şirketin sahip olduğu rekabet üstünlüğünün temel unsurlarından birinin, sahip olunan insan kaynakları olduğu kabul edilmektedir (Verma, Dewe,2008:102). Ancak yakın zamana kadar bu tür varlıkların muhasebeleştirilmesi için uygun yöntemler geliştirilememiş ve bu konu muhasebe standartları tarafından yok sayılmış veya çok az ilgi görmüştür. Bunun sonucunda uygulama geleneksel tarihi maliyet ilkesinin ötesine fazla geçememiştir. (Epstein, Jermakowicz,2007:272-275).

Maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin araştırmalar ilk başlarda araştırma geliştirme giderleri, reklam harcamaları, şerefiye, bilgisayar yazılımları gibi işletme içerisinde oluşturulan unsurların nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği üzerine yapılmıştır. 1990'lı yılların başından itibaren ise bilgi teknolojilerindeki ilerleme ile birlikte markalar, lisanslar, yasal haklar gibi diğer maddi olmayan duran varlıklar önem kazanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte, doğrudan veya dolaylı olarak işletme birleşmeleri ve devralmalar aracılığıyla maddi olmayan duran varlıklar için daha aktif bir piyasa ortaya çıkmıştır. Bu yeni ekonomik realite aynı zamanda maddi olmayan duran varlıkların dahil olduğu finansal operasyonlarda eski muhasebe kurallarının yeterliliğinin sorgulanmasına yol açmıştır (Amir, Livne,2005:550).

Markalar gibi maddi olmayan duran varlıkların finansal tablolara alınması ve değerlemesi problemlili bir konudur. Çünkü markalar zaman içinde çoğunlukla işletmenin kendisi tarafından oluşturulur ve uluslararası muhasebe standartları kapsamında aktifleştirilebilecek bir tarihi maliyetleri yoktur (Epstein, Jermakowicz,2007:273). Markanın yanısıra tasarım, satış ağları, yazılımlar gibi bir işletmenin diğerlerinden başarılı olmasını sağlayan faktörlerin aktifleştirilmesini destekleyen teorik çalışmalar ise henüz gelişmektedir.

Maddi olmayan duran varlıklar hakkındaki en kapsamlı ilk standart 38 no'lu Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS 38) olmuştur. Bu standartla aktifleştirme kriterleri, değerlendirme yöntemleri ve kamuyu aydınlatma ilkeleri düzenlenmiştir (Epstein, Jermakowicz,2007:275).

“Maddi Olmayan Duran Varlıklar” başlıklı 38 nolu Uluslararası Muhasebe Standardında (UMS 38) maddi olmayan duran varlıklar, fiziksel niteliği olmayan, tanımlanabilir ve parasal olmayan varlık olarak; varlık ise geçmişteki bazı olayların sonucu olarak işletme tarafından kontrol edilen ve işletmeye gelecekte ekonomik yarar sağlaması beklenen bir kaynak olarak tanımlanmıştır (UMS 38, Madde:8).

İşletmeler bilimsel ya da teknik bilgi, yeni süreç veya sistemlerin tasarım ve uygulanması, lisans, fikri mülkiyet hakları, piyasa bilgisi ve markalar (marka isimleri ve yayın hakları dahil) gibi maddi olmayan kaynakların elde etme, geliştirme, bakım veya iyileştirilmesi için harcamalar yaparlar. Ancak UMS 38 kapsamında maddi olmayan duran varlık olarak nitelenebilmesi için bu harcamaların,

- a) belirlenebilirlik,
 - b) kontrol,
 - c) gelecekteki ekonomik fayda,
- koşullarını sağlaması gereklidir (Şengel, 2008:857).

Belirlenebilirlik: Belirlenebilirlik, ayrılabilir olmayı, diğer bir deyişle işletmeden ayrılabilme ya da bölünebilme özelliğine sahip ve bireysel olarak ya da işletmenin bu yönde bir niyetinin olup olmadığına bakılmaksızın ilgili sözleşme, tanımlanabilir varlık veya borç ile beraber satılabilir, devredilebilir, lisans altına alınabilir, kiralanabilir ya da takas edilebilir olmasını gerektirir. Tek başına veya diğer bir varlıkla birlikte ayrılabilen ve satılabilen bir varlık belirlenebilirlik kriterini taşımaktadır (Price Waterhouse Coopers LLP, 2008:15007).

Kontrol: İşletmenin gelecekteki ekonomik yararları kullanabilme ve başkalarının bu yararları erişimini kısıtlama gücü olması durumunda, bu varlıktan ekonomik yarar sağlama gücü var demektir. Kontrol normalde hukuki haklardan doğar ancak, hakkın yasal yaptırım gücü, kontrol için gerekli bir koşul değildir, çünkü işletme gelecek ekonomik yararları başka bir şekilde de kontrol edebilir (Epstein, Jermakowicz,2007:277).

Gelecekteki ekonomik yarar: Varlığın satışından elde edilecek gelir, varlığın kullanımı sonucu maliyetlerin azalması ve diğer yararlar gelecekte ekonomik yarar sağlayacaktır (UMS 38, Madde:17).

Maddi olmayan duran varlıklar aşağıdaki yöntemlerden biriyle elde edilebilir;

- a) Ayrı olarak elde etme,
- b) İşletme birleşmesinin bir parçası olarak elde etme,
- c) Devlet teşviği yoluyla elde etme,
- d) Varlıkların takası,

e) İşletme içi yaratılan maddi olmayan duran varlıklar (Price Waterhouse Coopers LLP, 2008:15025).

Bunların ilk dördüne ödenen bedeller belli ve hesaplanabilir olduğundan aktifleştirilmesi konusunda fazla zorluk bulunmamaktadır. Ancak işletme içi yaratılan maddi olmayan duran varlıkların aktifleştirilmesi konusunda problemlerle karşılaşılır.

Maddi olmayan duran varlıklar, işletme içinde oluşturulan (maliyetlerinin ölçümü ve aktifleştirilmeleri zor olan) ve başka bir işletmeden devralınan varlıklar (elde etme maliyeti bilinen) olarak da ikiye ayrılabilir (Epstein, Jermakowicz,2007:273).

Bir maddi olmayan varlık, sadece aşağıdaki kriterlerin varlığı halinde aktif olarak kaydedilerek finansal tablolara alınır. Bu kriterler:

- Varlığın İşletmeden ayrılabilme ya da bölünebilme özelliğine sahip olması,
- Varlığın kullanımının geçmişteki bazı olayların sonucu olarak işletme tarafından kontrol edilebilir olması,
- İşletmenin gelecekte varlıktan ekonomik fayda elde etmesinin muhtemel olması ve
- Bu varlığın işletmeye maliyetinin güvenilir olarak ölçülebilmesidir (Epstein, Jermakowicz,2007:276).

İşletme bünyesinde oluşturulan maddi olmayan varlığın ise finansal tablolara alınma kriterlerini taşıyıp taşımadığı hususunun belirlenmesinde, genel şartlar yanında, gelecekte ekonomik fayda üretmesi muhtemel tanımlanabilir bir varlık olup olmadığı, varsa bunun ne zaman ortaya çıktığı ve varlığın maliyetinin güvenilir bir biçimde belirlenmesi kapsamında, giderlerin diğer günlük faaliyetlerle ilgili olanlardan ayrıştırılabilir olup olmadığı hususları ayrıca dikkate alınacaktır.

İşletme içinde oluşturulan bir maddi olmayan duran varlığın, muhasebeleştirilebilmesi için gerekli kriterleri sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesinde, ilgili varlığın oluşumu iki safhaya ayrılır (Şengel, 2008:873):

(a) Araştırma safhası;

(b) Geliştirme safhası.

Araştırmadan (veya işletme içi bir projenin araştırma safhasından) kaynaklanan herhangi bir maddi olmayan duran varlık muhasebeleştirilmez. Araştırma (veya işletme içi bir projenin araştırma safhası) harcamaları gerçekleştiğinde gider olarak muhasebeleştirilir. Bunun nedeni ise araştırma safhasında, maddi olmayan varlığın, gelecekte ekonomik fayda sağlayıp sağlayamayacağını belirlenmesinin mümkün olmamasıdır.

Geliştirmeden (veya işletme bünyesinde yürütülen bir projenin geliştirme safhasından) kaynaklanan maddi olmayan duran varlıklar ise sadece, maddi olmayan duran varlığın muhtemel gelecek ekonomik faydayı nasıl sağlayacağını belirli olması, maddi olmayan duran varlığın ürününün veya kendisinin bir piyasasının olması ya da işletme bünyesinde kullanılacak olması durumunda buna elverişli olması gibi birtakım koşulların varlığı halinde, muhasebeleştirilir. Ancak araştırma ve geliştirme harcamaları ayrıştırılamıyorsa tamamı araştırma gideri olarak kaydedilmelidir.

İşletmenin bütün olarak geliştirilmesinin maliyetinden ayırt edilemeyeceği için işletme içinde üretilen markalar, ticari başlıklar, yayın hakları, müşteri listeleri ve benzer nitelikteki kalemler maddi olmayan varlık olarak muhasebeleştirilmemelidir (Price Waterhouse Coopers LLP, 2008:15008).

Çünkü örnek olarak marka düşünüldüğünde, maddi olmayan duran varlık kriterlerini taşıyana kadar geçen süreçte o marka ile ilgili tüm harcamalar gider olarak kaydedilmiş olduğu için geriye yönelik bir düzeltme yoluyla aktifleştirme yapılması mümkün olmayacaktır (Epstein, Jermakowicz,2007:280). Çoğu kez bunlara yönelik direkt bir harcama yapılmamaktadır. Fakat zamanla şirketin karlılığı ve başarısının sonucunda kendiliğinden doğmakta ve değer kazanmaktadır. Markalar ile ilgili yapılan doğrudan harcama ölçülebilse bile bunlardan faydalanıp faydalanılmadığı ve

bunun düzeyinin tespiti kolay olmamaktadır. Bu nedenle aktifleştirilecek tutar geçmişte kaldığından, aktifleştirme yapabilmek için geriye yönelik düzeltme yapma gereği ortaya çıkmaktadır. Bu durum ise normal faaliyetler kapsamında zamanla kazanılan marka ve hakların aktifleştirilmesine engel oluşturmaktadır (Örten, Kaval, Karapınar, 2009:593).

İşletme içerisinde üretilen şerefiye ise, işletme tarafından kontrol edilememesi ve maliyetinin güvenli olarak ölçülememesi ve işletmeden ayrılabilme özelliğine sahip olmaması nedeniyle varlık olarak kabul edilmemekte ve finansal tablolara alınmamaktadır (Epstein, Jermakowicz,2007:279).

Maddi olmayan duran varlıklar sınırlı ve sınırsız yararlı ömre sahip olmalarına göre ayrılabilir. Varlığın işletmeye net nakit girişi sağlaması beklenen süre için öngörülebilir bir sınır olmaması durumunda, işletme, maddi olmayan duran varlığı sınırsız yararlı ömre sahip olarak değerlendirir. Bu durumda itfa yapılmaz. Sınırlı bir yararlı ömre sahip duran varlık ise itfaya tabidir.

3.1.1. Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerleme Yöntemleri

Bir maddi olmayan duran varlık ilk muhasebeleştirilmesi sırasında maliyet bedeliyle ölçülür. Maliyet, satın alma fiyatı ve alım ile doğrudan ilişkili giderleri içerir. Bir maddi olmayan varlığın muhasebeleştirilmesinde, varlığın yönetimce planlanan şekilde çalışabilir duruma getirilinceye kadar oluşan maliyetleri dikkate alınmalıdır (Şengel, 2008:864). Bu maliyet varlığın defter değerini oluşturacaktır. Bir maddi olmayan duran varlığın kullanımında ya da tekrar düzenlenmesi sırasında oluşan maliyetler ise söz konusu varlığın defter değerine dahil edilemez (Şengel, 2008:864).

Maddi olmayan duran varlığın ilk muhasebe kaydının yapılmasından sonra değerinin izlenmesinde kullanılabilecek iki yöntem bulunmaktadır:

maliyet yöntemi ve yeniden değerlendirme yöntemi (Örten, Kaval, Karapınar, 2009:600).

3.1.1.1. Maliyet yöntemi

Maliyet yönteminde; maliyet değeri üzerinden birikmiş itfa payı ve varsa değer düşüklüğü indirildikten sonraki tutarıyla izlenir.

3.1.1.2. Yeniden değerlendirme yöntemi

Yeniden değerlendirme yönteminde; maddi olmayan duran varlık, yeniden değerlendirme tarihindeki makul değerinden birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararlarının tamamı düşüldükten sonra hesaplanan tutarı olan yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden izlenir. Yeniden değerlendirme işlemlerinin, bilanço tarihinde ilgili aktifin defter değerinin makul değerinden önemli ölçüde farklılık göstermemesi için düzenli olarak yapılması gerekir.

Yeniden değerlendirme yöntemini uygulamak için, varlığın aktif bir piyasasının bulunması gereklidir (Örten, Kaval, Karapınar, 2009:600).

Maddi olmayan duran varlığın kayıtlı değeri, yeniden değerlendirme uygulaması sonucunda artmışsa, bu artış doğrudan öz sermaye hesap grubunda "yeniden değerlendirme fonu" adı altında muhasebeleştirilir ve diğer kapsamlı gelire alınır. Bir varlığın kayıtlı değeri, yeniden değerlemenin bir sonucu olarak azaltılmışsa, azalış gider olarak finansal tablolara alınır.

Ancak, bir yeniden değerlendirme artışı, aynı varlığın yeniden değerlendirme değer azalışını tersine çeviriyorsa ve bu yeniden değerlendirme azalışı daha önce gider olarak finansal tablolara alınmışsa, gelir olarak finansal tablolara alınır. Ancak, söz konusu varlıkla ilgili olarak daha önceden bir yeniden değerlendirme fonu oluşturulmuşsa, değer azalışı öncelikle fon hesabından

düşülür. Değer azalışının fonda yer alan tutardan fazla olması durumunda, fazla kısım doğrudan gelir tablosu ile ilişkilendirilir.

3.1.2. Kamuyu Aydınlatma İlkeleri

İşletme içerisinde oluşturulan maddi olmayan duran varlıklar ve diğer maddi olmayan duran varlıkların ayrımı yapılmak suretiyle, her bir maddi olmayan duran varlık sınıfı için aşağıdaki hususlarda kamuoyuna açıklama yapılır (Epstein, Jermakowicz,2007:294):

- (a) Yararlı ömrün sınırlı mı yoksa sınırsız mı olduğu; sınırlı ise yararlı ömür miktarı veya kullanılan itfa oranı;
- (b) Sınırlı yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıkların itfa yöntemi;
- (c) Dönem başı ve dönem sonu itibariyle brüt defter değeri ve birikmiş itfa payları (birikmiş değer düşüklüğü zararları ile toplanmış olarak);
- (d) Maddi olmayan duran varlıkların itfa paylarının dahil edildiği kapsamlı gelir tablosu kalemi (kalemleri);
- (e) Dönem başı ve dönem sonu defter değerlerinin aşağıdaki detayları içeren mutabakatı:
 - (i) İşletme içerisinde oluşturulanlar, ayrıca elde edilenler ve işletme birleşmelerinden elde edilenler ayrı ayrı belirtilmek suretiyle, ilaveler;
 - (ii) satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılan ya da satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılan elden çıkarılacak varlık grubuna dahil olan varlıklar ve diğer elden çıkarma işlemleri;
 - (iii) Dönem içinde, yeniden değerlemelerden ve eğer varsa, doğrudan diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilen ya da diğer kapsamlı gelirden iptal edilen değer düşüklüğü zararlarından kaynaklanan artış ve azalışlar;
 - (iv) Eğer varsa, dönem içinde kâr veya zararda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararları;
 - (v) Eğer varsa, dönem içinde kâr veya zarardan iptal edilen değer düşüklüğü zararları;

3.2. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ KONUSUNDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

UEFA kriterlerine paralel olarak hazırlanan Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 3'üncü maddesinde profesyonel futbolcu *"Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcu"* şeklinde tanımlanmıştır. (Soysal,2010).

Profesyonel sporcunun lisans alarak bir kulüp adına tescil edilebilmesi için Transfer Talimatı'nın 14'üncü maddesine göre imzalanan sözleşmenin Türkiye Futbol Federasyona sunulması zorunlu tutulmuştur. Dolayısıyla profesyonel futbolcu bu sözleşme olmaksızın faaliyette bulunamayacaktır (Soysal,2010:4). Bu talimatla futbolcunun çalıştırılması ve transfer edilmesi düzenlemeye tabi tutulmuştur.

Futbolcu Sözleşmelerinin maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ise bu sözleşmelerin UMS 38 kapsamında maddi olmayan duran varlık kriterlerini taşıyıp taşımadığına göre incelenmelidir. Standartta Maddi olmayan duran varlık, fiziksel niteliği olmayan, tanımlanabilir ve parasal olmayan varlık olarak; varlık ise geçmişteki bazı olayların sonucu olarak işletme tarafından kontrol edilen ve işletmeye gelecekte ekonomik yarar sağlaması beklenen bir kaynak olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda; maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılabilmesi için, belirlenebilirlik, kontrol ve gelecekteki ekonomik fayda koşullarının sağlanması gereklidir.

Futbolcular gelecekte takımlarına ekonomik fayda sağlamaları amacıyla satın alınmaktadır. Futbolcunun iyi futbol oynaması takımın

başarısını artıracak, takımın başarısının artması kulübün potansiyel gelirini artıracaktır (Rowbottom,1999:253). Futbolcunun başarısı ile birlikte kulübün de başarılı olması durumunda (sözleşme süresi dolmadan) futbolcunun değer kazanması ve satışı ile birlikte yine kulüp kazançlı olabilecektir. Bunun yanı sıra takımın başarısından bağımsız olarak bir futbolcunun sahip olduğu ün ve karizmanın kulüp için sağlayabileceği faydalar vardır. Bu tip futbolcular önemli bir izleyici topluluğu tarafından izlenmekte olup, bunlar sayesinde formasını giydikleri takımın bilet satışları ve ticari ürün satışları artmaktadır. Örnek olarak Arsenal'in 1996 yılında 7,5 milyon sterlin karşılığında Dennis Bergkamp'ı transfer etmesi üzerine İngiltere'deki maçlarda bilet satış rekoru elde etmiş ve futbolcunun adının yazılı olduğu tişört satışlarından önemli kazanç sağlamıştır. Böylece bu futbolcunun satın alınması ile doğrudan 1 milyon sterlin elde edilmiştir (Rowbottom,1999:254).

Gelecekte takımlarına ekonomik fayda sağlamaları amacıyla kulüp ile futbolcu arasında futbolcuyu kulübe yasal olarak bağlayan sözleşme imzalanır. Bu sözleşme sayesinde sözleşme süresince futbolcu kulüpten başkası için futbol oynayamaz ve kulüpte oynamayı bırakamaz. Böylece kulüp, kendisinden başkasının futbolcudan yararlanmasına engel olur. Sözleşmenin geçerliliği ve her iki tarafı bağlayıcılığı yasal düzenlemelerle sağlanmıştır. Futbol federasyonları tarafından liglere katılacak olan takımlar ve futbolcular için bir takım şartlar belirlenmekte ve lisans altına alınmaktadır. Bu sözleşme ile futbolcu, işletme tarafından kontrol edilen bir kaynak niteliğini taşımaktadır. Sözleşmenin bu bağlayıcı niteliği ile futbolcunun diğer kulüplere gitmesinin zorlaştırılması, futbolcunun hareket özgürlüğünün sınırlandırılması ve onun bir çeşit köle olarak çalıştırılması açısından eleştirilmekle birlikte bu durum futbol endüstrisinin yapısından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte finansal raporlamanın asıl konusu ne olması gerektiğinden ziyade ne olduğu ile ilgilidir (Rowbottom,1999:255).

Öte yandan, aktif bir transfer piyasasından temin edilebilmesi nedeniyle futbolcunun işletmeye olan maliyeti güvenilir olarak

ölçülebilmektedir. Bu kapsamda futbolcu sözleşmeleri UMS'de yer alan maddi olmayan duran varlık kıstasları ile aktifleştirme kriterlerini taşımaktadır. Michie ve Verma'da (1999) çalışmalarında bu sonuca ulaşmıştır. Futbolcunun kendisine sahip olunması söz konusu olmadığı ve işletme tarafından kontrol edilen şey sözleşme olduğu için futbolcu değil futbolcu sözleşmesi maddi olmayan duran varlık niteliği taşımaktadır (Michie, Verma,1999:).

UMS 38'de işgücü unsuru ile doğrudan ilgili bir hüküm yer almaktadır. Standartta işletmenin, genellikle vasıflı çalışanların maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilmesine imkan verecek ölçüde çalışanlar üzerinde yeterli kontrol imkanı olmadığı belirtilmiştir (Price Waterhouse Coopers LLP, 2008:15004). Ancak bir işletme, maddi olmayan duran varlık tanımına uyan vasıflı çalışanlarını kontrol edebilecek bir sözleşme ile çalıştırabilmesi durumunda gelecekteki ekonomik yararın elde edilmesi yasal haklar tarafından korunmuş olacak ve bu çalışanların maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilmesi mümkün olabilecektir.

Kulüp tarafından futbolcunun satın alınması ile birlikte gelecekte o futbolcudan ekonomik fayda beklenmesi bir belirsizlik içermektedir. Sakatlanma, yaralanma, form düşüklüğü, disiplinsizlik gibi riskler futbolcudan gelecek ekonomik faydanın her zaman aynı düzeyde olmamasına (volatiliteli olmasına) neden olabilecektir. Bu belirsizlik gerekçe gösterilerek futbolcu sözleşmeleri kulüpler tarafından uzun süre aktifleştirilmemiştir. Ancak futbolcunun sakatlanması nedeniyle oluşabilecek potansiyel kayıpların tazmin edilmesi amacıyla kulüpler sigorta uygulamasına yönelmiştir (Rowbottom,1999:257).

Yapılan bazı ampirik çalışmalar sonucunda futbolcunun transferi için ödenen ücretin işletmeye gelecekte fayda sağlayacağına ilişkin bulgulara ulaşılmış ve böylece Futbolcunun transferi için ödenen ücretin şirketin finansal tablolarında aktifleştirilmesi görüşü desteklenmiştir. Amir ve Livne

(2005) çalışmalarında, futbolculara ödenen ücretin piyasa tarafından (İngiltere Muhasebe Standardı FRS 10'a uygun olarak) şirketin varlığı olarak algılandığı sonucuna ulaşmışlardır. Futbolcu satışının gelecekteki ekonomik faydanın azalması ile ilişkili, futbolcunun alımının ise gelecekteki ekonomik fayda ile pozitif (aynı yönlü) ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Amir ve Livne,2005:555).

Amir ve Livne futbol sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin makalelerinde 1997 yılında İngiltere Muhasebe Standartları Kurulu'nun yayınladığı "Şerefiye ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar" başlıklı FRS 10 standardına kadar satın alınan maddi olmayan duran varlıkların aktifleştirilmesinde bir netlik olmadığını, bu standart ile birlikte farklı uygulamalara konu olan futbol sözleşmelerinin aktifleştirilmesi konusunun netleştiğini ifade etmektedirler. 1997'ye kadar aktifleştirilen veya gelir ve giderleri doğrudan gelir tablosu ile ilişkilendirilen futbol sözleşmeleri bu tarihten sonra sadece aktifleştirmek yoluyla muhasebeleştirilmiştir. 1998 yılında da IASB tarafından UMS 38'de FRS 10'a paralel değişiklikler yapılmıştır (Amir ve Livne,2005:555).

Amir ve Livne'nin (2005) çalışmalarında; muhasebe standartlarının, işletmelerin piyasa koşullarına uygun olarak aldıkları varlıkların aktifleştirilmesi gerektiği konusunda genel bir karine taşıdığı, bunun arkasında, el değiştirme fiyatının elde edilen varlığın gerçeğe uygun değerini yansıttığı konusunda güvenilir bir kanıt olduğu yönündeki mantıksal temel olduğu ifade edilmiştir. Amir ve Livne (2005) çalışmalarında futbol şirketleri tarafından piyasa koşulları içerisinde futbolcu satın alınması ile (futbolcu sözleşmesine yatırım yapmanın) gelecekte elde edilecek fayda arasındaki ilişkinin zayıf olabileceği gösterilerek bu karinenin uygulanabilirliğini sorgulamıştır.

Amir ve Livne mevcut dönem ile bir önceki dönemde futbolcu satın alınmasının (futbolcu sözleşmesine yatırım yapılması) şirketin faaliyet karı ile

satışlarını etkilediğini ancak yatırımın ikinci yıldan itibaren şirketin faydası ile ilişkilendirilemediğini tespit etmiştir. Bu analizle ayrıca futbolcu sözleşmelerinin değer azalışı oranının, FRS 10'u uygulayan kulüpler tarafından raporlanan amortisman ve değer düşüklüğü oranından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Amir ve Livne,2005:552).

Çalışmadaki ikinci araştırma muhasebe temelli veriler kullanılarak futbolcuların transfer ücretleri ile futbol şirketlerinin hisselerinin piyasa değeri arasındaki ilişki konusunda yapılmıştır. Bu kapsamda kulüp hisselerinin piyasa değerinin, futbolcu satın alınması (futbolcu sözleşmesine yatırım yapılması) ile doğrudan ilişkili olduğu ve bu ilişkinin önemli derecede olduğu tespit edilmiştir (Amir ve Livne,2005:552). Ayrıca özsermayenin defter değeri ile net satışlar dikkate alınarak yapılan incelemede futbolcu sözleşmesine yapılan yatırımın aktifleştirilmesinin, giderleştirilmesine kıyasla hisselerin piyasa değerini daha açıklayıcı olduğu, böylece aktifleştirme yönteminin daha açıklayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Amir ve Livne,2005:553)

Ancak Amir ve Livne daha çok Ar-Ge harcamaları ile ilişkilendirdikleri, şirketlerin kendileri tarafından yetiştirilen futbolcuların değil, satın alma yoluyla elde edilen futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi üzerinde durmuş ve şirketlerin transfer yoluyla aldıkları futbolcuları aktifleştirmeleri ve daha sonra aktive alınan bu tutarların futbolcunun sözleşme süresine göre itfa edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Forker da (2005), satın alınan maddi olmayan duran varlıkları aktifleştirmeyi gerektiren düzenlemenin uygun olup olmadığını araştırmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmada maddi olmayan duran varlığın satın alınması ile aktifleştirme kriteri olan gelecekte varlıktan ekonomik fayda elde edilmesinin muhtemel olması koşulunun sağlanmış olduğunun kabul edildiği belirtilerek bu yaklaşımın sorgulanması gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmada muhasebe bazlı veriler kullanılarak futbolcu satın alınması (futbolcu sözleşmesine yatırım yapılması) ile gelecekte elde

edilecek veya eşzamanlı elde edilecek faydalar arasındaki mevcut ilişki ve bu ilişkinin ne kadar süre devam ettiği konusu araştırılmıştır. Sonuçta bu iki değişken arasında cari yıl ve önceki yıl bazında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadaki ikinci araştırma ise futbolcuların transfer ücretleri ile Borsada işlem gören futbol kulüplerinin piyasa değeri arasındaki ilişki konusunda yapılmıştır. Bu kapsamda futbolcu satın alınmasının yatırımcıların gözünde kulübün varlık edinmesi olarak algılandığı ki bunun da aktifleştirmeye ilişkin muhasebe standardının gereklerine uygun olduğu tespit edilmiştir (Forker,2005:588).

Forker (2005) ayrıca FRS 10 düzenlemesi sonrasındaki verileri kullanarak, futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilmesinin, futbolcu harcamalarının giderleştirilmesinin aksine, açıklayıcılığının yüksek olduğu ve aktifleştirilme ile hisse fiyatlarının (açıklayıcılığı) arasında daha güçlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir (Forker,2005:588). Forker böylelikle çalışmasında Amir ve Livne ile aynı sonuca ulaşmıştır.

Futbolcu sözleşmeleri gibi farklı nitelikli varlıkların yararlı ömrünün belirlenmesi ve itfası bilhassa zor bir konudur. Örnek olarak genç, yetenekli ve potansiyeli yüksek bir futbolcu olan Wayne Rooney'nin Manchester United tarafından transfer edilmesi ele alındığında; futbolcunun ilk aşamada kendini geliştirmesi için zaman tanınmış olabilir, ancak sonrasında yeteneği gelişme göstermezse sözleşmenin başlangıç ve son zamanlarına göre kendisinden elde edilen fayda azalacaktır. Böylece onun için ayrılacak amortisman kariyerinin ilk ve son zamanlarında düşük, orta yıllarda ise yüksek bir tutar şeklinde belirlenecektir (Forker,2005:591).

Forker da (2005) futbol sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin makalesinde, futbol sözleşmelerini satın alma yoluyla elde edilen maddi olmayan duran varlıklar olarak değerlendirmiş, yetiştirilen futbolcuları işletme içi yaratılan maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirmemiştir.

FRS 10 öncesi durumun aksine UMS 38 ve UMS 36 ile yürürlüğe giren düzenlemeler, maddi olmayan duran varlıkların defter değerinin, geri kazanılabilir tutarını aşmamasını gerektirmekte ve varlıkta değer düşüklüğü oluşması halinde kapsamlı bir kamuyu aydınlatma yükümlüğü getirerek işletme yönetimini bu konuda daha disiplinli olmaya zorlamaktadır (Forker,2005:597).

Michie ve Verma da (1999) futbolcu sözleşmelerinin maddi olmayan duran varlık tanımına girdiğini ifade ettikten sonra, hangi değer üzerinde bilançoya alınması gerektiğine ilişkin yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, şirketler tarafından yetiştirilen futbolcuların FRS 10 kapsamında aktife alınamayacağını ancak finansal tabloların daha doğru olarak sunulması için bu kapsamdaki futbolcular ile yapılan sözleşmelerin aktife alınması için bir yöntem geliştirilmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Şirketler tarafından yetiştirilen futbolcuları maliyet bedeli üzerinden aktife almanın, maliyet bedelinin her futbolcu için ayrıştırılamaması ve yetiştirilmeye başlanan her futbolcunun başarılı olamaması, futbolcu için katlanılan maliyetin tam olarak ölçülse ve futbolcu başarılı olması durumunda ise bu defa maliyet bedelinin futbolcunun gerçek değerini yansıtmayacak olması nedeniyle gerçekçi olmayacağını belirtmişlerdir. Öte yandan, piyasa değeri (yerine koyma değeri) üzerinden yapılacak aktife almanın ise sübjektif bir değerlendirme olması nedeni ile sorunlar doğurduğu üzerinde durmuşlardır (Michie, Verma:1999).

Aronsson, Johansson ve Jönsson (2004) İsveç futbol kulüpleri üzerine yaptıkları incelemede şirket tarafından yetiştirilen futbolcuların, ancak üçüncü bir tarafa yapılan satış ile muhasebeleştirilebileceğini ifade etmişlerdir.

Üçüncü bir tarafa belirli bir bedel ödeyerek alınan futbol sözleşmelerinin aktifleştirilerek muhasebeleştirilmesi ve belirli süre için itfa edilmesi konusunda literatürde bir görüş birliği var iken şirket tarafından yetiştirilen futbolcuların nasıl muhasebeleştirileceği yönündeki tartışmalar

devam etmektedir. Bu tartışmaların odağı ise yetiştirilen futbolcuların mevcut standart altında aktifleştirilip aktifleştirilemeyeceğinden ziyade aktifleştirmek için bir yöntem bulunması üzerinedir.

Futbolcu sözleşmelerinin değerlemesinde hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın hem futbolcunun yetiştirilmesinde katlanılan maliyet unsurlarını dikkate alan hem de futbolcunun değeri hakkında yanıltıcı bilgi aktarmayacak kontrol mekanizmalarını içeren bir sistem oluşturulmalıdır. Alternatif olarak bağımsız değerlendirme uzmanları tarafından futbolcuların değerlemesi konusunda kulüplere yardımda bulunulabilir veya kulüpler tarafından yapılan değerlemelerin makul olup olmadığı bu uzmanlar tarafından denetlenebilir. (Michie, Verma,1999:8)

Futbol sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin diğer bir tartışma konusu ise futbolcuların aktif bir piyasasının olup olmadığıdır. Bu tartışma ile varılacak sonucun en önemli etkisi ise UMS 38'in aktif bir piyasası olan maddi olmayan duran varlıkların yeniden değerlendirme yöntemi, yani piyasa değeri ile izlenmesine izin vermesi nedeni ile söz konusu sözleşmelerin piyasa değeri ile izlenmesinin mümkün olabilmesidir.

UMS 38'de yer alan aktif piyasa tanımı ticareti yapılan kalemlerin homojen olmasını gerekli kılmaktadır. Bu ifadeye paralel olarak futbolcuların aktif bir piyasasının olmadığı düşünülerek maliyet bedeli üzerinden izlenmesi genel bir uygulama niteliğindedir. Ancak Michie ve Verma (2002) makalelerinde futbolcuların aktif bir piyasasının olduğunu ifade etmektedirler. Buradaki vurgu ise futbolcuların alınıp satılması nedeni ile aktif bir fiyatlarının oluşması yani bir şirket tarafından alınan futbolcunun alış bedelinin bağımsız bir değeri ifade etmesidir. Ancak bu yaklaşım bir futbolcunun piyasa değerinin her finansal tablo dönemi itibarıyla yeniden belirlenerek finansal tablolara yansıtılmasından çok, ilk elde etmede aktifleştirmeye vurgu yapmaktadır.

Futbolcuların yenileme maliyeti ile değeri lenmesine ilişkin olarak yapılan bir çalışmada, yenileme maliyetinin tahmin edilmesine yönelik bir model geliştirilerek, modelden alınan tahminlerle transfer piyasasında gerçekleşen ödemeler karşılaştırılmış ve bunlar arasında yüksek korelasyon tespit edilmiştir. Rowbottom (1999:286) tarafından oluşturulan bu model futbolcuların, maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebildiğinden hareketle maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilebileceğini, ayrıca kulüp tarafından yetiştirilen futbolcuların da aktif bir transfer piyasasının varlığı halinde aktifleştirilebileceğini belirtmektedir. Yine çalışma sonucu yapılan ankete katılan İngiliz kulüplerinin 3'te biri tarafından futbol endüstrisinde finansal raporlama konusunda ayrı standartlar belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

3.3. BOSMAN KARARI

Futbol tarihinde hem kulüpler hem de futbolcular bazında adeta bir devrim niteliğinde değişiklikler yapan en önemli olaylardan biri hiç şüphesiz “Bosman Kararı” olarak bilinen ve Avrupa Adalet Divanının 1995 yılında aldığı karardır.

1990 yılında kendi kulübüyle sözleşmesi sona eren ve Fransız kulübü Dunkerque ile anlaşılan Belçikalı futbolcu Jean Marc Bosman'ın transferi için, kendi kulübü Royal FC Liege 400.000 euro bonservis bedeli talep etmiştir. Ancak bu tutarı ödeme gücü olamayan Dunkerque, Bosman'ı kiralama yoluna gitmiştir. Fakat Dunkerque'nun mali sıkıntı içinde olduğunu öğrenen Royal FC Liege'nin sözleşmeyi işleme koymaması ve Bosman'ın bonservisini Fransız Federasyonuna göndermemesi üzerine Bosman'ın transferi gerçekleşmemiş ve kendi takımında da kadro dışı bırakılmıştır. (Akşar, 2005:13).

Bunun üzerine Bosman tarafından açılan davada Avrupa Adalet Divanının 15.12.1995 tarihinde açıklanan kararı ile,

a) Avrupa Birliği vatandaşı futbolcuların sözleşmelerinin bitiminin ardından bonservis gibi kısıtlamalarla transferlerinin engellenmesinin hiçbir hukuki dayanağı olmadığına,

b) Avrupa Birliği vatandaşı futbolcuların ülkelerine dayalı herhangi bir kısıtlamanın milli takımlar dışında yapılmasının yasa dışı olduğuna

karar verilmiştir (Akşar, 2005:13).

Bu kararla futbolcular, sözleşmelerinin süresi dolduğu anda serbestçe transfer edilmeye, takımlar ise sahaya çıkardıkları kadrolarında sınırsız sayıda yabancı oyuncu oynatmaya başlamıştır. Ancak futbolcuların gelirleri artarken, kulüplerin transferden elde ettikleri gelir hızla düşmüştür. Bunun yanında kulüpler için ise artık genç yetenek bularak ona emek, para ve zaman harcayarak yıldız oyuncu kazanmak karlı bir iş olmaktan çıkmış ve altyapıya önem veren kulüpler bu karardan zarar görmüştür (Akşar, 2005:14-16).

Ancak Bosman kararı esasen kulübüyle sözleşmesi sona ermiş olan futbolcularla ilgili olup, kulübüyle sözleşmesi devam eden futbolcuların bonservisi ve bunlarla ilgili transfer ücretleri, Bosman kararı kapsamında değildir. Nitekim 2000 yılında Avrupa Komisyonu, bonservis sisteminin futbolcuların serbest dolaşımına engel olmaya devam ettiği gerekçesiyle AB hukukuna aykırı olduğunu ilan etmiş ve anılan sistemin AB hukuku ile bağdaşır hale gelmesi amacıyla kulüplerle bir dizi görüşme başlatmıştır (Deloitte,2007;5) Komisyona göre sözleşmeleri devam eden oyuncuların transferi için kulüpler tarafından istenen yüksek bonservis ücretleri, oyuncunun hareket alanını kısıtlamakta ve böylece serbest dolaşım ilkesini ihlal etmektedir. Komisyon, sözleşmesi devam ederken kulübünden ayrılmak isteyen oyuncuların kulüplerine doğuracağı gerçek maddi zararı esas alan bir tazminat ödemek suretiyle serbest kalmalarını önermektedir (Deloitte,2007;5). Bu konuda Fenerbahçe'nin eski futbolcusu Anelka örneği de verilmektedir. Anelka, Arsenal'den Real Madrid'e transfer olurken, Arsenal 23 milyon İngiliz sterlini tutarında bir bonservis ücreti talep etmişti. Ancak,

Anelka'nın avukatları Anelka'nın Real Madrid'e transfer olmasının Arsenal'e vereceği maddi zararın 900 bin İngiliz sterlini olduğunu hesaplayıp, bonservis ücretinin de bu rakama yakın olması gerektiğini iddia etmişlerdir (Deloitte,2007;5).

FIFA tarafından 2001 yılında yürürlüğe konulan uluslar arası transfer yönetmeliği ile Avrupa Komisyonu'nun talepleri ile kulüp temsilcilerinin beklentileri arasında kısmi bir uzlaşma sağlanmıştır. Buna göre, sözleşmesi sona ermeden kulübünden ayrılmak isteyen futbolcular için bonservis ücretlerinin oyuncunun sözleşmesinde kalan dönemde alacağı ücreti yansıtan bir şekilde hesaplanması, futbolcu transferleriyle ilgili sorunların ele alınacağı bir Uluslararası Futbol Tahkim Kurulunun oluşturulması, transferlerin yalnızca önceden ilan edilen transfer dönemlerinde gerçekleştirilmesi ve 23 yaş altı futbolcuların transferlerinde kulüplerine bir yetiştirme ücreti ödenmesi kararlaştırılmıştır (Deloitte,2007;5). Ancak her ne kadar bu sistem şimdilik Avrupa Komisyonu'nu tatmin etmiş gözükse de, bu sistemin de bonservis ücreti prensibini koruduğu gerekçesiyle AB hukuku ile çeliştiği ileri sürülmektedir. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde, bu sistemin de AB hukukuna aykırılık taşıdığı gerekçesiyle Avrupa Adalet Divanı'na şikayet edilmesi söz konusu olabilecektir (Deloitte,2007;5). Bu yönde bir şikayet gelmesi durumunda ise Avrupa Adalet Divanı tarafından bonservis sisteminin tamamen ortadan kaldırılabilceği bir karar alınması ihtimali bulunmaktadır. Bu konuda 2001 yılında Tibor Balog adındaki bir Macar futbolcu bağlı olduğu Charleroi futbol kulübünü bonservisi için aşırı yüksek bir ücret talep ettiği gerekçesiyle Avrupa Adalet Divanı'na şikayet etmiştir. Futbol çevrelerinde, bonservis sisteminin AB hukuku ile uyumlu olmadığına dair bir kararın çıkacağı beklenirken, Balog'un Charleroi ile mahkeme dışında anlaşması neticesinde dava düşmüştür (Horasan, 2007:30).

Sonuç itibariyle bonservis ücretinin hala çok yüksek olduğu durumlarda, konunun mahkemeye taşınması veya en azından bu seçeneğin kullanılabilme imkanı bulunmaktadır. Bu durumda futbolcuyu satan kulübün

daha gerçekçi bir bonservis ücreti talep etmesi sağlanabilecektir. Ancak mevcut durum itibariyle futbolcu transfer ücretlerinde önemli ve genel bir azalma eğilimi görülmemektedir.

Her ne kadar mahkeme kararı sadece Avrupa ülkeleri için geçerli olsa da, Bosman kararının etkisi bir bütün olarak dünya futbol endüstrisinin dönüşmesine yol açmıştır. FIFA'nın da sürece dahil olması ile birlikte, FIFA ve UEFA Avrupa Komisyonu'nun konuya ilişkin yaklaşımına paralel olarak 2001 yılında futbolcu sözleşmelerinin düzenlenmesine ilişkin yeni bir çerçeve geliştirmişlerdir (Hong, 2010). Bu kararın bütün dünyada geniş oranda bir uygulamaya kavuşması ve FIFA'nın da sürece dahil olmak zorunda kalmasında, kuşkusuz ki Avrupa futbolun dünya futbolunda işgal ettiği önemli yerin etkisi göz ardı edilemez.

Bu kararın futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin etkisi ise öncelikle futbolcunun kulübe bağlı olarak çalışma süresinin kulübün inisiyatifinden çıkarak sözleşme süresi ile sınırlandırılması açısından olmuştur. Diğer husus ise sözleşme süresi biten futbolcunun bonservis talep edilemeden istediği kulübe ayrılabilmesi imkanı elde etmesinin, sözleşme süresi biten futbolcunun kulüp için değerinin sıfır olmasına yol açmasıdır.

3.4. UEFA'NIN KULÜP LİSANSLAMA İÇİN MALİ KRİTERLERİ VE FUTBOLCU MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLME İLKELERİ

Kulüp lisans sistemi, Avrupa futbolunun kalitesini daha sağlam şeffaf ve güvenilir temellere dayandırarak geliştirmek ve bu gelişimi belirli bir standarda ulaştırmak amacı ile UEFA tarafından başlatılmış bir projedir. Kulüp Lisans Sisteminin amacı, kulüplerin ekonomik ve mali yapılarının güçlendirilmesi, şeffaflıklarının ve güvenilirliklerinin artırılması ve alacaklarının korunmasına gerekli önemin verilmesi; kulüplerin sportif, altyapı, personel, idari, hukuki ve mali kriterler açısından değerlendirilmesi standartlarının Avrupa çapında geliştirilmesidir.

Kulüpler UEFA ve uluslararası müsabakalara katılabilmek için lisans almak zorundadır. Ayrıca her ulusal federasyon, UEFA'nın hazırladığı kulüp lisans talimatını kendi kanunları doğrultusunda ve UEFA'nın belirlediği asgari koşulları aynen muhafaza ederek hazırlamak zorundadır. Türkiye Futbol Federasyonu kulüp lisans talimatı 23 Aralık 2003 tarihinde UEFA tarafından onaylanmıştır.

UEFA Kulüp Lisans Sistemi esas olarak sportif, altyapı, personel/idari, hukuki ve mali kriterlerden oluşmaktadır. Mali kriterler özet olarak;

- a) Yıllık ve ara dönem finansal tabloların hazırlanarak yıllık olanların bağımsız denetime tabi tutulması,
- b) Diğer futbol kulüplerine vadesi geçmiş borçlarının bulunmaması,
- c) Personele ve Vergi Daireleri'ne /SGK'ya borçlarının bulunmaması,
- d) Gelir-Gider Denge Zorunluluğu,
- e) Gelecekte vuku bulması muhtemel olaylara ve bildirimde bulunan kuruluşun yönetiminin atacağı olası adımlara ilişkin varsayımlara dayanan geleceğe yönelik finansal tabloların hazırlanması ve sunulmasıdır.

UEFA Kulüp Lisans Sistemine ilişkin mali kriterlerin futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin kısmı, oyuncu lisanslarının satın alınmasına ilişkin olarak maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilen giderlerle ilgili spesifik muhasebeleştirme yükümlülükleri getirmektedir (Türkiye Futbol Federasyonu, Kulüp Lisans Talimatı Ek 4-C:2011).(EK-1)

UEFA'nın mali kriterlerinde, esas olarak futbolcu transfer ücretlerinin aktifleştirilmesi zorunlu tutulmamakla birlikte, bu yöntem seçildiğinde, aktifleştirme uygulamasını müteakip sözleşme süresi boyunca amortisman uygulanması öngörülmektedir. Aktifleştirmenin zorunlu tutulmaması ise UMS 38 ile çelişmektedir. Çünkü futbolculara ödenen transfer ücretlerinin, daha önce belirtilen aktifleştirme ilkelerinin tamamını karşıladığı görülmektedir.

Öte yandan UEFA'nın mali kriterleri yalnızca oyuncu transferine ilişkin direkt giderlerin aktifleştirilebilmesine imkan tanımaktadır. Bunların muhasebeleştirilmesinde, oyuncunun defter değeri, yönetim piyasa değerinin defter değerinden yüksek olduğuna inansa bile, yukarıya doğru yeniden değerlendirilmesine izin verilmemektedir. Ayrıca, kulüp tarafından yetiştirilen futbolcuların aktifleştirilmesine de izin verilmemekte olup, lisans adayının yerli bir oyuncunun kullanımı ve/veya transferi üzerinden değer yaratabileceği biliniyorsa da sadece satın alınan futbolcuların aktifleştirilmesine izin verilmektedir.

Diğer taraftan; aktifleştirilen bütün oyuncuların değerlerinde her yıl değer düşüklüğü olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bir oyuncunun olası satış bedelinin bilançodaki defter değerinden düşük olması durumunda, defter değeri olası satış bedeline eşitlenmeli ve bu eşitleme değer düşüklüğü gideri olarak kâr/zarar hesabına yansıtılmalıdır. Lisans verenlerin, her lisans adayını oyuncu lisans giderlerine ilişkin olarak tutarlı muhasebe politikaları uygulamakla yükümlü kılması yerinde olacaktır.

Bununla birlikte futbolcu transferine ilişkin giderlerini aktifleştiren kulüplere, oyuncu tanımlama tablosu hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Her futbolcu için ayrı olarak düzenlenecek olan bu tabloda;

- a) Futbolcunun adı ve doğum tarihi,
 - b) Sözleşme başlangıç ve bitiş tarihleri,
 - c) Oyuncunun lisansının alınmasına ilişkin direkt giderler,
 - d) Devreden ve dönem sonu birikmiş amortisman,
 - e) Dönem içindeki gider/amortisman,
 - f) Dönem içi değer düşüklüğü,
 - g) Satışlar (gider ve birikmiş amortisman),
 - h) Net defter değeri, ve
 - i) Oyuncunun lisansının satışından elde edilen kâr/(zarar).
- bilgilerinin yer alması gerekmektedir.

Oyuncu tanımlama tablosunda yansıtılan amortisman, değer düşüklüğü karşılığı, oyuncu satışından elde edilen toplam kâr/(zarar) rakamı, ve oyuncuların net defter değeri toplamına ait rakamlar, denetimden geçmiş yıllık finansal tablolardaki bilanço ve kâr/zarar tablosunda yansıtılan rakamlarla mutabık olacaktır.

3.5. SPK’NIN 07.02.2002 TARİH VE 9/181 SAYILI KARARI

SPK’nın 2002/6 sayılı bülteninde ilan edilen “Futbol Kulüplerinin Halka Açılması İçin Belirlenen İlave Kriterler” başlıklı kararı ile; faaliyet ile ilgili kriterler, aktif yapısına ilişkin kriterler, pasif yapısına ilişkin kriterler, gelir yapısına ilişkin kriterler, özel durum açıklamaları ve futbolcuların bonservis bedelleri ile ücretlerinin mali tablolara yansıtılması konularında futbol kulüplerinin uymakla yükümlü olduğu ilave kriterler açıklanmıştır. Bu kriterler arasında yer alan futbolcuların mali tablolara alınmasına ilişkin kriter aşağıda yer almaktadır.

Futbolcuların Bonservis Bedelleri İle Ücretlerinin Mali Tablolara Yansıtılması:

1. Başka Kulüplere Yapılan Ödemeler:

a) Bonservis Bedeli:

Maliyet bedeli ile bilançoda “Maddi Olmayan Duran Varlıklar - Haklar” kaleminde gösterilecek ve sözleşme süresi içinde amorti edilecektir.

b) Şarta Bağlı Ödemeler:

Mali tabloların kesinleşme tarihinden önce makul bir şekilde ve makul oranda tahmin edilebilmesi halinde tahakkuk ettirilmesi ve mali tablolara yansıtılması gerekir. Belli bir öneme sahip olan ancak tutarları tahmin edilemeyen şarta bağlı hususlar dipnotlarda açıklanır.

2. Futbolculara Yapılan Ödemeler:

a) Peşin Ödemeler:

“Peşin Ödenen Giderler” olarak bilançoda aktifleştirilecek ve sözleşme süresince dönem giderine atılmak suretiyle itfa olunacaktır.

b) Dönemsel Ödemeler (Aylık, Prim vb.):

Giderin tahakkuk ettiği dönemde gelir-gider tablosuna yansıtılacaktır.

3. Futbolcu Satışı:

Sözleşmesi devam eden futbolcuların başka bir kulübe satılması durumunda elde edilen gelirler gayri maddi hakkın satışı olarak değerlendirilecektir.

4. Futbolcuların Sakatlanması:

Futbolcuların bir daha oynayamayacak şekilde sakatlanması veya hastalanması gibi durumlarda, futbolcuların lisans hakları için karşılık ayrılması zorunludur.

5. Sigorta Zorunluluğu

Aktifinde futbolcu sözleşmesi veya bonservisi bulunan şirketler için, futbolcuların bonservis veya sözleşme bedellerinden aşağı olmamak üzere sigorta ettirilmesi zorunludur.

Söz konusu kriterle, futbolcunun transferi için ödenen tutarın maliyet bedeli ile maddi olmayan duran varlık olarak bilançoğa alınması ve sözleşme süresi içinde itfaya tabi olacağı, futbolcunun sakatlanması veya hastalanması gibi durumlarda karşılık ayrılması gerektiği belirtilerek yurtdışındaki uygulamaya paralel bir düzenleme yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN TÜRK ve YABANCI FUTBOL ŞİRKETLERİNİN UYGULAMALARI

Çalışmanın bu bölümünde futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak yurtdışındaki ve Türkiye'deki futbol şirketlerinin uygulamaları incelenmiştir. Bununla birlikte uygulamadaki gelişmelerin görülmesi amacıyla geçmiş yıllardaki uygulamalara da genel hatlarıyla yer verilmiştir. Uygulamada örnek olarak incelenen kulüpler tespit edilirken ise mali tablolarının ve faaliyet raporlarının temin edilebilmesi imkanı olan halka açık şirketler seçilmiştir.

4.1.FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN GEÇMİŞ YILLARDAKİ UYGULAMALAR

Futbol endüstrisinde finansal raporlama ile ilgili en tartışmalı konuların başında futbolcular için ödenen transfer ücretinin muhasebeleştirilmesi gelmektedir. Bu muhasebeleştirme, futbolcu sözleşmelerinin varlık olarak aktifleştirilip aktifleştirilmeyeceğine bağlıdır. Muhasebe standartları bu konuda eskiden daha muğlaktı. Futbolcu sözleşmeleri varlık olarak değerlendirildiğinde transfer ücreti elde etme maliyetini yansıtırken, varlık olarak değerlendirilmediğinde dönem gideri olarak kaydedilmekteydi (Rowbottom,1999:110).

Futbolcular için ödenen transfer ücretinin muhasebeleştirilmesinde geleneksel uygulama, sözleşme alındığı veya satıldığı zaman gelir tablosuna kaydedilmesi şeklinde olmuştur. Alıcı ve satıcı futbolcunun transferi için anlaştığı zaman o dönemdeki gelir tablosuna işlemin tutarı yansıtılmıştır. Bunun dışında bilançoya herhangi bir tutar kaydedilmemiştir. Bu yöntem giderleştirme yöntemi olarak adlandırılmaktadır (Rowbottom,1999:110). Bu yöntemde transfer gideri faaliyet gideri olarak da olağandışı gider olarak da

kaydedilebilmektedir. Faaliyet gideri olarak kaydedilmesi ihtiyatlılık ilkesine daha uygun olduğu gerekçesiyle makul kabul edilmiştir.

İngiltere’de geçmişte, futbolcular için ödenen ve elde edilen transfer ücretleri gelir tablosuna kaydedilerek kar/zarar hesaplarında muhasebeleştirilmiştir. Bu uygulama, futbolcunun lisansını elde tutmanın kulübe futbolcuyu yeterince kontrol imkanı sağlayıp sağlamadığı ve futbolcudan gelecekte elde edilecek faydanın kesin olup olmadığı konusundaki belirsizlikler dikkate alınarak yönlendirilmiştir (Morrow,2006:9).

Bu konuda alternatif bir uygulamayı ilk olarak gerçekleştiren Tottenham Hotspur takımı olup, 31.05.1989 tarihli finansal tablolarında futbolcuların maliyetini maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirmiştir (Morrow,2006:9). Şirketin finansal durumunu daha doğru bir şekilde yansıtmayı amaçlayan aktifleştirme yöntemi iki şekilde uygulanmıştır. Tottenham Hotspur’un da uyguladığı ilk yöntemde transfer ücreti maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilmekte, bu tutar kalıntı değere ulaşana kadar futbolcunun sözleşme süresi boyunca itfa edilmesi şeklindedir. Kalıntı değer, UEFA düzenlemeleri uyarınca sözleşmede yer alacak olan ve futbolcu ile anlaşmazlık durumunda ödenecek olan tutardır. Yaralanma veya form düşüklüğü sonucu oluşan değer düşüklüğü kalıcı olursa karşılık ayrılır. Transfer alacakları ile satılan futbolcunun defter değeri arasındaki fark da kar veya zarar olarak gelir tablosuna alınır. Ancak kulübün kendi içinden yetişen futbolcular için bu yöntem uygulanmamıştır (Rowbottom,1999:112).

Diğer aktifleştirme yöntemi ise (kulübün kendi içinden yetişen futbolcular dahil) tüm futbolcuların aktifleştirilmesini içermektedir. Yetiştirilen veya satın alınan tüm futbolcuların aktifleştirilmesinden sonra defter değerlerinde oluşan değişiklik yeniden değerlendirme fonuna alınır. Bu yöntem fiziksel olarak sermayenin sürekliliği ilkesini dikkate almıştır. Elde edilen futbolcuların gelir oluşturma kapasitesinin sürdürülmesini amaçlamaktadır. Bu yöntem, parasal sermayenin sürekliliği ilkesine uygun olan aktifleştirme

politikasının tersini önermektedir. Satılan futbolcunun transferi ücreti ile defter değeri arasındaki fark yine kar veya zarar olarak gelir tablosuna alınır (Rowbottom,1999:112).

Aktifleştirme konusunda farklı yöntem izleyen kulüpler değerlendirme konusunda da farklı yöntemler izlemiştir. Sadece satın alınan futbolcuları aktifleştiren şirketler, transfer ücretini temel alarak elde etme maliyetini değerlendirme aracı olarak kullanmıştır. Satın alma tarihi haricinde güncel olmasa da elde etme maliyeti objektif, kanıtlanabilir ve izlenebilir bir tutarı yansıttığı için makul bir yöntemdir. Altyapıdan yetişen futbolcular da dahil tüm futbolcuları aktifleştiren şirketlerin kullandığı değerlendirme yöntemleri ise çok açık değildir. Bunlar kulüp yönetimi veya direktörler tarafından yapılan değerlemeleri esas alarak dönen varlıklar içerisinde aktifleştirme yapmıştır (Rowbottom,1999:118).

Aktifleştirme yönteminin finansal tablolara yansımaları, genellikle giderleştirme yöntemine kıyasla net aktiflerin artışı ve kısa vadede gelirlerin artması şeklinde olmuştur (Rowbottom,1999:123). Çünkü futbolcunun maliyetinden sadece amortisman olarak ayrılan kısım giderleştirilmekte ve böylece giderler diğer yöntemle kıyasla daha az olmaktadır.

Öte yandan, futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde seçilecek politikanın belirlenmesi ile kulüplerin şirketleşerek halka açılması ve borsada işlem görmesi arasında bağlantı olduğu tespit edilmiştir. Borsada işlem görme sürecine giren futbol şirketlerinin, futbolcu transfer giderlerini azaltıcı etkiye sahip muhasebe politikalarını tercih ettikleri görülmüştür. Bu bağlantının kulüp üzerindeki kurumsal baskı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Rowbottom,1999:249).

1990'lı yılların ortalarına kadar 18 İngiliz futbol kulübü futbolcu maliyetlerini aktifleştirmiştir (Morrow,2006:10). En yaygın uygulama futbolcunun elde etme maliyetinden kalıntı değer çıkarılarak bulunan değer

futbolcunun sözleşme süresi boyunca itfa edilmesi şeklinde olmuştur. Ancak Bosman kararı ile birlikte sözleşme süresi biten futbolcunun transferinden eski kulübün kazanç elde etmesi garanti olmadığı için (sözleşme süresi dolan futbolcu bonservis olmadan istediği kulübe gidebilir) kulüpler futbolcunun tüm maliyetini itfaya tabi tutmak veya transfer ücretini giderleştirme yöntemini seçmek durumunda kalmışlardır (Morrow, 2006:10).

Ancak İngiltere Muhasebe Standartları Kurulu tarafından 1997 yılında yayımlanan FRS 10 standardı ile birlikte İngiliz futbol kulüplerinin muhasebe politikası seçme imkanı ortadan kalkmış ve transfer piyasasından elde edilen futbolcular için aktifleştirme ve amortisman ayırma yöntemi uygulaması gerekli kılınmıştır. Kulüp tarafından yetiştirilen futbolcular ise, satın alma maliyeti gibi, futbolcunun geçmişine dair bir işlemde kaynaklanabilecek veri olmadığı için varlık olarak aktifleştirilmemektedir (Morrow, 2006:11). UMS 38'in de yayınlanmasıyla benzer muhasebe politikaları diğer Avrupa ülkelerinde de uygulamaya başlamıştır.

FRS 10 standardı ile birlikte futbol kulüplerinin finansal raporlarının tutarlılığı ve kalitesinde artmış olmakla birlikte bütün konuları çözüme kavuşturabilmiş değildir. Şöyle ki, transfer piyasasından elde edilen futbolcular ile kulüp tarafından yetiştirilen futbolcuların aynı şekilde muhasebeleştirilmemesi (kulüp tarafından yetiştirilen futbolcuların aktifleştirilememesi), ağırlıklı olarak transfer edilen futbolcuları oynatan kulüplerin finansal tablolarının altyapıya ağırlık veren kulüplerin finansal tablolarından daha sağlıklı olmalarına yol açmıştır. (Shareef, Davey, 2005:86)

Futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin farklı bir uygulama İtalya'da gerçekleştirilmiştir. İtalya'da 2002 yılında hükümet tarafından profesyonel spor kulüplerinin vergilendirme ve muhasebe ilkelerini düzenleyen bir kanun çıkarılmıştır. "Savla Calcio" olarak bilinen bu kanun ile futbol şirketlerine, isteğe bağlı olarak, futbolcular için 10 yıllık bir zaman

aralığında amortisman ayırabilme imkanı tanınmıştır. Bu zaman aralığı futbolcunun sözleşme süresinden uzun olduğu için şirketlerin finansal pozisyonunun olduğundan daha iyi görünmesine yol açmıştır (Morrow, 2006).

Bu kanun uyarınca futbol sözleşmesinin defter değeri, onaylı eksperler tarafından gerçekleştirilebilir değerine indirilmekte ve aradaki fark giderleştirilmeyerek yeni bir maddi olmayan duran varlık şeklinde aktifleştirilmektedir. Bu yeni varlık ise 10 yıllık bir dönemde itfa edilmektedir. Bu uygulama sayesinde İtalyan ligi seri A'da İnter, Roma, Milan ve Lazio'nun mevcut bilançolarından toplam 1 milyar euro'luk futbolcu sözleşmesi aktifi nitelik değiştirerek yeni varlıklara (Savla Calcio varlıklarına) transfer edilmiştir (Morrow, 2006:14). Bu uygulama sayesinde, örnek olarak Lazio kulübünün 2002 yılı finansal tablolarında amortisman gideri 75,5 milyon euro'dan 37,7 milyon euro'ya düşmüş ve kulübün gideri olması gerekenden 38 milyon euro daha az görünmüştür (Morrow, 2006:15).

Bu uygulama Avrupa Komisyonu direktiflerine ters düşmektedir. Komisyon tarafından iki husus eleştirilmiştir. İlki, bir futbolcu sözleşmesi maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilmesi durumunda, sözleşme süresi içerisinde itfa edilmelidir. İkincisi varlığın değerinde kalıcı bir değer düşüklüğü beklenmesi durumunda kayıtlı değer de geri kazanılabilir tutara indirilmesi gerekmektedir. Komisyon, finansal tabloların bu şekilde sunulmasının doğru ve gerçek bilgi verilmesini engellediğini ve Muhasebe Direktifine aykırı olduğunu belirtmiştir (Morrow, 2006:16).

Bu kanun, İtalyan Ligindeki takımların karşı karşıya olduğu finansal güçlükler nedeniyle çıkarılmıştır. Önde gelen İtalyan kulüpleri futbolcu transferlerine çok yüksek miktarda paralar harcamış ancak bu transferler sonucunda elde ettikleri gelir beklenen oranda gerçekleşmemiştir. İtalyan Ligi seri A'daki takımların 2004 yılı faaliyet zararı 948 milyon euro, toplam borç miktarı ise yaklaşık 2,5 Milyar Euro'ya yaklaşmıştır (Paterson,2004).

Dolayısıyla bu kanun çıkmamış olsaydı birkaç büyük kulüp teknik olarak iflas etmiş durumdaydı.

4.2. ULUSLARARASI FUTBOL KULÜPLERİNİN FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN UYGULAMALARI

4.2.1. Juventus Futbol Kulübünün Uygulaması³

Juventus Football Club S.p.A. (Juventus) İtalya’da kurulu bir futbol kulübü olarak halka açık İtalyan şirketi EXOR S.p.A’nın kontrolü altında profesyonel futbol sektörü ile ilgili faaliyetler yürütmektedir. Şirketin temel faaliyet alanı ulusal ve uluslararası futbol lig ve organizasyonlarına katılmaktır. Temel gelir alanları ise televizyon yayın haklarının satışı, sponsorluklar ve reklam yerlerinin satışı olmak üzere kulübün marka ve imaj haklarının satışıdır. Şirket hisseleri Borsa Italiana’nın elektronik hisse senedi piyasasında işlem görmektedir.

Tablo 9: Juventus Futbol Kulübünün Finansal Verileri (bin Euro)		
	2010 (30.06.2010)	2009 (30.06.2009)
Dönen Varlıklar	72,114	92,856
Duran Varlıklar	219,177	183,970
Futbolcu Sözleşmeleri	93,024	79,329
Toplam Varlıklar	291,292	280,227*
Kısa Vadeli Yükümlülükler	105,944	93,593
Uzun Vadeli Yükümlülükler	95,043	84,845
Özkaynaklar	90,303	101,788
Toplam Hasılat	240,165	240,434
Net Kar / (Zarar)	(10,967)	6,582
*3,400 bin Euroluk satışa hazır varlıklar dahil edilmiştir.		
Kaynak: Juventus Football Club S.p.A 2010 Annual Report		

³ Juventus Football Club S.p.A 2010 Annual Report

Şirketin özel hesap dönemine göre hazırlanan 2010 yılı yıllık finansal tablolarında yer alan 291 milyon euro'luk toplam aktifleri içinde futbolcu sözleşmelerinden oluşan varlıkları 93 milyon euro ile yaklaşık %43'lük bir yer kaplamaktadır. Diğer aktifleri ise büyük oranda maddi duran varlıklar ve nakit ve benzeri kalemlerinden oluşmaktadır.

Tablo 10: Juventus Futbol Kulübünün Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Kayıtları (bin Euro)		
	2010 (30.06.2010)	2009 (30.06.2009)
Futbolcu Sözleşmeleri	93,024	79,329
Futbolcu Sözleşmelerinden Elde Edilen Gelirler	14,664	17,270
Futbolcu ve Teknik Ekip Ücretleri	127,635	129,285
Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Masraflar	3,421	2,271
Futbolcu Sözleşmelerinin İtfa Giderleri	39,486	28,038
Kaynak: Juventus Football Club S.p.A 2010 Annual Report		

Şirketin finansal tablolarında yer alan futbolcu sözleşmelerine ilişkin kayıtlar incelendiğinde ise 2010 yılı 93 milyon euro'luk toplam aktif değere karşılık olarak, 39 milyon euro'luk bir itfa gideri ayrılmıştır. Ayrıca bu sözleşmelerin devrinden yaklaşık 15 milyon euro'luk bir gelir elde edilmiştir. Sözleşmelerin iptal edilmesi ve geçici devirler gibi nedenlerle ise yaklaşık 3,5 milyonluk bir dönem gideri kaydı yapılmıştır.

Juventus'un futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin finansal tablo dipnotlarında yapılan açıklamada, bu sözleşmelerden doğan hakları sözleşmenin süresi uyarınca sınırlı süreli maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştiğini ifade edilmektedir. Sözleşmeler, itfa edilmiş değerlerinden, aktife alındıkları dönemden sonra yapılan harcamalar dahil edilerek izlenmektedir.

Futbolcu sözleşmelerinin itfa edilmesinde ise doğrusal itfa yöntemi kullanılmaktadır. İtfa süresi olarak futbolcu ile yapılan sözleşmenin süresi esas alınmakta, ancak sözleşmede bir yenilenme olursa, yenilenme süresi kadar süre uzatılmaktadır. Lisanslı genç futbolcu olarak kaydedilenler için ise sözleşme süresi değil 5 yıllık sabit bir süre esas alınmaktadır. Diğer taraftan, önemli yaralanma olayları gibi değer düşüklüğüne neden olan olaylarda, değer düşüklüğü oranında bir giderleştirme yapılarak, aktif değeri makul değerine getirilmektedir.

Sözleşmelerin kaydedilmesine ilişkin olarak alt hesaplar bazında bir inceleme yapıldığında, toplam defter değeri 252 milyon euro olan 34 bireysel sözleşme ile gençlik yapılanmasına ait sözleşmelerin toplam 153 milyon euro'luk bir itfa değerinin biriktiği, dönem içi aktiften çıkarılanlarda hesaba katıldığında net olarak 93 milyon Euro'luk bir aktif değere ulaşıldığı görülmektedir. 252 milyon euro'luk toplam defter değeri hem profesyonel ve genç futbolculara ilişkin hakları hem de futbolcu haklarının paylaşımına ilişkin sözleşmeleri kapsamaktadır.

Gelir tablosunda yer alan futbolcu sözleşmelerinden elde edilen gelirler kalemi ise futbolcu sözleşmelerinin, futbolcu haklarının paylaşım sözleşmeleri ile haklarının ve geçici sözleşmelerin devrinden elde edilen gelirleri kapsamaktadır.

4.2.2. Arsenal Futbol Kulübünün Uygulaması⁴

Arsenal Holding plc (Arsenal)'nin özel hesap dönemi esasına göre hazırlanan 2010 yılı finansal tabloları İngiltere Genel Kabul Görmüş Muhasebe Uygulamalarına (United Kingdom Generally Accepted Accounting

⁴ Arsenal Holding plc 2010 Statement of Accounts and Annual Report

Practice) uygun olarak düzenlenmiş ve oy haklarının %50'sine sahip olduğu bir iş ortaklığı ile konsolide edilmiştir.

Tablo 11: Arsenal Futbol Kulübünün Finansal Verileri (bin Sterlin)		
	2010 (31.05.2010)	2009 (31.05.2009)
Dönen Varlıklar	240,466	323,864
Duran Varlıklar	496,208	509,545
Futbolcu Sözleşmeleri	60,661	68,446
Toplam Varlıklar	736,674	833,409
Kısa Vadeli Yükümlülükler	154,835	314,096
Uzun Vadeli Yükümlülükler	283,883	292,748
Özkaynaklar	255,322	194,330
Toplam Hasılat	381,722	315,894
Net Kar	60,922	35,230
Kaynak: Arsenal Holding plc 2010 Statement of Accounts and Annual Report		

Şirketin 736 milyon sterlinlik toplam aktifleri içinde futbolcu sözleşmeleri 60 milyon sterlin ile %8'lik bir oranı temsil etmektedir. Özellikle Juventus gibi şirketler ile karşılaştırıldığında düşük bir oranı temsil ettiği düşünülse de, aslında bu fark şirket yapılanmasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Kulübün maddi duran varlıkları da şirketin aktifinde kayıtlı olup, aktifin önemli bir kısmını 434 milyon sterlin defter değeri ile izlenen maddi duran varlıklar oluşturmaktadır.

Tablo 12: Arsenal Futbol Kulübünün Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Kayıtları (bin Sterlin)		
	2010 (31.05.2010)	2009 (31.05.2009)
Futbolcu Sözleşmeleri	60,661	68,446
Futbolcu Sözleşmelerinden Elde Edilen Gelirler	38,137	23,177
Futbolcu ve Teknik Ekip Ücretleri	110,733	103,978
Futbolcu Sözleşmelerinin İtfa Giderleri	25,033	23,876
Kaynak: Arsenal Holding plc 2010 Statement of Accounts and Annual Report		

Arsenal muhasebe politikalarına ilişkin yapılan açıklamada futbolcuların elde etme maliyetleri, aracılık maliyetleri de dahil olmak üzere, sözleşme süreleri esas alınarak aktifleştirilmekte ve itfa edilmektedir. Sözleşmelerin sürelerinin bitiminden önce uzatılması durumunda kalan defter ile yeni değer dikkate alınarak uzatma süresine göre yeni bir itfa takvimi çıkarılmaktadır. Sözleşmelerin yenilenmesinde de bu işleme ilişkin maliyetler, menajerlere yapılan ödemeler gibi, aktifleştirilen maliyetlere dahil edilmektedir.

Burada dikkat çekici bir diğer husus ise nakit temelli olarak yapılmayan sözleşmelerde uygulanan kurallardır. Örneğin bir futbolcunun elde edilmesi için diğer bir futbolcuya ilişkin hakların devredilmesi gibi durumlarda, yapılan işlemin, bu durumda takas edilen iki futbolcunun, piyasa değerleri tahmin edilmekte ve bu değerler üzerinden muhasebeleştirme işlemi gerçekleştirilmektedir.

Sözleşmenin devredilme aşamasında ise itfa sonunda kalan tutar net defter değeri olarak satıştan elde edilen gelir ile karşılaştırılmakta, elde edilen gelir net defter değerini aştığı oranda kar ve tersi durumda zarar kaydedilmektedir. 2010 yılında bu vesile ile elde edilen gelir 38 milyon Sterlin ile 61 milyonluk yıllık net kar rakamının %62'lik kısmına karşılık gelmektedir.

Maddi olmayan duran varlıklara ilişkin olarak yapılan dipnot açıklamasında ise 60 milyon sterlinlik net defter değerinin sadece satın alınan futbolcu sözleşmelerinin tarihi maliyetlerini yansıttığı, futbolcu sözleşmelerinin finansal tabloda görülen net aktif değerlerinin gerek satın alınan gerekse kulübün gençlik yapılanmasında yetiştirilen futbolcuların gerçek piyasa değerlerini yansıtmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca şirket yönetiminin futbolcu sözleşmelerinin net gerçekleştirilebilir değerinin finansal tabloda izlenen kayıtlı değerinden önemli oranda daha büyük olduğunu düşündüklerine ilişkin bir açıklamaya da yer verilmiştir.

4.2.3. Borussia Dortmund Futbol Kulübünün Uygulaması⁵

Borussia Dortmund GmbH & Co. KG aA (Borussia Dortmund) Almanya'da kayıtlı bir şirket olarak Alman profesyonel futbol ligine katılan aynı adlı futbol takımının yanı sıra futbol stadı işletmeciliği gibi diğer sportif yan faaliyetleri ve spor dışı ticari ürün satışı, internet servis sağlayıcılığı, seyahat acentesi işletmeciliği ve tıbbi rehabilitasyon merkezi işletmeciliği yapmaktadır. Ancak Şirketin bölümlere göre raporlama uygulamasına bakıldığında, sportif faaliyetler ve diğer faaliyetler olarak ikili bir ayrıma gittiği ve gelirlerinin çok büyük bir kısmının sportif faaliyetler sonucunda elde edildiği görülmektedir.

Tablo 13: Borussia Dortmund Futbol Kulübünün Finansal Verileri (bin Euro)		
	2010 (30.06.2010)	2009 (30.06.2009)
Dönen Varlıklar	10,587	14,710
Duran Varlıklar	204,574	214,648
Futbolcu Sözleşmeleri	20,304	19,402
Toplam Varlıklar	215,161	229,358
Kısa Vadeli Yükümlülükler	49,410	50,301
Uzun Vadeli Yükümlülükler	103,726	110,816
Özkaynaklar	89,002	91,789
Toplam Hasılat	100,888	107,948
Net Kar / (Zarar)	(2,657)	(2,917)
Kaynak: Borussia Dortmund Business Report 2009/2010		

Şirketin Avrupa Birliği tarafından kabul edilen UFRS'ye uygun olarak özel hesap dönemi esasına göre hazırlanan 2010 yılı konsolide finansal tablolarında yer alan 215 milyon euro'luk toplam aktiflerinin 20 milyon euro'luk kısmını (yaklaşık %9), duran varlıklar içinde sınıflandırılan futbolcu sözleşmelerine ilişkin haklar oluşturmaktadır. Aktifin kalan kısmının 174

⁵ Kaynak: Borussia Dortmund Business Report 2009/2010

milyon euro'luk bölümü (%81) ise maddi duran varlıklardan oluşmaktadır. Şirket hem 2009 hem de 2010 yılı faaliyetlerini net zarar ile sonuçlandırmıştır.

Tablo 14: Borussia Dortmund Futbol Kulübünün Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Kayıtları (bin Euro)		
	2010 (30.06.2010)	2009 (30.06.2009)
Futbolcu Sözleşmeleri	20,304	19,402
Futbolcu Sözleşmelerinden Elde Edilen Gelirler	4,930	11,540
Futbolcu ve Teknik Ekip Ücretleri	44,580	46,850
Futbolcu Sözleşmelerinin İtfa Giderleri	8,463	8,646
Kaynak: Borussia Dortmund Business Report 2009/2010		

Ortalama 3,1 yıllık bir süresi olan futbol sözleşmeleri maddi olmayan duran varlıkların neredeyse tamamını oluşturmakta ve kalan kısım olan düşük tutarlı bilgisayar yazılımı dikkate alınmadığında, 2010 yılı için yaklaşık 8,5 milyon euro'luk bir itfa tutarı hesaplanmaktadır. Dönem içinde giriş ve çıkışlar dikkate alındığında maliyet değeri yaklaşık 48,5 milyon euro olan futbol sözleşmeleri 20 milyon Euro'luk bir net değer ile aktifte izlenmektedir.

Borussia Dortmund finansal tablosunda yer alan maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin açıklamada, bunları maliyet değerinden beklenen kullanım ömürleri esas alınarak yapılan itfa tutarının düşülmesi ile elde edilen değer ile net gerçekleşebilir değerın düşük olmasıyla değerlendirildiği ifade etmektedir. Maddi olmayan duran varlıklar içinde yer alan futbolcu sözleşmeleri ise UEFA kurallarını dikkate alarak maliyet bedelleri üzerinden aktifte almakta ve her bir sözleşmenin kendi süresine göre itfaya tabi tutarak net değer ile izlenmektedir. Aktife alınan sözleşme maliyetlerine hem yapılan transfer ödemelerinin tutarı hem de bu sözleşmeye ilişkin olarak katlanılan diğer maliyetler dahil edilmektedir.

Şirket, futbolcu sözleşmelerinin de dahil olduğu bütün maddi olmayan duran varlıklarını sınırlı süreli maddi olmayan duran varlık olarak kabul etmekte ve değer düşüklüğüne ilişkin herhangi bir önemli gösterge olduğunda veya asgari olarak her yıl sonunda hem değerlerini hem de kullanım sürelerini gözden geçirmektedir. Varlığın izlenen değeri net gerçekleşebilir değerinin altında ise değer düşüklüğü karşılığı ayrılmakta, aksi durumda herhangi bir karşılık ayrılmasına gerek kalmamaktadır.

4.2.4. Uluslararası Uygulamalara İlişkin Genel Değerlendirme

Dünyadaki üç önemli futbol liginde faaliyet gösteren futbol kulüplerini bünyesinde barındıran Juventus, Arsenal ve Borussia Dortmund şirketlerinin futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin uygulamaları incelendiğinde açıklamaların detayında farklılıklar olmasına rağmen uygulamanın büyük oranda bir paralellik arz ettiği söylenebilmektedir. Şirketlerin sportif faaliyet dışında faaliyet yürütüp yürütmemelerine de bağlı olarak futbolcu sözleşmelerinin aktifte kapladığı yer değişmekte, ancak kayda alma, itfa ve maliyete ilişkin hesaplamalarda aynı yöntem takip edilmektedir.

Her üç şirkette futbolcu sözleşmelerini bu sözleşmelerin yapılmasına ilişkin maliyetleri de hesaba katarak maliyet değeri ile bilançosuna almaktadır. Sınırlı süreli maddi olmayan duran varlık olarak kabul edilen bu sözleşmeler yıllık ve önemli göstergeler bulunduğu durumda ilk hesap döneminde değerlendirme testine tabi tutulmakta ve gerek doğması halinde değer düşüklüğü karşılığı ayrılmaktadır.

Diğer taraftan bütün sözleşmeler ortalama bir süre üzerinden değil her bir sözleşmenin kendi süresi üzerinden itfa işlemine tabi tutulmaktadır. Doğrusal itfa yöntemi genel olarak uygulama alanı bulmakta olup, sözleşmelerin yenilenmesi durumunda itfa süresinin yeniden hesaplanacağına ilişkin ek açıklamalarda yer almaktadır.

Ancak yapılan finansal tablo gösterimlerinde ve dipnot açıklamalarında bazı farklılıklar dikkati çekmektedir. Örneğin Borussia Dortmund tek tek futbolcu sözleşmelerinden ziyade ortalama tutarlar ve süreleri açıklamayı tercih ederken, Juventus ise her bir sözleşme için ayrı açıklamalar yapmıştır. Ayrıca Arsenal finansal tablolarında izlenen değerlerin futbolcuların gerçek değerlerini değil sözleşmelerin maliyet değerlerini yansıttığına ilişkin bir açıklama ekleme ihtiyacı hissetmiştir.

Temel uygulamada en önemli ortak husus ise finansal tablolarda yer alan değerlerin futbolcuların gerçek veya makul değerlerini değil, sözleşmelerin maliyet değerlerini yansıtmasıdır. Bu nedenle söz konusu varlıklar sadece dışarıdan nakdi bir bedel veya takas suretiyle elde edilen futbolcu sözleşmelerini kapsamakta, şirketler tarafından yetiştirilen veya üçüncü taraflara herhangi bir ödeme yapılmadan elde edilen futbolculara ilişkin sözleşmeleri kapsamamaktadır.

4.3.FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN TÜRK FUTBOL ŞİRKETLERİNİN UYGULAMALARI

4.3.1. Beşiktaş'ın Uygulaması⁶

Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Beşiktaş) paylarının %30'u İMKB'de işlem gören bir halka açık şirket olarak profesyonel futbol faaliyeti yürütmek amacıyla sözleşmeler ve yatırım yapmak ile futbol tesisleri kurmak ve işletmek amacıyla kurulmuştur. Şirketin konsolidasyona dahil edilen üç bağlı ortaklığından sadece Beşiktaş marka, logo ve amblemleri ürünlerinin üretim ve pazarlamasını yapan Beşiktaş Sportif A.Ş.'nin faaliyetleri önemli bir düzeydedir.

⁶ Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 31 Mayıs 2010 tarihli yıllık konsolide finansal tabloları. www.kap.gov.tr

Tablo 15: Beşiktaş'ın Finansal Tablo Büyüklükleri		
	2009 (31.05.2010)	2008 (31.05.2009)
Dönen Varlıklar	96.914.679	74.596.207
İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	48.170.590	43.690.866
Duran Varlıklar	128.862.312	114.181.827
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	65.989.861	48.257.556
Toplam Varlıklar	225.776.991	188.778.034
Kısa Vadeli Yükümlülükler	226.799.757	140.170.108
Uzun Vadeli Yükümlülükler	62.758.343	63.995.409
Toplam Yükümlülükler	289.558.100	204.165.517
Özkaynaklar	(63.781.109)	(15.387.483)
Hasılat	131.480.352	85.165.152
Net Dönem Karı / (Zararı)	(48.442.389)	(29.417.643)
Kaynak: Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 31 Mayıs 2010 tarihli yıllık konsolide finansal tabloları.		

Beşiktaş'ın 2009 yılı finansal tabloları dikkate alındığında toplam aktiflerinin önemli bir kısmını dönen varlıklar altında sınıflandırılan ilişkili taraflardan ticari alacaklar ve duran varlıklar altında sınıflandırılan maddi olmayan duran varlıklar hesaplarının oluşturduğu görülmektedir. Toplam 48 milyon TL'lik ilişkili taraflardan alacaklar hesabının yaklaşık 45 milyon TL'lik kısmını şirketin BJK Derneğinden olan alacağına ilişkin olarak tahakkuk ettirilen birikmiş faizler oluşturmaktadır.

Diğer taraftan maddi olmayan duran varlıklar kalemi içinde yer alan Futbolcu Lisans Hakları yaklaşık 64 milyon TL'lik bir tutarla toplam maddi olmayan duran varlıkların %97'lik ve toplam aktiflerin %28'lik bir kısmını oluşturmaktadır. Toplam defter değeri 115,5 milyon TL olan haklar birikmiş itfa tutarı olan 52,5 milyon TL'lik indirimden sonra yaklaşık 60 milyon TL'lik net tutarla izlenmektedir.

Tablo 16: Beşiktaş'ın Futbolcu Sözleşmelerine İlişkin Hesapları	
	2009 (31.05.2010)
Haklar	118.502.563
Birikmiş Amortisman	52.519.066
Net Defter Değeri	65.989.861
Kaynak: Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 31 Mayıs 2010 tarihli yıllık konsolide finansal tabloları.	

Beşiktaş'ın maddi olmayan duran varlıklar hesabının muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında yaptığı açıklamada, futbolcu sözleşmelerinden doğan hakların ilgili sözleşmelerin geçerlilik süreleri uyarınca yıllık sürelerde kıst usulüne göre itfaya tabi tutulduğu ifade edilmektedir. Burada yapılan değerlendirmede UFRS'nin aktif ve teşkilatlanmış bir piyasanın varlığına yaptığı vurguya atfen, futbolcuların aktif ve teşkilatlanmış bir piyasaları olmaması nedeniyle piyasa değeri ile finansal tablolarda yer almalarının mümkün olmadığı, ancak fiili durumda futbolcu sözleşmelerinin cari piyasa fiyatlarının kayıtlı defter değerinden çok daha yüksek tutarlarda gerçekleşebildiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, yukarıda verilen finansal tablo verilerinden de görülebileceği gibi Beşiktaş her iki yıl içinde özkaynaklarının tamamını kaybetmiştir. Bunun bir sonucu olarak şirketin TTK 324 uyarınca ayrı bir finansal tablo hazırlamak durumunda olması, futbolcu sözleşmelerine ilişkin olarak yapılan bir değerlendirme için önemli imkanlar sunmaktadır.

Bilindiği üzere TTK'nın 324'ncü maddesine göre bir şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatını esas almak üzere bir ara bilanço tanzim eder. Şirket halka açık şirket olması nedeniyle bu konuda SPK düzenlemelerine tabidir. SPK'nın TTK 324'ün uygulanmasına ilişkin olarak alınan kararında⁷ TTK 324 kapsamında sermaye kaybına ilişkin tespitlerin UFRS çerçevesinde

⁷ SPK, 05.-09.10.2009 tarih ve 2009/44 sayılı Haftalık Bülten. www.spk.gov.tr

hazırlanan finansal tablolardan yapılacağı düzenlenmiş, ancak söz konusu finansal tablolarda TTK 324'de ifade edilen oranda bir sermaye kaybı varsa UFRS düzenlemelerinden bağımsız olarak ve SPK'nın finansal raporlama standartlarına tabi olmaksızın, aktiflerin satış fiyatı esas olmak üzere bir ara bilanço tanzim edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Ancak söz konusu bilançoda yer alacak gayrimenkullerin SPK tarafından yetkilendirilen Gayrimenkul Değerleme Şirketleri, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların ise yine SPK tarafından belirtilen şirketler tarafından Uluslararası Değerleme Standartlarına⁸ göre değerlendirilmesi esası getirilmiştir.

Bu kapsamda, Beşiktaş tarafından hazırlatılan değerlendirme raporunda finansal tablolarda yer alan bir varlığın, şirkete gelecekte finansal avantaj kazandırması beklenen bir kaynağı ifade ettiği, futbolcuların da futbol şirketleri için gelecekte gelir kaynağı olması beklenen varlıklar olduğu, bir futbolcunun gelecekteki değerine ilişkin birçok belirsizliğin söz konusu olmasına karşın, kulüplerin bir oyuncunun mevcut/gelecekteki değerine ilişkin güvenilir ve doğru tahminler yapmasına izin veren kabul görmüş bir dizi kriterin (yakın zamanda ödenen transfer ücreti, önceki sezonlarda ödenen transfer ücreti, sözleşme süresi ve oyuncunun yaşı, maaşı, pozisyonu, uluslararası kariyeri, yeteneği, tabiiyeti, vb.) mevcut olduğu, futbolcu değerinin yanı sıra futbol şirketlerinin aktifleri arasında haklardan kaynaklanan gelirlerin de bulunduğu, bu değeri hesaplarken de dikkate alınması gereken çeşitli gelir kaynaklarının (lisans gelirleri, isim hakkı gelirleri, sponsorluk ve diğer reklam gelirleri, forma göğüs reklam gelirleri, stat gelirleri, vb.) olduğu ve hakların değerlemesinde genel olarak indirgenmiş gelir yönteminin kullanıldığı ifade edilmiştir.

Şirket tarafından futbolcuların değerlemesi için futbol sektörü ve futbol sektöründeki transfer piyasasında bir araştırma yapıldığı, BJK yöneticileri Ertunç Soğancıoğlu ve Sami Çoban, Türkiye Futbol Federasyonu İstanbul

8 SPK, *Sermaye Piyasasında Uluslararası Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ*, 06.03.2006 tarihli ve 26100 sayılı Resmi Gazete.

Futbol İl Başkanı Yemen Ekşioğlu ve FIFA lisanslı menajer Ahmet Bulut ile görüşüldüğü, futbol piyasasındaki önemli futbolcuları değerleyen GmbH&Co. KG adlı Alman şirketinin BJK futbolcuları için kullandığı değerler ve anılan kriterlerin de göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde, A takımı kadrosuna dahil sözleşmeli futbolcular ile başka kulüplere kiralanan futbolcuların toplam rayiç değeri 154.807.000 TL olarak hesaplanmıştır.

Beşiktaş'ın TTK 324'e ilişkin olarak hazırlanan özel bağımsız denetim raporuna dayanak teşkil eden 2009 tarihli bilirkişi raporunda⁹ ise UFRS'ye göre, futbolcuların aktif ve teşkilatlanmış piyasaları olmaması nedeniyle piyasa değerleri ile finansal tablolarda yer almalarının mümkün olmadığı, ancak fiili durumda futbolcuların cari piyasa fiyatları kayıtlı defter değerlerinden çok daha yüksek tutarlarda gerçekleşebildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda yapılan değerlemede, bir şirketin ekonomik sermaye değerlendirmesi insan sermayesini değerlendirmeden hesaplanamayacağından hareketle, Beşiktaş'ın aktifine şirkette sözleşmeli çalışan kişilerden oluşan beşeri sermaye de dahil edilmiştir.

Yapılan değerlendirme çalışması sonucunda Şubat 2009 itibarıyla elde edilen 103,5 milyon TL'lik rayiç değer olumlu farkına ilişkin hesaplamalar aşağıda yer almaktadır.

260.01.01	Futbolcu Transfer Hakları	68.898.139,69
260.99.01	Haklar Enflasyon Fark Hesabı	709.242,44
268.01.60.001	Futbolcu Transfer Hakları İtfa Payları	(16.839.346,65)
268.99.60	Haklar Enflasyon Fark Hesapları	(1.516.857,14)
	Haklar Net Defter Değeri	51.251.178,34

⁹ Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 28.02.2009 tarihli konsolide olmayan özel bağımsız denetim raporu. www.imkb.gov.tr

Futbolcular ile yapılan sözleşmelerin rayiç değeri	154.807.000,00
Futbolcu Transfer Hakları Net Defter Değeri	(51.251.178,34)
Rayiç Değer Olumlu Farkı	103.555.821,66

Beşiktaş'ın TTK 324 karşısındaki durumu nedeniyle futbolcu sözleşmelerini rayiç değer üzerinden değerlemesi, futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak yürütülen tartışmalara ilişkin önemli göstergeler içermektedir. Finansal tabloların UFRS uygulaması ile birlikte aktifte yer alan varlıklara ilişkin olarak makul değerleri, piyasa değerleri veya farklı varlık gruplarına göre yapılan diğer değer tanımlarını karşılaması beklenmektedir. Ancak futbolcu sözleşmeleri söz konusu olduğunda, bu sözleşmelerin doğasından kaynaklanan bazı özellikleri nedeniyle, aktifte yer alan değerler ile gerçek değerler arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Beşiktaş'ın durumunda finansal tablolarda sözleşmelerin rayiç değeri olan 154,8 milyon TL'lik hesaplanan değer 2009 yılı için sadece 51 milyon TL'lik kısmı finansal tablolara yansımaktadır.

Bu sonuca ilişkin genel değerlendirme yapıldığında ise hem sözleşmesi yenilenen futbolcuların, eğer üçüncü tarafa bir ödeme yapılmıyorsa, aktife dahil edilmesinin mümkün olmaması, alt yapıdan yetiştirilen futbolcuların yine üçüncü tarafa bir ödeme yapılmadığı için aktife alınamaması hem de itfaya tabi olarak yıllar içinde net defter değerleri azalan futbolcu sözleşmelerinin, gerçek hayatta değerlerinin aynı paralelde azalmaması söz konusu farklılığın nedenleri olarak ortaya çıkmaktadır.

4.3.2. Galatasaray'ın Uygulaması¹⁰

Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş. (Galatasaray) yukarıda ele alınan Beşiktaş'ın şirketleşme yapısından farklılık arz edecek bir

¹⁰ Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımları A.Ş.'nin 31.05.2010 tarihli 2009 yılı yıllık konsolide olmayan finansal tabloları ve bağımsız denetimden geçmemiş 29.02.2011 tarihli 9 aylık konsolide finansal tabloları.

yapıyla halka açılmış ve faaliyetlerini sürdürmüştür. Beşiktaş örneğinde şirketin aktifinde futbolcu sözleşmelerinin yer alması ve gelirler ile futbolcu sözleşmelerinin yapılmasına ilişkin harcamaların tek bir şirket bünyesinde toplanmasına rağmen, Galatasaray'da bunun yerine gelir getirici unsurlar halka açık şirket çatısı altında toplanırken, temel olarak gider unsuru olan futbolcu sözleşmeleri halka kapalı şirket bünyesinde bırakılmıştır.

Söz konusu yapı halka açık şirketi neredeyse hiç bir gider unsuru olmadan faaliyet gösteren, yüksek karlı bir şirkete dönüştürürken, halka kapalı şirketi ve dolayısıyla Kulübü temel gider unsuru olan futbolcu sözleşmelerine ilişkin masrafları karşılayamaz hale getirmiştir. Bunun sonucu olarak şirketin hakim ortağı olan Kulübe borç vermesi yoluna gidilmiş, ancak bu hem Kulübe önemli oranda faiz yükü getirdiği gibi, bu işlemler dolayısıyla ortaya çıkan vergi maliyetleri ek bir maliyet olarak karşılanmak zorunda kalmıştır. Ortaya çıkan yapının, Kulübün borçlarını geri ödeme olanağının büyük oranda bulunmaması nedeniyle, sürdürülebilirliği kalmamış, bunun sonucu olarak da gelir ve gider unsurlarını bünyelerinde taşıyan şirketlerin birleştirilmesine karar verilmiştir.

Ancak birleşme işlemine ilişkin sürecin uzaması ve bu süre zarfında SPK tarafından alınan bir ilke kararı ile halka açık futbol şirketleri tarafından ilişkili taraflarına kullanılacak fonların toplam tutarının, bir önceki hesap dönemi karından söz konusu ilişkili tarafın tamamına dağıtılmasına karar verilen kar payının % 50 fazlasını aşamayacağının düzenlenmesi ile Galatasaray'ın mevcut durumunun sürdürülebilirliği kalmamıştır.

Bu kapsamda, Şirket ile Kulüp ve Kulübün hakim ortak olduğu Galatasaray Spor ve Futbol İşletmeciliği A.Ş. (Galatasaray Spor A.Ş.) arasında borçların ortadan kaldırılmasına ilişkin bir protokol imzalanmıştır. Söz konusu protokol uyarınca bağımsız denetim şirketi ve bilirkişilerce belirlenen 245.200.000 TL değer üzerinden Galatasaray Futbol A.Ş. bünyesinde bulunan profesyonel futbol takımı, tüm hak ve borçları ile birlikte

alacaklarına karşılık olarak halka açık Galatasaray Sportif A.Ş. tarafından satın alınmıştır.

Söz konusu işlem sonucunda, dönem içinde oluşan borçlar da dikkate alındığında, halka açık Galatasaray şirketinin ilişkili taraflardan olan kısa ve uzun vadeli alacakları satın alma tutarı kadar azalmış ve satın alınan futbol sözleşmelerine ilişkin haklar bu değer üzerinden aktifinde izlenmeye başlamıştır.

Tablo 17: Galatasaray Sportif A.Ş.'nin Finansal Tablo Büyüklükleri		
	2009 (31.05.2010)	2008 (31.05.2009)
Dönen Varlıklar	164.309.264	305.435.113
İlişkili Taraflardan Alacaklar	157.322.911	290.939.530
Duran Varlıklar	291.073.262	17.786.486
İlişkili Taraflardan Alacaklar	42.723.459	3.190.226
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	242.496.300	-
Toplam Varlıklar	455.382.526	323.221.599
Kaynak: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımları A.Ş.'nin 31.05.2010 tarihli 2009 yılı yıllık konsolide olmayan finansal tabloları.		

Şirketin aktifine kaydedilen söz konusu futbolcu sözleşmelerine ilişkin olarak yapılan muhasebe politikası açıklamasında aktifte yer alan maddi olmayan duran varlıklardan hakların futbolcu sözleşme fesih bedellerinin aktifleştirilmesinden oluştuğu ve sözleşmelerin maliyet bedeli ile izlendiği ifade edilmiştir. Bu sözleşmeler bitiş ve başlangıç tarihlerine göre kıst usulüne göre itfa edilmiş net değerleri ile bilançoda görülmektedir.

Diğer taraftan, UFRS sadece üçüncü taraflardan iktisap edilen futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilmesine izin verdiği için Galatasaray, Galatasaray Sportif A.Ş.'nin kendi finansal tablolarında izleyemeyeceği futbolculara ilişkin hakları da, iktisap ile elde ettiği için sözleşmelerin fesih bedelleri üzerinden finansal tablolarda izleyebilmiştir.

Bu süre zarfında, Şirketin birleşme talebine ilişkin gerekli hukuki prosedürler tamamlanmış ve Şirket ile eski hakim ortağı olan ve daha önce futbolcu sözleşmelerini Şirkete devreden Galatasaray Futbol A.Ş.'nin birleşmesi işlemi gerçekleşmiştir. Birleşme işlemi öncesinde hazırlanan 2009 yılı yıllık finansal tabloları ile sonrasında hazırlanan 2010 yılı 9 aylık finansal tablolara ilişkin karşılaştırmalı tutarlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 18: Galatasaray'ın Birleşme Öncesi ve Sonrası Finansal Tabloları		
	2009/12 (31.05.2010)	2010/9 (29.02.2011)
Dönen Varlıklar	164.309.264	76.523.261
İlişkili Taraflardan Alacaklar	157.322.911	-
Duran Varlıklar	291.073.262	186.901.131
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	242.496.300	172.941.278
Toplam Varlıklar	455.382.526	263.424.392
Kısa Vadeli Yükümlülükler	74.133.980	177.510.542
Uzun Vadeli Yükümlülükler	71.930.114	145.102.198
Toplam Yükümlülükler	146.064.094	322.612.740
Özkaynaklar	309.318.432	(59.188.348)
Hasılat	70.567.873	93.456.920
Net Dönem Karı / (Zararı)	76.387.704	(148.112.300)
Kaynak: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımları A.Ş.'nin 2010 ve 2011 yılı mali tabloları		

Galatasaray'ın alacaklı olduğu şirket ile birleşmesi nedeniyle birleşme sonucunda ilişkili taraflardan alacaklar kalemi ortadan kalkmıştır. Ayrıca futbolcu sözleşmeleri, birleşme öncesi alacaklarına mahsuben şirkete devredildiği için, bu hakların muhasebeleştirilmesi birleşme işleminden etkilenmemiştir. Ancak futbolcu sözleşmelerinin itfaya tabi tutulmaları nedeniyle, defter değerlerinde önemli bir değişiklik olmamasına rağmen, net defter değerlerinde, ilaveler ve transferler de dikkate alındığında, yaklaşık 70 milyon TL'lik bir değer azalışı olmuştur.

Şirketin bağımsız denetimden geçmemiş 29.02.2011 tarihli 2010 yılı 9 aylık konsolide finansal tablolarında ise futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin daha detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre bonservis bedelleri ile aktifleştirilen futbolcu sözleşmeleri, yeniden

değerlemeye tabi tutulmuş ve yeniden değerlendirme tarihinde tespit edilen gerçeğe uygun değerden sonraki dönemlerde oluşan birikmiş itfa payları ve birikmiş değer düşüklüğü düşüldükten sonra gösterilmiştir. Futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değeri ile yeniden değerlemesi sonucu ortaya çıkan bu artış ise özkaynaklar altında yeniden değerlendirme fonu olarak izlenmiştir.

Tablo 19: Galatasaray'ın Futbolcu Sözleşmelerini Yeniden Değerlemesi	
	2009/12 (31.05.2010)
Haklar	250,548,587
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	431,156
Birikmiş Amortisman	(134,709,681)
Değer Artışı	141,667,604
Değer Düşüşü	(1,023,925)
İlaveler	(2,748,834)*
Çıkışlar	(11,487,065)
Net Defter Değeri	242,677,842
*Birikmiş amortisman tutarı ile mahsuplaşması sonucu negatif bir değer oluşmaktadır.	
Kaynak: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımları A.Ş.'nin bağımsız denetimden geçmemiş 29.02.2011 tarihli 2010 yılı 9 aylık konsolide finansal tabloları.	

Yukarıdaki tablodan da görülebileceği üzere futbolcu sözleşmelerinin dönem başı itibariyle kayıtlı değerleri birikmiş itfa tutarları indirildikten ve değer artışları eklendikten sonra, ilave ve çıkışlarda dikkate alınarak, net değerler üzerinden izlenmiştir. Değer artış fonları futbolculara ilişkin haklarının bağımsız değerlendirme şirketi tarafından makul değerlerinin tespiti ile belirlenmiş ve her raporlama döneminde bu hakların elden çıkarılmaları ile geçmiş yıl karlarına transfer edilmiştir.

Ancak 30.11.2011 tarihli 6 aylık ara dönem mali tablolarında Galatasaray, futbolcuları yeniden değerlendirme yöntemi ile değerlemekten vazgeçtiğini açıklamış, buna gerekçe olarak da; futbolcu sözleşmeleri ve alt yapı birimi için aktif referans bir piyasanın olmadığı, söz konusu futbolcular

veya altyapının homojen yapı taşıması ve gerçeğe uygun değer olarak tespit edilen fiyatların kamuoyuna da açık olması gibi UMS 38’de yeniden değerlendirme yöntemini seçmek için ön şart olarak belirtilen kriterlerin olmaması gösterilmiştir. Bu kapsamda Galatasaray 30.11.2011 tarihli konsolide finansal tablolarını hazırlarken UMS 38 kapsamında yeniden değerlendirme yönteminin uygulanmasının uygun olmadığına karar vermiş ve muhasebe politikası olarak UMS 38’de yer alan değerlendirme yöntemlerinden “*maliyet yöntemine göre muhasebeleştirme*” yöntemini benimseyerek geçmiş tarihli konsolide finansal tablolarını UMS 8 “*Muhasebe politikaları, muhasebe tahminlerinde değişiklikler ve hatalar*” standardına göre geriye dönük olarak düzeltmiştir. Bunun neticesinde maddi olmayan duran varlıklar altında haklar olarak muhasebeleştirilen futbol takımı oyuncu sözleşmelerini ve altyapı birimini, satılan malın maliyeti altında muhasebeleştirilen ilgili itfa payı giderlerini, yeniden değerlendirme yöntemi sonucu değer artışı olarak muhasebeleştirilen değer artış fonlarını, geçmiş yıl kar/zararlarını ve diğer gelir/giderler içinde muhasebeleştirilen futbolcu satış karları/zararlarını geriye dönük olarak düzeltmiştir. Bu düzeltmenin sonucunda şirket aktifinde 31.05.2010 tarihli mali tablolara göre yaklaşık 209 milyon TL azalma olmuştur. Bu tutarlar bilançonun pasif kısmında ise geçmiş yıllar zararını arttırmış ve özkaynaklar eksi 264.073.553 TL’ye gerilemiştir.

Maddi olmayan duran varlıklar			
Tarih	Düzeltilme öncesi	Düzeltilme sonrası	Fark
31.05.2010	242.677.842	33.369.042	209.308.800
31.05.2011	160.895.432	42.687.968	118.207.464
30.10.2011	-	76.493.599	

Özkaynaklar			
Tarih	Düzeltilme öncesi	Düzeltilme sonrası	Fark
31.05.2010	76.841.496	(132.467.304)	209.308.800
31.05.2011	(97.186.869)	(215.394.333)	118.207.464
30.10.2011	-	(264.073.553)	

Öte yandan Galatasaray A.Ş.'nin de özsermayesinin negatif olması nedeniyle şirketin TTK 324. Madde uyarınca aktiflerin satış fiyatı esas olmak üzere bir ara bilanço tanzim edilmesi gerekmiştir. Bu kapsamda 30.11.2011 tarihi itibarıyla hazırlanan bilançoda;

- 10 Mart 2011 tarihi itibarıyla bağımsız profesyonel değerlendirme şirketince değer tespitine tabi tutulan maddi olmayan duran varlıkların değerinin 322.264.775 TL (146.730.763 Euro) olduğu,

- 17 Mart 2011 tarihinde Deniz Yatırım Menkul Değerler A.Ş. tarafından hazırlanan raporun sonuç bölümünde Şirket'in taraf olduğu Lisans Sözleşmesi çerçevesinde 2029-2030 dönemi sonuna kadar tahmin edilen ve sözleşme kapsamındaki yayın hakkı gelirleri, UEFA performans gelirleri, sponsorluk, isim hakkı ve reklam gelirlerinden elde edeceği nakit akışlarının %12,03 indirgeme oranı ile bugünkü değerinin 936 milyon ABD Doları (1.475.323.200 TL) olarak tespit edildiği,

- Rapora konu edilen ve lisans ile doğrudan bağlantılı olan sponsorluk, isim hakkı ve reklam gelirlerinden elde edeceği nakit akışlarının %12,03 indirgeme oranı ile bugünkü değeri 328 milyon ABD Doları (516.993.600 TL) yukarıda bahsedilen ara yasal bilanço hazırlanmasında dikkate alındığı,

- Buna göre maddi olmayan duran varlıkların 10 Mart 2011 tarihindeki değeri ile 30 Kasım 2011 tarihindeki kayıtlı değerleri arasındaki 161.937.384 TL tutarındaki değer artışı ve sözleşmelerden kaynaklanan 516.993.600 TL tutarındaki değer artışı özkaynaklar üzerinde yansıtılınca özkaynakların değerinin pozitif 505.101.641 TL olduğu, bu nedenle Şirket varlıkları yeniden değerlendirme fiyatı üzerinden değerlemeye tabi tutulduğunda aynı maddede öngörülen tedbirleri almasına gerek olmadığı,

sonucuna ulaşılmış olup, mali tablo dipnotlarında gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Beşiktaş'ta olduğu gibi aynı nedenlerle Galatasaray'ın mali tablolarında da maddi olmayan duran varlıkların (futbolcu sözleşmelerinin) piyasa değeri ile kayıtlı değerleri arasında önemli tutarda fark bulunmaktadır.

4.3.3. Trabzonspor'un Uygulaması¹¹

Trabzonspor Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş. (Trabzonspor), paylarının %25'i İMKB'de işlem gören halka açık bir şirket olarak gelirleri Trabzonspor Kulübüne ilişkin olarak kiralanan haklar ve gelirler ile alt lisans sözleşmelerinden gerçekleşmektedir. Şirketin 2009 ve 2008 yılına ilişkin finansal tabloları incelendiğinde hem dönen hem de duran varlıklarının büyük oranda şirketin hakim ortağı konumunda bulunan Trabzonspor Futbol İşletmeciliği Tic. A.Ş.'den olan alacaklarından oluştuğu görülmektedir. Bu alacaklardan kaynaklanan faiz gelirlerinin de etkisi ile şirket her iki yılı da net dönem karı ile kapatmıştır.

Tablo 20: Trabzonspor'un Finansal Tablo Büyüklükleri		
	2009 (31.05.2010)	2008 (31.05.2009)
Dönen Varlıklar	78.559.745	115.435.098
İlişkili Taraflardan Alacaklar	75.632.833	112.253.603
Duran Varlıklar	128.878.230	26.683.985
İlişkili Taraflardan Alacaklar	102.441.096	-
Toplam Varlıklar	207.437.975	142.119.083
Kısa Vadeli Yükümlülükler	38.708.098	26.388.894
Uzun Vadeli Yükümlülükler	32.065.008	16.475.023
Toplam Yükümlülükler	70.773.106	42.863.917
Özkaynaklar	136.664.869	99.255.166
Hasılat	36.999.589	33.943.957
Net Dönem Karı / (Zararı)	37.409.703	38.112.187
Kaynak: Trabzon Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş.'nin 31 Mayıs 2010 tarihli yıllık finansal tabloları.		

Diğer taraftan, Trabzonspor da Galatasaray'a benzer bir uygulama ile futbola ilişkin şirketlerini birleştirme çalışmalarına başlamıştır.

Bu kapsamda, 13.01.2011 tarihli yönetim kurulu kararı ile Şirket'in Futbol A.Ş.'den olan alacaklarının kısmen veya tamamen tahsil edilmesi maksadıyla profesyonel futbol takımının alt yapılarıyla birlikte tespit edilecek değer üzerinden şirket tarafından satın alınmasına, bu satış işleminden sonra

¹¹ Trabzon Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş.'nin 31.05.2010 tarihli finansal tabloları. www.kap.gov.tr

Trabzonspor futbol faaliyetlerinin Şirket bünyesinde yapılandırılmasına, Şirket ana sözleşmesinin ilgili maddelerinin bu yapılandırma çerçevesinde tadil edilmesine, bu işlemlerin yapılabilmesi için Şirket'in halka açık hisselerinin Futbol A.Ş.'den satın alınabilmesi için gönüllü çağrı yapılmasına karar verilmiştir.

28.01.2011 tarihinde çağrı yapılmasına dair resmi başvuru yapılmış, Sermaye Piyasası Kurulunun 17.02.2011 tarih ve 5/137 sayılı kararı ile 21.02.2011 tarihinde çağrı işlemi gerçekleştirilmiş, çağrı süresi 4.03.2011 tarihinde sona ermiş ve hiçbir hisse senedi sahibi mevcut hissesini iade etmemiştir.

18.04.2011 tarihinde alınan yönetim kurulu kararı ile Şirket'in, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde ana sözleşmesi tadil edilmiştir. Tadil ile birlikte Şirket'in unvanı Trabzonspor Sportif Yatırım ve Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş. olarak değiştirilmiş, borç ve giderlerin sınırlandırılmasına ilişkin maddeler yürürlükten kaldırılmıştır.

06.05.2011 tarihli yönetim kurulu toplantısında, yeniden yapılandırma çalışmaları kapsamında Futbol A.Ş.'ye ait profesyonel futbol takımı ve altyapılarının tüm varlık ve yükümlülükleri ile birlikte devir alınmasına, böylelikle profesyonel futbol takımı ve altyapılarının genel kurul tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş borç ve alacaklarının da bu devir işleminde esas alınmasına ve bedelinin Futbol A.Ş.'den olan alacağa mahsup edilmesi hususunun 23.05.2011 tarihli Genel Kurul onayına sunulmasına karar verilmiştir.

Bu bağlamda, Futbol A.Ş.'ye ait profesyonel futbol takımı ve altyapısının değerinin tespiti amacı ile iki ayrı bağımsız değerlendirme firması tarafından değer tespit çalışması yapılmıştır.

Profesyonel futbol takımı ve altyapılarının toplam değeri, Ata Uluslararası Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş.'nin 31.01.2011 tarihli

değerleme raporunda 73.525.000 Euro ile 103.305.550 Euro arasında, Galaxy Sports Management Ltd.'nin 26.01.2011 tarihli değerleme raporunda 104.805.550 EUR olarak belirlenmiştir.

23.05.2011 tarihli Genel Kurul kararı ile profesyonel futbol takımı ve altyapısının satın alınması ve bedelinin alacaklardan mahsup edilmesi işleminde, bu iki raporun ortalaması olan 96.610.412 EUR'luk değer in esas alınması kararı onaylanmıştır.

Bu işlem, işleme konu tarafların, işlem tarihi öncesinde ve sonrasında ve geçici olmamak kaydıyla aynı grup tarafından kontrol ediliyor olmalarından dolayı, "ortak yönetim altındaki işletmeler arası işlemler" olarak değerlendirilmiştir.

Değerleme raporunda yer alan profesyonel futbolcular Egemen Korkmaz, İbrahim Yattara, Selçuk İnan, Ceyhun Gülselam ve Teofilo Gutierrez 31.05.2011 tarihi itibarıyla profesyonel futbol takımından ayrılmış olup, bu oyuncular için belirlenmiş olan değerler yukarıda açıklanan ortalama değerlendirme tutarından tenzil edilmiştir. Bu tenzil sonrasında satın alınan futbol takımı ve altyapı değerleri 78.724.163 Euro olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda işlemde esas alınan 78.724.163 Euro (176.389.359 TL) Futbol A.Ş.'den olan alacaklardan mahsup edilmiş olup; değerlemeye esas alınan profesyonel futbol takımı oyuncularının bonservis bedellerinin kalan net defter değerleri (kayıtlı değer) olan 26.302.981 TL'lik tutar ile değerlendirme sonucu belirlenen 78.724.163 Euro (176.389.359 TL) tutarındaki değer arasındaki fark olan 150.086.378 TL yukarıda açıklanan çerçevede özkaynaklar altında muhasebeleştirilmiştir (Trabzonspor Sportif Yatırım ve Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş.'nin 31.05.2011 tarihli 2010 yılı yıllık finansal tabloları, <http://kap/yay/Bildirim/Bildirim.aspx?id=168605>).

Tablo 21: Trabzonspor A.Ş.'nin Futbol Takımını Devralma Öncesi ve Sonrası Finansal Tabloları		
	2009/12 (31.05.2010)	2010/12 (31.05.2011)
Dönen Varlıklar	78.559.745	92.654.859
İlişkili Taraflardan Alacaklar	75.632.833	84.485.808
Duran Varlıklar	128.878.230	61.063.469
İlişkili Taraflardan Alacaklar	102.441.096	-
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-	56.330.702
Toplam Varlıklar	207.437.975	153.718.328
Kısa Vadeli Yükümlülükler	38.708.098	55.519.264
Uzun Vadeli Yükümlülükler	32.065.008	37.607.377
Toplam Yükümlülükler	70.773.106	93.126.641
Özkaynaklar	136.664.869	60.591.687
Hasılat	36.999.589	70.905.940
Net Dönem Karı / (Zararı)	37.409.703	74.013.197
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	65.291.186	(47.385.489)
Kaynak: Trabzonspor Sportif Yatırım ve Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş.'nin 31.05.2011 tarihli 2010 yılı yıllık konsolide olmayan finansal tabloları.		

Sportif A.Ş.'nin alacaklı olduğu Futbol A.Ş.'den Trabzonspor Futbol takımını devralması sonucunda ilişkili taraflardan alacaklar kalemi önemli tutarda azalmıştır. Ayrıca futbolcu sözleşmeleri, alacaklarına mahsuben Sportif A.Ş.'ye devredildiği için, devralma sonrasında 56.330.702 TL maddi olmayan duran varlık aktife alınmıştır. Bu maddi olmayan duran varlıkların 26.311.997 TL'lik kısmı devralınan futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilmesinden kaynaklanmaktadır (Trabzonspor Sportif A.Ş. 2010 yılı finansal tabloları dipnot:8).

Öte yandan yukarıda belirtilen işlemde esas alınan 78.724.163 Euro (176.389.359 TL) Futbol A.Ş.'den olan alacaklardan mahsup edilmiş olup; değerlemeye esas alınan profesyonel futbol takımı oyuncularının bonservis bedellerinin kalan net defter değerleri (kayıtlı değer) olan 26.302.981 TL'lik tutar ile değerlendirme sonucu belirlenen 78.724.163 Euro (176.389.359 TL) tutarındaki değer arasındaki fark olan 150.086.378 TL özkaynaklar altında

zarar olarak muhasebeleştirilmiştir. Yapılan hesaplama ile 150.086.378 TL, net dönem karı ve geçmiş yıllar karından düşüldükten sonra kalan 47.385.489 TL geçmiş yıllar zararı olarak kaydedilmiş olup, hesaplama ile ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 22: Trabzonsporun Bilançosunda Oluşan Geçmiş Yıllar Zararı	
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	65.291.186
	(47.385.489)
Ara Toplam	112.676.675
Net Dönem Karı / 2009	37.409.703
TOPLAM	150.086.378

4.3.4. Fenerbahçe'nin Uygulaması¹²

Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Fenerbahçe)'nin Fenerbahçe Kulübü'ne ait profesyonel futbol takımının sportif ve ekonomik faaliyetlerini yönetmek üzere kurulmuş, sermayesini temsil eden payların %15'i İMKB'de işlem gören halka açık bir şirkettir. Şirketin gelir kaynakları futbol kulübünün maç yayınlarından, forma reklamlarından, maç hasılatlarından ve logo ve isim hakkının kullandırılmasından elde edilen gelirlerdir.

¹² Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 31 Mayıs 2010 tarihli yıllık finansal tabloları.

Tablo 23: Fenerbahçe'nin Finansal Tablo Büyüklükleri		
	2009 (31.05.2010)	2011/3 (31.08.2011)
Dönen Varlıklar	101.362.785	28.065.325
İlişkili Taraflardan Alacaklar	96.996.254	1.681.472
Duran Varlıklar	39.606.104	107.266.737
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	210.441	79.875.839
Toplam Varlıklar	140.968.889	135.332.062
Kısa Vadeli Yükümlülükler	9.608.614	60.198.019
Uzun Vadeli Yükümlülükler	3.572.490	3.140.970
Toplam Yükümlülükler	13.180.104	63.338.989
Özkaynaklar	127.787.785	71.993.073
Hasılat	62.495.119	37.363.087
Net Dönem Karı / (Zararı)	62.310.136	(29.302.889)
Kaynak: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 31 Mayıs 2010 tarihli yıllık ve 31.08.2011 tarihli 3 aylık finansal tabloları.		

Şirketin konsolide olmayan ve özel hesap dönemi esasına göre hazırlanan 2009 yılı finansal tabloları incelendiğinde bilançosunun varlık tarafının büyük oranda ilişkili tarafı olan Fenerbahçe Kulübü'nden olan alacaklarından oluştuğu ve kaynaklarının ise dönem ve geçmiş yıllar karlarının dahil olduğu özkaynaklar hesabında yoğunlaştığı görülmektedir. Futbol kulübünün sahip olduğu futbolcu sözleşmelerine ilişkin haklar 2010 yılında şirketin bilançosunda yer almadığı için finansal tablolardan futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin hususlar izlenememektedir.

Fenerbahçe de Galatasaray'a benzer bir uygulama ile futbola ilişkin şirketlerini birleştirme çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, Fenerbahçe Spor Kulübü tarafından Şirket ortaklarının paylarının alımına yönelik olarak çağrı yapılmış olup, henüz şirket birleşmesi gerçekleştirilmemiştir.

Şirket ve Şirket hakim ortağı Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Yönetim Kurullarında 27 Haziran 2011 tarihinde alınan kararlarla; Şirket'in UEFA Mali kriterlerine uygun olarak futbol gelir ve giderlerinin bir arada olacağı yeniden

yapılanma çalışmaları kapsamında Fenerbahçe Spor Kulübü Profesyonel Futbol A Takımı ve Altyapılarının, yapılan değerleme çalışmaları neticesi belirlenen, toplam 134.123.440 Euro bedelle, devir sonrasında Fenerbahçe Spor Kulübünün de futbol şubesinin borçlarından 2 yıl süreyle sorumluluğunun devam etmesi şartıyla devralınmasına karar verilmiştir.

Fenerbahçe Spor Kulübü Futbol şubesi faaliyetlerinin devrine ve tesislerin kullanımına ilişkin olarak yukarıda belirtilen söz konusu tutarlar Profesyonel Futbol A Takımı ve Altyapıları için Ata Uluslar arası Bağımsız Denetim ve SMMM AS tarafından yazılan 17 Haziran 2011 tarihli ve gayrimenkullere iliksin olarak ise Yetkin Gayrimenkul Değerleme ve Danışmanlık A.ř. firmaları tarafından yapılan 27.05.2011 tarihli değerleme raporları ile belirlenmiştir.

şirketin yeniden yapılanması kapsamında profesyonel futbol takımının alt yapıları ile beraber satın alınması işlemine esas alınan 134.123.440 Euro (315.082.786 TL) Fenerbahçe Spor Kulübünden olan alacaklardan mahsup edilmiş olup; dönem içerisindeki futbolcu alım-satımları sonucunda futbol takımı değeri 298.847.180 TL olarak hesaplanmıştır. Devir tarihi itibariyle profesyonel futbol takımının net defter değeri 129.121.906 TL olup; aradaki fark olan 169.725.274 TL tutarındaki rakam UFRS kapsamında zkaynaklar altında zarar yazılarak muhasebeleştirilmiştir.

Bununla birlikte profesyonel futbol takımının devir alınması sırasında akdedilen devir sözleşmesi çerçevesinde, ortak yönetime tabi işletmeler arasındaki geçmiş dönemlerdeki işlemlerin tashihi ile 103.111.389 TL tutarındaki fark Kulüp alacağından mahsup edilerek zkaynaklar altında muhasebeleştirilmiştir.

Bu işlem sonucunda 87.306.147 TL futbolcu lisansları olarak maddi olmayan duran varlıklar olarak aktifleştirilmiş, bu tutardan 7.631.999 TL amortisman gideri düşülerek kalan 79.674.148 TL futbolcu lisansları olarak

(maddi olmayan duran varlıklar altında) bilanço'ya alınmıştır (31.08.2011 tarihli finansal tablolar dipnot:19). Ancak Şirket bu uygulamaya henüz yeni geçtiği için finansal tablo dipnotlarında yeterli bilgi yer almamaktadır.

4.3.5. Türk Futbol Şirketlerinin Uygulamalarının Değerlendirilmesi

Futbol kulüpleri tarihsel olarak bir dernek şeklinde örgütlendikleri için finansal ve ticari faaliyette bulunmalarında bazı kısıtlamalara tabi olmanın yanında hisse senedi ihracı ile kaynak toplama imkanları da bulunmamaktadır. Bu nedenle 1990'lı yıllarda başta İngiltere olmak üzere dünyada yaşanan halka açılma süreçlerinin de etkisi Türk futbol kulüpleri de önce şirketleşme ve daha sonra halka açılma yoluna başvurmuşlardır.

Kulüpler tarafından kurulan bu şirketlerin halka açılmasında ise farklı yöntemler izlenmiştir. Bu farklılaşmanın temelinde şirketlerin sadece reklam, sponsorluk, TV yayın ve hasılat geliri gibi gelirleri bünyesinde toplayan ve çok sınırlı bir gider ile faaliyet gösteren şirketler olarak mı halka açılacakları yoksa temel gider kalemi futbolcu sözleşmelerinin de aktiflerinde yer alan birer şirket olarak mı halka açılacakları bulunmaktadır.

Türkiye'de dört büyük futbol kulübünden sadece Beşiktaş'a ait olan sportif şirketi futbol takımına ilişkin hakları da bünyesinde barındırarak halka açılmıştır. Bunun sonucu olarak halka açılmanın en başından beri finansal tablolarında duran varlıklar kalemi için futbolcu sözleşmelerini birer maddi olmayan duran varlık olarak izlemektedir. Söz konusu varlıkları sözleşme sürelerine göre itfaya tabi tutmakta ve net defter değerleri ile bilançosuna yansıtmaktadır.

Ancak bu uygulama ile futbol şirketleri tarafından ileri sürülen temel bir sorundan Beşiktaş'ta muzdarip olmaktadır. Bu da UFRS'ye göre sadece üçüncü taraflardan elde edilen futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilmesine izin verilmesi, ancak yetiştirilen futbolcuların muhasebeleştirilmesinin mümkün

olmamasıdır. Ayrıca sadece üçüncü taraflara verilen tutarlar üzerinden aktifleştirilen sözleşmelerin, üçüncü taraflara bir ödeme yapılmadan uzatılması durumunda, bu uzatılan süre üzerinden de bir aktifleştirme yapılamamaktadır.

Dolayısıyla, şirketin futbolcular ile yaptığı sözleşmeler dışında bir varlığının olmadığı ve sponsorluk, TV yayın hakları ve reklam gelirleri elde ettiği düşünüldüğünde, hiç aktifi olmadan yüksek tutarlı bir gelir yaratan şirket ortaya çıkmış olacaktır ki, bu şirketin gerçek durumunu yansıtan bir tablo olmayacaktır.

Diğer üç futbol kulübü ise futbolcu sözleşmelerini başka şirketlerin bünyesinde tutarak ve devretmeden kendileri yöneterek halka açılmışlar, bunun sonucu olarak da futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin herhangi bir işlem yapmamışlardır. Ancak gelirin halka açık, giderin ise halka kapalı tarafta toplanması, halka açık şirketin karını paylaşması nedeniyle, kulüplerinin faaliyetlerini sürdürmelerini zorlaştırmıştır. Bu kapsamda Galatasaray öncelikle alacaklarına karşılık olarak profesyonel futbol takımını satın almış, daha sonra da alacaklı şirket ile birleşmiştir. Galatasaray'ın ardından Trabzonspor ve Fenerbahçe de aynı şekilde önce takımlarını devralmışlardır, şirketlerin birleştirme süreci ise devam etmektedir.

Böylece dört büyük kulübün hepsi futbolcu sözleşmelerini aktifinde taşıyan bir şirket konumuna gelmiştir. Bununla birlikte Galatasaray, bu sözleşmelerin değerlendirilmesinde “Maddi Olmayan Duran Varlıklar” başlıklı 38 no’lu Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS 38)’de düzenlenen yeniden değerlendirme yöntemi kullanmıştır. Söz konusu yöntem gereğince maddi olmayan duran varlık, yeniden değerlendirme tarihindeki makul değerinden birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararlarının tamamı düşüldükten sonra hesaplanan tutarı olan yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden izlenmiştir.

Yeniden değerleme işlemlerinin, bilanço tarihinde ilgili aktifin defter değerinin makul değerinden önemli ölçüde farklılık göstermemesi için düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca yeniden değerleme yönetiminin uygulanması için, gerçeğe uygun değerin, aktif bir piyasa ile ilişkilendirilmek suretiyle belirlenmesi gerekmektedir. Futbolcuların aktif bir piyasasının olup olmadığı konusunda yapılan tartışmalar altında, Galatasaray'ın finansal tablo dipnotlarında bu konuda yeterli bir açıklama yapılmadığı da dikkate alındığında, şirket tarafından aktif bir piyasa ile ilişkilendirilmek suretiyle futbolcu sözleşmelerinin yeniden değerlemeye tabi tutulmasının UFRS ile uyumlu olup olmadığı tartışmalı bir konu olmuştur. Daha sonra Galatasaray, futbolcuların aktif bir piyasası olmamasını gerekçe göstererek bu yöntemden vazgeçtiğini açıklamış ve elde etme maliyeti yöntemini uygulamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNE UMS 38 “MADDİ OLMAYAN DURAN
VARLIKLAR” STANDARDININ UYGULANMASININ NEDEN OLDUĞU
EKSİKLİKLER ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çalışmanın bu bölümünde futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin mevcut maddi olmayan duran varlıklar standardının uygulamasının neden olduğu eksiklikler belirtilerek, konuya ilişkin olarak uygulamada karşılaşılan yetersizliklerin giderilmesine katkı sağlanması amacıyla diğer uluslararası muhasebe standartları incelenerek öneriler getirilmiştir.

5.1. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNE UMS 38 “MADDİ OLMAYAN
DURAN VARLIKLAR” STANDARDININ UYGULANMASININ NEDEN
OLDUĞU EKSİKLİKLER

5.1.1. Altyapıdan Yetiştirilen Oyuncuların Aktifleştirilememesi

Gerek yapılan akademik çalışmalar, gerekse de UEFA’nın mali kriterleri doğrultusunda futbolcu sözleşmelerinin, maddi olmayan duran varlıklar standardı (UMS 38) kapsamında mali tablolara alınması artık genel kabul görmüş bir uygulama haline gelmiştir.

Ancak UMS 38 uyarınca, elde etme maliyetleri tam olarak ölçülemediği için şirketin kendisi tarafından yetiştirilen futbolcular aktifleştirilememektedir. Bu futbolcuların aktifleştirilmesi için diğer yöntem olan yeniden değerlendirme yönteminin kullanılabilmesi için elde etme maliyeti tespit edilse dahi, UMS 38 kapsamında aktifleştirilemeyecektir. Bunun bir nedeni futbolcuların aktif bir piyasasının olup olmadığı konusunun tartışmalı olmasıdır. Diğer nedeni ise altyapıdan yetiştirilen futbolcuların aktifleştirilmesi için uygulanabilecek genel kabul görmüş bir yöntemin bulunmamasıdır.

Şirketler tarafından yetiştirilen futbolcular, maliyet bedeli üzerinden aktife alınmak istenmesi durumunda, öncelikle maliyet bedelinin yetiştirilen her futbolcu için ayrıştırılması oldukça zordur. Öte yandan yetiştirilmeye başlanan her futbolcunun başarılı olma garantisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, futbolcu için katlanılan maliyetin tam olarak ölçülmesi ve futbolcunun başarılı olması durumunda ise bu defa maliyet bedeli futbolcunun gerçek değerini yansıtmayacaktır.

Bu nedenle şirket tarafından yetiştirilen futbolcunun maliyet bedeli üzerinden aktifleştirilmesi yönteminin zorluğu ve içerebileceği belirsizlikler dikkate alınarak gerçekçi sonuçlar vermeyeceği konusunda görüşler vardır.

UMS 38’de maddi olmayan duran varlıklar için öngörülen diğer yöntem ise yeniden değerlendirme yöntemidir. İlk olarak maliyet bedeli ile yapılan aktifleştirmeden sonra uygulanabilecek bu yöntem ise piyasa değerini referans aldığı için, UMS 38’de ilgili varlığın aktif piyasasının olması koşuluyla yeniden değerlendirme yönteminin uygulanabilmesine imkan tanınmıştır. Dolayısıyla bu yöntemin altyapıdan yetiştirilen futbolcuların aktifleştirilmesinde kullanılabilmesi de bu futbolcuların değerinin belirlenebileceği aktif bir piyasanın varlığına bağlıdır.

UMS 38’de aktif piyasa aşağıdaki tüm koşulların mevcut olduğu piyasa olarak tanımlanmıştır:

- (a) Piyasada ticareti yapılan kalemler homojendir;
- (b) Normal koşullar altında her zaman için istekli alıcı ve satıcılar bulunur; ve
- (c) Fiyatlar kamuoyuna açıktır.

Aktif piyasanın standarttaki tanımı dikkate alınarak futbolcular açısından değerlendirme yapıldığında aşağıdaki hususlar göze çarpmaktadır;

a) Piyasada ticareti yapılan kalemlerin homojen olması:

Futbolcuların gerek fiziksel özellikleri gerek teknik kabiliyetleri gerek takıma uyum sağlayabilme, disiplin vs özellikleri dikkate alındığında homojen bir yapıda olduklarını söylemek oldukça zordur. Hatta bu yapıları her hafta değişebilmekte, her hangi bir hafta gösterdikleri performansı izleyen haftalarda gösterememektedirler. Ayrıca her hangi bir futbolcu sadece kaleci, santrafor, ileri oyuncusu gibi standart özelliklerde olmayabilmekte, aynı oyuncu yerine ve zamanına göre değişik pozisyonlarda bulunabilmektedir. Bu da oyuncuların homojen veya standart bir modele oturtulmalarını engellemektedir.

b) Normal koşullar altında her zaman için istekli alıcı ve satıcılar bulunması:

Bir futbolcu için alıcı ve satıcının her zaman bulunabilmesi mümkündür. Burada futbol sektörüne has olan durum, transfer dönemi olarak adlandırılan, yılın belirli zamanlarında transfer işlemlerinin yoğunlaşmasıdır. Diğer taraftan, transferin gerçekleştirilebilmesi kulübün mali imkanlarına da bağlı bir işlemdir. Kulüp sahiplerinin kendilerinin devreye girerek futbolcu transfer etmesi ise kulübün fonlanması (sahibine borçlanması) aracılığıyla olmakta ve kulübün başarısız olması durumunda sürekli izlenecek bir yöntem olmamaktadır. Bu nedenle alıcı ve satıcının her zaman istekli ve hazır bulunması koşulu tam olarak sağlanamayabilir. Ancak yine de futbol piyasasında normal koşullar altında her zaman için istekli alıcı ve satıcılar bulunması koşulu sağlanmaktadır.

c) Fiyatların kamuoyuna açık olması:

Özellikle Dünyaca ünlü futbolcuların transferinde taraflarca anlaşmaya varıldığında fiyat konusunda kamuoyuna açıklama yapılmaktadır. Ancak basına yansıyan haberler dışında futbolcuların fiyatının öğrenilebileceği kamuya açık bir platform, veritabanı veya teşkilatlanmış bir piyasa bulunmamaktadır. Ayrıca basına yansıyan tutarlar da çelişkili bilgiler yer alabilmektedir. Futbol kulüplerinin çoğunun halka açık olmadığı ve kamuya açıklanan bir mali tablosunun bulunmadığı, öte yandan halka açık futbol şirketlerinin bile mali tablo dipnotlarında bu

konuda detaylı bilgilere yer vermediği dikkate alındığında futbolcu transferinde fiyatların kamuya tamamen açık olduğunu kabul etmek zor olacaktır. Ancak yine de sektör uzmanlarının fiyatları değerlendirebildiği ve uluslar arası futbolcuların fiyat bilgilerinin yer aldığı internet siteleri mevcuttur. Sonuç olarak futbolcuların fiyatının kamuya açık olduğu söylenebilecektir.

Yukarıda belirtilen koşullardan futbolcuların birbirinin aynısı olma koşulunun sağlanmaması nedeniyle şirket tarafından yetiştirilen futbolcular için aktif bir piyasanın var olup olmadığı tartışmalıdır. Ayrıca standartta da, imkansız olmamakla birlikte bir maddi olmayan duran varlık için standartta tanımlanan özelliklere sahip aktif bir piyasanın varlığının sıkça rastlanılan bir durum olmadığı belirtilmektedir.

Ancak bu standart uyarınca sadece üçüncü taraflardan elde edilen futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilebilmesi ve yetiştirilen futbolcuların muhasebeleştirilmesinin mümkün olmaması ise, kadrolarında altyapıdan gelen oyunculara ağırlık veren kulüplerin finansal tablolarında, aktifinde az sayıda futbolcu varken yüksek miktarda gelir elde edildiği yönünde yanlış bir bilgi verilmesine neden olacaktır.

Bu nedenle altyapıdan yetiştirilen futbolcuların maliyet yöntemiyle aktifleştirilmesinin her ne kadar eleştirilebilir olsa da bu oyuncuların hiç aktifleştirilmemesine kıyasla daha gerçekçi bir finansal tablo ortaya çıkaracağı düşünülmektedir.

Öte yandan, altyapıdan yetişen futbolcuların başarılı olması halinde bu futbolcuları yenilemenin tahmini maliyeti, bu oyuncuların sözleşmelerinin aktifleştirilebilmesi için uygulanabilecek bir yöntem olarak ele alınabilecektir. Başka bir ifadeyle, benzer bir futbolcunun transfer edilmesi durumunda ödenebilecek miktarın tahmin edilmesi, futbolcunun değerinin tespitinde kullanılabilecektir. Elbette bu tahmin subjektif olup, futbolcunun gerçek maliyeti bir oyuncu transfer piyasasından gerçekten temin edildiği zaman

ortaya çıkacaktır (Merih,2005:5). Buna karşılık bu yöntemin futbol sektörü ile ilgili taraflara faydalı bir tahmin sunacağı da gerçektir.

Mevcut haliyle UMS 38'in bu konudaki eksikliğini giderilmesi amacıyla, IASB'nin finansal araçlar, inşaat sözleşmeleri ve diğer standartlarda yer alan eksiklikler, yoruma açık unsurlar veya özellikli konular için yaptığı gibi futbol sektörünün kendine has özelliklerini dikkate alarak, altyapıdan yetiştirilen oyuncuların aktifleştirilmesi ve değerlemesi konusuna ilişkin bir yorumda bulunması uygun olacaktır.

Konuya ilişkin çözüm getirecek unsurlardan diğeri ise UMS 38'de yer alan aktif piyasa tanımının gözden geçirilerek bu konudaki eksiklikleri giderecek şekilde yeniden bir aktif piyasa tanımı yapılması olacaktır.

5.1.2. Sözleşmenin Süresinin Uzatılması Durumunda Ortaya Çıkan Problemler

Bazen, transfer edilen bir futbolcunun sözleşmesi aktifleştirildikten sonra sözleşme süresi içinde itfa edilirken, kulüp ve futbolcunun aralarında anlaşmaları üzerine, sözleşmede öngörülen süre dolmadan sözleşmenin yenilenmesi mümkündür. Bu durumda ise üçüncü tarafa herhangi bir ödeme yapılmadığından UMS 38 kapsamında aynı futbolcu sözleşmesi yeniden aktifleştirilemeyecektir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus kulübün futbolcuya değil, futbolcu sözleşmesine sahip olduğudur. Futbolcu transfer edilirken futbolcu değil, futbolcuyu oynatma hakkı satın alınmaktadır. Bu nedenle futbolcu transfer edilirken futbolcuya ödenen tutar değil, o futbolcunun satın alındığı kulübe ödenen para aktifleştirilmektedir. Bu nedenle transferi gerçekleştiren şirketler futbolcuların mevcut kulüple olan sözleşmelerinin feshedilmesi karşılığında ödedikleri bedeli maddi olmayan duran varlık olarak

aktifleştirmektedir. Futbolcuya ödenen para ise ücret gideri olarak giderleştirilmektedir.

Futbolcuya ödenen paranın ücret gideri olarak giderleştirilmesi, sözleşmede öngörülen süre dolmadan futbolcu ile sözleşmenin yenilenmesi durumunda, üçüncü tarafa herhangi bir ödeme yapılmadığından, UMS 38 kapsamında aynı futbolcu sözleşmesinin yeniden aktifleştirilememesine neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise, oyuncunun takımda yer almasına, giderlerinin şirket tarafından karşılanmasına ve oyuncunun şirkete fayda sağlamasına rağmen şirket bilançosunda o futbolcu sözleşmesinin yer almaması durumu ortaya çıkmaktadır. Bu ise şirketin finansal tablolarının açıklayıcılığını ve gerçek bilgi verme düzeyini azaltmaktadır. Bu durumun etkilerini anlayabilmek için örnek olarak tüm futbolcuları ile sözleşme süreleri dolmadan yeniden sözleşme yapan ve başka önemli bir varlığı olmayan bir şirket düşünülüğünde, bu şirketin mali tablolarında hiçbir aktifi olmadan gelir elde ediyor görüntüsü ortaya çıkacaktır ki bu durum gerçeği yansıtmayacaktır.

Bu durumun finansal tablolarının sağlıklı bir şekilde sunulmasına engel olduğunu düşünen kulüpler çözüm olarak, futbolcu ile bonservis dışında bir sözleşme imzalayıp o sözleşmenin feshedilmesi durumunda fesih bedelini futbolcudan alabilecekleri bir sistem uygulamayı düşünmektedir. Bu durumda sözleşmede yer alan fesih bedeli aktifleştirilebilecektir. Ancak UEFA düzenlemeleri futbolcuların özgürlüğünün kısıtlayacağı gerekçesiyle yapılan sözleşmelerde çok yüksek tutarlarda fesih bedeli yer almasına imkan vermemektedir.

5.1.3. Sözleşmenin İtfa Süresi Sonunda Futbolcunun Gerçek Değerinin Azalmaması

Futbolcu sözleşmesi aktifleştirildikten sonra sözleşme süresi içinde itfa edilmekte böylece sözleşme süresi sonunda futbolcu sözleşmesinin (varlığın)

değeri “0” kabul edilmektedir. Bu durum özellikle Bosman kararından sonra sözleşme süresi dolan futbolcunun artık kulübe herhangi bir bonservis bedeli ödenmeden istediği takıma gidebilmesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, itfaya tabi olarak sözleşme süresi içinde net defter değerleri bilançoda azalan futbolcu sözleşmelerinin, gerçek hayatta piyasa değerleri aynı paralelde azalmamaktadır, hatta bazen artabilmektedir. Bu kapsamda örneğin 3 yıl için transfer edilen futbolcu maliyet bedeli üzerinden bilançoya alındıktan itibaren 2.yılın sonunda ilk maliyet bedelinin 1/3'üne karşılık gelen bir tutarla bilançoda yer alacaktır, gerçek hayatta ise futbolcunun değeri azalmamış hatta artmış da olabilecektir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere şirket futbolcuya değil, futbolcu sözleşmesine sahip olduğu için futbolcunun değerinin azalması veya artması bu açıdan şirket için bir anlam ifade etmeyecektir.

5.2. FUTBOLCU SÖZLEŞMELERİNİN NİTELİĞİNE UYGUN AYRI BİR ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTI VEYA YORUMU İHTİYACI

Yukarıda yer alan değerlendirmelerde sonuç olarak, UMS 38'in mevcut halinin Futbolcu Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi konusunda ihtiyacı karşılamadığı ve konuya ilişkin bir Yorum Standardının gerekli olduğu düşünülmektedir. Konuya ilişkin Yorum Standardı önerisi oluşturabilmek maksadıyla mevcut diğer UMS'ler göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirmeler aşağıda yer almaktadır.

5.2.1. IAS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı Kapsamında Değerlendirme

Futbol kulüplerinin sahip olduğu futbolcular, (çoğunlukla transfer dönemlerinde olmakla birlikte) her an başka kulübe satılabilmekte, öte yandan satılması planlanmakta olsa bile mevcut kulüplerinde oynamaya

devam etmektedirler. Dolayısıyla bir yandan şirketin varlığı olarak futbol oynadığı ve takımın galibiyetine katkıda bulunduğu sürece şirkete fayda sağlamakta, öte yandan satılması durumunda da Şirkete sermaye kaynağı olmaktadır.

Diğer taraftan, futbolcu başka bir kulübe kiralanabileceği gibi altyapıdan yetiştirilip mali açıdan daha güçlü bir kulüpten teklif alabilecek düzeye geldiğinde piyasada alıcı bulabilecektir. Diğer taraftan futbol şirketlerinin as takımlarında yer vermedikleri futbolcuların, düşük değerle satılmamaları için diğer futbol şirketlerine kiralanması sıkça görülen bir uygulamadır. Bu açıdan bakıldığında futbol şirketleri için futbolcu, kira ve/veya sermaye kazancı elde etmek amacıyla elde tutulan yatırım amaçlı duran varlıklara benzetilebilir.

Ancak kulüplerin büyük çoğunluğu için öncelikli olan husus futbolcu alım satım işiyle uğraşarak gelir elde edilmesi değil, karşılaşmalardan galip ayrılarak ulusal liglerde ve uluslararası organizasyonlarda şampiyonluğa ulaşmaya çalışmaktır. Çünkü günümüzde futbol kulüplerinin en önemli gelir kaynağı yayın gelirlerinden elde edilen paylardır. Bu payın artması ise futbol başarısının artması ve ligin üst sıralarda tamamlanmasıyla mümkündür. Bu açıdan değerlendirildiğinde dışarıdan transfer edilen futbolcudan, fiyatının yükselmesinden dolayı satılması yoluyla kulübe katkı sağlaması yerine kulübün sportif başarısını artırarak katkıda bulunması beklenmektedir. Elbette dışarıdan alınan bir futbolcunun değerinin yükselmesi kulüp açısından futbolcunun satışını düşündürecektir. Ancak sadece bu beklentiyle oyuncu transfer edilmeyeceği açıktır.

Bu çerçevede kulüp dışından transfer edilen futbolcular ve altyapıdan yetiştirilen futbolcuların “yatırım amaçlı” olarak değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır.

UMS içinde “yatırım amaçlı” tanımına yer verilen standartlardan biri UMS 40 “yatırım amaçlı gayrimenkuller” standardıdır. Yatırım amaçlı gayrimenkuller, işletmelerin, kira ve/veya sermaye kazancı elde etmek amacıyla elde ettikleri gayrimenkullerdir. Standartta yer alan tanıma göre yatırım amaçlı gayrimenkul, mal veya hizmet üretiminde ya da tedarikinde veya idari amaçla kullanılmak veya normal iş akışı çerçevesinde satılmaktan ziyade, kira geliri veya değer artış kazancı ya da her ikisini birden elde etmek amacıyla (sahibi veya finansal kiralama sözleşmesine göre kiracı tarafından) elde tutulan gayrimenkullerdir.

UMS 40 Standardı açıkça gayrimenkuller için düzenlenmiş bir standart olup, konunun futbolcu sözleşmesi açısından değerlendirilmesinin amacı, UMS 40’da yer alan değerlendirme ve aktifleştirme koşullarının futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi konusunda bir fikir verip veremeyeceğini tespit etmektir.

UMS 40 uyarınca yatırım amaçlı gayrimenkul olarak sınıflandırılabilmesi için, varlığın işletmenin faaliyet konusu olan hizmet üretiminde kullanılmaması gerekmektedir. Futbolcu ise şirketin faaliyet konusu olan futbol işinde kullanılmakta olan neredeyse tek unsurdur.

Bununla birlikte UMS 40’da yer alan aktifleştirme koşulları UMS 38’de yer alan ilkelerle aynıdır. Yatırım amaçlı gayrimenkuller de ancak gayrimenkul ile ilgili potansiyel bir ekonomik faydanın ileride işletmeye girmesinin muhtemel olması ve yatırım amaçlı gayrimenkulün maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi halinde bir varlık olarak mali tablolara alınır.

Değerleme yöntemi konusunda ise UMS 40 ile UMS 38’de farklılık arz eden hususlar vardır. UMS 40’da imkan verilen gerçeğe uygun değer yönteminde yatırım amaçlı gayrimenkuller gerçeğe uygun değer ile değerlendirildiklerinde bu değerdeki değişimler gelir tablosuna kaydedilecektir. UMS 38’de ise yeniden değerlendirme yöntemine imkan verilmiş olup, maddi

olmayan duran varlığın kayıtlı değeri, yeniden değerlendirme uygulaması sonucunda artmışsa, bu artış diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir ve doğrudan öz sermaye hesap grubunda "yeniden değerlendirme fonu" hesabında biriktirilir. Ancak, aynı varlık için daha önce yeniden değerlendirme azalışı sonucunda kar veya zararda muhasebeleştirilen bir tutar varsa yeniden değerlendirme azalışını ortadan kaldıran kısmı kadar kar veya zararda muhasebeleştirilir. Bir varlığın kayıtlı değeri, yeniden değerlemenin bir sonucu olarak azaltılmışsa, azalış gider olarak finansal tablolara alınır. Fakat, aynı varlık için daha önce yeniden değerlendirme artışı sonucu "yeniden değerlendirme fonu" hesabında izlenen bir tutar varsa, bu tutarı ortadan kaldıran kısmı kadar söz konusu hesaptan mahsup edilir.

Bu kapsamda futbolcu sözleşmeleri için UMS 40'daki muhasebeleştirme ve değerlendirme esaslarını içeren bir standart belirlenmesi halinde, futbolcunun gerçeğe uygun değerindeki artışlar kar veya zararda muhasebeleştirilecektir. Ancak gerçeğe uygun değer yönteminin uygulanmasının verimli bir sonuca ulaşabilmesi için gerçeğe uygun değer tespitinin gerçekçi olarak ve piyasa koşulları iyi analiz edilerek yapılması gerekmektedir. Aksi durumda gelir tablosunda gerçekçi olmayan gelirler yer alacak ve finansal tabloların işletmenin finansal performansını doğru olarak yansıtmaya kabiliyeti düşecektir.

Öte yandan futbolcu sözleşmeleri için IAS 40 uyarınca öngörülen amortisman ayırmama kuralının uygulanması uygun olmayacaktır çünkü mevcut uluslararası yasal düzenlemeler ve UEFA düzenlemeleri uyarınca sözleşme süresi biten futbolcunun istediği kulübe gitme serbestisi bulunmaktadır. Bu durumda sözleşme süresi dolan futbolcunun değerinin 0 olarak kabul edilmesi nedeniyle sözleşme süresi boyunca amortisman ayrılması makul bir uygulama olmaktadır.

Maddi olmayan duran varlıklar standardına göre piyasa değerinde meydana gelen artışlar özkaynaklara alınırken, yatırım amaçlı gayrimenkuller

standardında söz konusu değer artışları kar/zarara alınmaktadır. Bu uygulama ise futbol şirketlerinin fiili durumunu yansıtmaları açısından daha uygun olacaktır. Bu standarda göre gayrimenkuller maliyet bedeli veya gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmekte. Maliyet bedeli yönteminin uygulanması durumunda UMS 38'in uygulaması ile aynı sonuca ulaşılabilecektir. Ancak gerçeğe uygun değerlendirme yönteminin seçilmesi durumunda UMS 38'deki hükümlere de paralel şekilde gerçeğe uygun değerle kayda alma gerçekleşecektir. İzleyen dönemlerde ise gerçeğe uygun değerdeki artış veya azalışlar özkaynaklarda değil kar/zarar'da muhasebeleştirilecektir. Yine oyuncu elden çıkarıldığında UMS 38'e göre daha önce özkaynaklara alınan değer artışları kar/zarara alınamayacak ve geçmiş yıllar karı olarak bilançoda yer alacaktır.

Öte yandan bu standartta yer alan hükümlerin uygulanması altyapıdan yetiştirilen futbolcuların aktifleştirilmesi konusuna da çözüm olabilecektir. Şöyle ki, standart uyarınca yatırım amaçlı gayrimenkul, stok üretimi şeklinde işletme içerisinde üretilebilmekte, daha sonra yatırım amaçlı gayrimenkullere alınabilmektedir. Bu durumda stok üretim maliyeti ile gerçeğe uygun değer farkı ilk kez bu gruba alınırken, değer artış kazancı kara alınarak muhasebeleştirilmekte adeta satış olarak kabul edilmektedir.

5.2.2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelirde İzlenen Varlık Olarak ve UFRS 9 Finansal Araçlar Standardı Kapsamında Değerlendirme

UMS 1 "Finansal Tabloların Sunuluşu" standardı uyarınca finansal tablolar işletmenin finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak sunmalıdır. Gerçeğe uygun sunuş ise işlemlerin sonuçlarının, diğer olayların ve koşulların kavramsal çerçeve'de belirtilen varlık, borç, gelir ve gider tanımlarına ve muhasebeleştirme kriterlerine sadık kalınarak sunulması demektir.

Bunun yanı sıra TFRS'lerin gerektiğinde ek açıklamalarla birlikte uygulanmasının, gerçeğe uygun sunuşu sağlamış finansal tablolar yaratacağı varsayılmaktadır. Gerçeğe uygun sunuluş için işletmenin uyması gereken diğer koşullardan biri ise; TFRS'lerde yer alan özellikli hükümlerle uyum, kullanıcıların özellikli işlemler, diğer olaylar ve koşulların işletmenin finansal durumu ve finansal performansı üzerindeki etkilerini anlamaları konusunda yetersiz kalıyorsa, ek açıklamalar yapılmasıdır.

Bu kapsamda futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilmesi konusunda mevcut standart çerçevesinde yapılan değerlemelerin finansal tabloların anlaşılması konusunda yol açtığı eksiklikler hakkında şirketler tarafından açıklama yapılmasının, finansal tabloların gerçeğe uygun sunuluşu konusunda kısmen de olsa bir katkısı olacağı düşünülmektedir.

Öte yandan, futbolcu sözleşmelerinin yatırım amaçlı varlık olarak değerlendirilmesi önceki bölümde de belirtildiği üzere sözleşmenin gerçeğe uygun değerinin kar veya zarar ile ilişkilendirilmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Bununla birlikte genel olarak Uluslararası Muhasebe Standartları incelendiğinde gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesine imkan verilen varlıkların, gerçeğe uygun değerinin ilgili varlığın işletmeye olan katkısı ile ilişkilendirilebilmesi durumunda, söz konusu varlıkların gerçeğe uygun değer farkının kar/zararda izlenmesine imkan verildiği veya bu yöntemin uygulanmasının zorunlu tutulduğu görülmektedir. UFRS 9 Finansal araçlar standardı bu şekildedir. UFRS 9'un uygulama rehberinin B4.1.28 nolu paragrafında açıklandığı üzere, işlemlerin olayların ve koşulların işletmenin finansal durumu, finansal performansı veya nakit akışı üzerindeki etkilerinin finansal tablolarda daha güvenilir ve ihtiyaca daha uygun bir şekilde sunulmasını sağlaması durumunda bir finansal varlığın gerçeğe uygun değer farkının kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırılmasına imkan tanınmaktadır. Dolayısıyla gerçeğe uygun değer farkının finansal performans

ile ilişkilendirilebildiği durumlarda gerçeğe uygun değer ile değerlendirme ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda futbolcunun değerinin gerçeğe uygun değerindeki değişimler futbolcu ile yapılan sözleşmeden beklenen fayda ile doğrudan ilişkilendirilebileceğinden UFRS'lerin genel yaklaşımı doğrultusunda futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değer farkının kar/zararla ilişkilendirilen varlıklar olarak muhasebeleştirilmesi uygun olacaktır.

Böyle bir yöntemin belirlenmesi durumunda, satın alınan futbolcu sözleşmesinin gerçeğe uygun değer farkının gelir tablosu ile ilişkilendirilmesi, değer artışı olan yıllarda bu artış kar veya zararda kar olarak yer alırken, değer azalışı gerçekleştiği zamanda ise değer azalışının zarar olarak yer almasına yol açacaktır. Örnek olarak 3 yıllık bir sözleşme ile 3 milyon Euro bedelle satın alınan bir futbolcunun 1. Yılında piyasa değeri 4 Milyon Euro'ya yükselmesi halinde ilk yıl 1 milyon Euro gelir yazılacak, ikinci yıl değeri 7 milyon Euro'ya yükselmesi durumunda 3 milyon Euro kar yazılacak, son yıl ise sakatlanma gibi bir durum sonucunda piyasa değerinin 2 milyon Euro'ya inmesi halinde ise bu sefer 5 milyon Euro zarar yazılacaktır.

Bu durum gelir tablosunda ani değişikliklere neden olmakla birlikte; futbolcu piyasasının yapısı, futbolcunun performansındaki belirsizlikler, kulübün başarısının belirsizliği gibi futbola özgü yapının finansal tablolara doğru ve tarafsız bir şekilde yansıtılması açısından daha tutarlı olacağı düşünülmektedir.

Gerçeğe uygun değer farkının diğer kapsamlı gelirden izlenmesi ise daha farklı sonuçlara neden olmaktadır. Örnek olarak 3 yıllık bir sözleşme ile 3 milyon Euro bedelle satın alınan bir futbolcunun 2. yılında (birikmiş amortismanları 2 milyon Euro) defter değeri 1 milyon Euro iken yeniden değerlendirme sonucu 5 milyon Euro'ya çıkmış olması ve izleyen yıl içerisinde 5 milyon Euro 'ya satılması halinde UMS 38 uyarınca 4 milyon Euro geçmiş yıllar karına yazılacaktır. Çünkü UMS 38, yeniden değerlendirme sonucu oluşan

değer artışının geçmiş yıllar karına yazılmasını öngörmekte ve dönem karına alınmasına imkan vermemektedir. Bununla birlikte söz konusu değer artışı (fon) dönem karını etkilememekle birlikte gelir tablosunda diğer kapsamlı gelir altında yer alacaktır.

Bu faktörler dikkate alındığında futbolcu sözleşmelerinin daha sağlıklı bir şekilde mali tablolara alınması ve değerlemeye tabi tutulması için, bu sözleşmelerin ilk kez mali tablolara alınmasında elde etme maliyeti ile değerlendirme yapıldıktan sonra gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesi durumunda aradaki gerçeğe uygun değer farkının diğer kapsamlı gelirden izlenmesinin daha ihtiyatlı bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir. Ancak UEFA'nın finansal fair play ilkeleri uyarınca giderlerin gelirleri aşmaması kuralına uyum konusunda futbol kulüpleri için zorlu bir dönem beklendiği düşünüldüğünde, yeniden değerlendirme sonucu oluşacak gerçeğe uygun değer farkının kulüplerin geliri olarak kabul edilmesini teminen, diğer kapsamlı geliri de içeren toplam kapsamlı gelirin UEFA tarafından dikkate alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Öte yandan, futbolcu sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinin tespit edilebilmesi için piyasa değeri önemli bir gösterge teşkil etmektedir. Bir oyuncunun piyasa değerini etkileyen faktörler üç başlıkta özetlenebilir (UEFA,2010:96);

a) **Futbolcunun Özellikleri:** Yaş, deneyim, sakatlık durumu, oynadığı pozisyon gibi faktörleri içermektedir.

b) **Sözleşme Faktörleri:** Sözleşmenin süresinin dolmasına kalan zaman, satın alma hakkı, transfer döneminin başında veya sonunda olma zamanı, (varsa) önemli yasal düzenlemeleri içermektedir.

c) **Kulüp Faktörleri:** Futbolcuyla ilgilenen kulüplerin sayısı ve niteliği, futbolcuyu alma ve satma ihtiyaçlarının düzeyi, oyuncunun alternatiflerinin

olup olmaması, kulüplerin alım satımdaki öncelikli tercihlerini ifade etmektedir.

Bununla birlikte, futbolcuların gerçeğe uygun değer tespitin yapılabilmesi için aşağıdaki kriterlerin de dikkate alınması uygun olacaktır¹³;

- a) Futbolcu İçin En Son Ödenen Transfer Ücreti
- b) Futbolcu İçin Son Üç Yıl İçinde Ödenen Transfer Ücreti
- c) Futbolcunun Sözleşme Süresi
- d) Değerlendirmeye Etki Edecek Diğer Kıstaslar
 - i) Futbolcunun Yaşı
 - ii) Futbolcunun Mevcut Maaşı
 - iii) Futbolcunun Oynadığı Mevkii/
 - iv) Futbolcunun Uyuşu/Vatandaşlığı
 - v) Form Durumu / Beklentiler
 - vi) Futbolcunun Uluslararası Kariyeri
 - vii) Futbolcunun Yetenekleri Ve Gelişimi
 - viii) Türk Ve Avrupa Transfer Piyasasının Durumu

5.2.3. Genel Değerlendirme

Sonuç olarak, bu konudaki asıl ihtiyaç, futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değeri ile değerlemeye tabi tutulması gerekliliğidir. Gerçeğe uygun değer ile yapılan değerlendirme sonucunda oluşan değerlendirme farkının diğer kapsamlı gelir olarak (yeniden değerlendirme fonu altında) bilanço ile ilişkilendirilerek mali tablolara alınması veya kar/zarar olarak gelir tablosu ile ilişkilendirilerek mali tablolara alınması yönteminin her ikisinin de uygulanması savunulabilecektir. Bunun yanı sıra her iki yöntemin de mantıklı ve ihtiyaca uygunluğu kadar tam tersi de savunulabilir.

¹³ Galatasaray A.Ş.'nin 30.05.2011 tarihli mali tablolarının 19 no'lu dipnotunda yer verilmiştir.

Bununla birlikte genel olarak Uluslararası Muhasebe Standartları incelendiğinde gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesine imkan verilen varlıkların, gerçeğe uygun değerinin ilgili varlığın işletmeye olan katkısı ile ilişkilendirilebilmesi durumunda, söz konusu varlıkların gerçeğe uygun değer farkının kar/zararda izlenmesine imkan verildiği görülmektedir. Yatırım amaçlı gayrimenkuller ve satışa hazır varlıklar standardı da bu şekildedir. Örnek olarak şirket tarafından idari amaçla kullanılan bir binanın gerçeğe uygun değer farkı o binanın işletmeye sağladığı yarar ile ilgili değildir. Bu durumda standart, gerçeğe uygun değer farkının kar/zararda izlenmesine imkan vermemektedir. Çünkü bina şirket tarafından kullanılmakta olup, değer artış kazancı amacıyla elde tutulmamaktadır.

Futbolcular ise aslen sportif başarıya katkıda bulunması için elde bulundurulmakla birlikte şirketler futbolcuları satış veya kira geliri elde etmek amacıyla elde tutabilmektedir. Gelecekte değer artışı göstermesi beklenen bazı futbolcuların satışa çıkarılmadan kiralık olarak verildiği sıklıkla görülmektedir. Böylece futbolcunun tecrübesinin artması yeteneklerinin gelişimine imkan verilmesi ve tanınırlığının yükselmesi amaçlanmaktadır. Böylece futbolcu bir anlamda satışa hazırlanmaktadır. Dolayısıyla futbolcuların gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesi işletmeye olan katkısı ile ilişkilendirilebilmekte olup, futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değer farkının kar/zararda izlenmesinin daha uygun bir yöntem olacağı düşünülmektedir.

Ancak futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değerinin tespit edilebilmesini sağlayacak uluslararası kabul görmüş bir yöntem tespit edilememiştir. Bununla birlikte kulüplerin, yılın belirli dönemlerinde yoğunlaşmakla birlikte, karşılıklı olarak futbolcu transfer ettiği, kiraladığı veya kiralık verdiği bir futbolcu piyasası bulunmaktadır. Ayrıca kulüplerin kendi oyuncularını yetiştirmek üzere açtığı futbol okulları yaygınlaşmaktadır. Öte yandan uluslararası transfer piyasasına ilişkin verilerin ve futbolcu fiyatlarının yer aldığı internet siteleri mevcuttur.

Bu çerçevede hem futbolcunun yetiştirilmesinde katlanılan maliyet unsurlarını dikkate alan hem de futbolcunun değeri hakkında yanıltıcı bilgi aktarmayacak kontrol mekanizmalarını içeren bir değerlendirme sisteminin oluşturulması mümkündür. Bu sistem içerisinde futbolcu değerlemesi konusunda uzmanlaşmış kişilere yetkili otorite tarafından verilen lisans ile değerlendirme uzmanlığı oluşturulması da mümkündür. Bununla birlikte bu bağımsız değerlendirme uzmanları tarafından futbolcuların değerlendirilmesi konusunda kulüplere yardımda bulunulması veya kulüpler tarafından yapılan değerlemelerin makul olup olmadığının bu uzmanlar tarafından denetlenmesi soruna çözüm getirebilecektir.

5.3. FUTBOL ŞİRKETLERİNİN KAMUYA AÇIKLADIĞI GELİR TABLOSU'NA İLİŞKİN ÖNERİLER

UEFA mali kriterleri uyarınca, lisans alacak kulüplerin mali tablolarının bağımsız denetimden geçirilmesi ve mali tablolarda kulüp lisanslama talimatında belirtilen asgari bilgilere yer verilmesi zorunludur. Gelir tablosu da bu mali tablolardan birini teşkil etmektedir.

UMS 1 finansal tabloların sunulduğu standardı uyarınca gelir tablosu iki şekilde düzenlenebilmektedir. Birincisi fonksiyon esasına göre kar zarar Tablosu (Satış Maliyeti Esası) diğeri ise çeşit esasına göre kar zarar tablosudur (Toplam Gelir-Gider Esası).

UMS'ye uygun olarak mali tablolarını hazırlayan şirketler gelir tablolarını genellikle fonksiyon esasına göre hazırlamaktadır. Ancak bu durum onların gerçek tercihindendir değil, zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkiye'de zorunlu olarak uygulatılan Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablo modelleri bunu gerektirmektedir. Bu yöntemin kullanılması ise işletmede bir dönemde doğan tüm gelir ve giderlerin gelir tablosuna yansıtılmamasına neden olmaktadır. Bu gelir giderlerden sadece aynı

dönemde satış gelirleri ile eşleştirilebilecek maliyet giderleri (satışların maliyetine ve faaliyet giderlerine yansıtılanlar) kapsamaktadır. Örnek olarak; işletmede bir dönemde 10.000 TL maliyet gideri karşılığında 10 birim üretim gerçekleştirildiğini varsayalım. Üretilen miktarın sadece 5 biriminin satılabilmesi durumunda, gelir tablosuna 5 birimin maliyeti olan 5.000 TL Satılan Mamul Maliyeti olarak yansıtılacak ve kalan 5 birimin karşılığı 5.000 TL ise Kar Zarar Tablosuna değil bilançoda Stoklar-Mamuller kalemine yansıtılacaktır. Halbuki o dönemde yapılan gider 5.000 TL değil 10.000 TL'dir. Bu durumun tam terside söz konusu olabilecektir. Örnek olarak bu dönemi izleyen dönemde yine aynı maliyet gideri karşılığında (10.000 TL) yine aynı miktarda (10 birim) üretim yapıldığı buna karşılık 12 birim satıldığını varsayalım. Bu kez gelir tablosuna satışların maliyeti gideri olarak 12.000 TL yansıyacak, stoklar ise 2 birim karşılığı 2.000 TL azalacaktır. Görüldüğü gibi kar zarar tablosuna sadece satış geliri ile eşleştirilebilecek maliyet gideri yansıtılabilmekte ve katlanılan toplam maliyet veya şirketin o dönem içinde tüketimi ve yarattığı hasılat gelir tablosuna yansımamaktadır (Kaval, 2011:5).

UMS 1'in 99 uncu maddesi, bu iki modelden hangisi daha tutarlı ve güvenilir bilgi sağlıyor ise gelir tablosunun buna göre düzenlenmesini öngörmektedir. Burada tutarlı bilgi ile ifade edilmek istenen, kar zarar tablosu bir performans ölçüm aracı ise; bu performansın bileşenlerini ortaya koymaya uygunluktur (Kaval, 2011:9). Bunun için giderler ya niteliklerine (türlerine, çeşitlerine) ya da fonksiyonlara dağılımına uygun şekilde gruplandırılacaktır. Bu grupta yapılırken giderlerin tekrarlanma sıklığı, toplam giderler içindeki oranı, geleceğe dönük daha doğru tahmin yapabilmeye yardımcı olma düzeyinin, kar ve zarar yaratma potansiyelini daha iyi yansıtabilmesi açısından değerlendirilecek ve hangi model buna uygun ise o seçilecektir. Dolayısıyla bu modellerden birinin diğerine üstünlüğü söz konusu olmayıp, bu tamamen kullanıcılara işletmenin kar yaratma potansiyelini yansıtabilme özelliğine bağlıdır. (Kaval, 2011:10)

Bu kapsamda UMS 1'in 105. maddesi işletme yönetimine bu iki modelden birini seçme hakkı tanımakla birlikte, bu seçimi yaparken yönetimin, işletmenin ve içinde faaliyet gösterdiği sektörün niteliğini dikkate alarak, en tutarlı ve güvenilir sunuş yöntemini seçmesi gerektiğini belirtmektedir (Kaval, 2011:10). Yani, UMS 1 standardı bu modellerden herhangi birinin seçimini, finansal tablo kullanıcılarının bilgi alma ihtiyaçlarının niteliğine cevap verebilme yeteneğine bırakmaktadır.

Mevcut durum itibariyle halka açık futbol şirketleri, SPK düzenlemelerine uygun olarak Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında finansal tablolarını hazırlamakta ve kamuya açıklamaktadır. Bu şirketlerin hazırladıkları kar zarar tabloları da fonksiyon esasına göre düzenlenmektedir. Bu şirketlerin kar zarar tabloları incelendiğinde, lig yayın geliri, reklam sponsorluk geliri, futbolcu satış geliri, bilet satış geliri gibi bütün gelir unsurlarının satış gelirleri altında yer aldığı görülmektedir. Öte yandan futbolculara ödenen ücret giderleri, transfer giderleri ve stadyum giderleri satılan hizmet maliyeti altında gelir tablosuna alınmaktadır.

Futbol şirketleri açısından gelir ve giderlerin fonksiyon esası kullanılarak bu şekilde gelir tablosuna alınması, futbol faaliyetlerinden elde edilen gelir ve giderler ile diğer faaliyetlerden elde edilen gelir giderlerin gelir tablosunda açıkça görünmesine engel olmaktadır. Bu şirketlerin en önemli gider unsuru ise futbolcu transfer gideri ve futbolculara ödenen ücret giderleridir. Dolayısıyla bu gider unsurunun gelir tablosunda ayrı olarak gösterilmesi futbol şirketlerinin kar ve zarar yaratma potansiyelinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu kapsamda futbol şirketlerinin gelir tablosunun fonksiyon esasına göre değil çeşit esasına göre düzenlenmesi, bu tabloların UMS 1'de belirtilen finansal tablo kullanıcılarının bilgi alma ihtiyaçlarının niteliğine cevap verebilme düzeyinin artmasına katkıda bulunacaktır.

Diğer taraftan, UEFA'nın mali kriterleri uyarınca hazırlanması gereken gelir tablosu çeşit esasına göre hazırlanmış olup, futbolcu transferlerinden ve satışından elde edilen gelir giderler ile transfer haricindeki faaliyet gelir ve giderlerinin ayrı gösterilmesini öngörmektedir. Halka açık futbol şirketlerinin kamuya açıkladıkları gelir tablosundan farklı olarak UEFA'nın kriterlerine göre hazırlanan gelir tablosunda önce transfer hariç faaliyet gelirleri ve giderleri yazılarak transfer hariç faaliyet karı hesaplanmaktadır. Bunun altına, transferden kaynaklanan faaliyet gelirleri ve giderleri yazılarak transferden kaynaklanan kar zarar hesaplanmakta bunun altında da her iki kar tutarının toplanmasıyla elde edilen yıllık net kar zarar rakamına ulaşılmaktadır.

Tablo 24: UEFA Asgari Bilgiler Gelir Tablosu

UEFA ASGARI BİLGİLER GELİR TABLOSU		
(31.12.20XX)		
KAR-ZARAR CETVELİ	(TL)	
I. FAALİYET GELİRLERİ (TRANSFER HARIÇ)		0,00
1- Bilet Satış Gelirleri	0,00	
2- Reklam Gelirleri	0,00	
3- Yayın Hakkı Gelirleri	0,00	
4- Diğer Gelirler	0,00	
TRANSFERLER HARIÇ TOPLAM FAALİYET GELİRLERİ		0,00
II. FAALİYET GİDERLERİ (TRANSFER HARIÇ)		0,00
1- Personel Giderleri	0,00	
2- Sosyal Yardımlar	0,00	
3- Vergiler	0,00	
4- Diğer Giderler	0,00	
TRANSFERLER HARIÇ TOPLAM FAALİYET GİDERLERİ		0,00
TRANSFERLER HARIÇ TOPLAM FAALİYET KAR-ZARAR		0,00
III. FAALİYET GEL. (TRANSFER KAYNAKLI)		0,00
1- Oyuncu Transfer Gelirleri	0,00	
IV. FAALİYET GİD. (TRANSFER KAYNAKLI)		0,00

1- Oyuncu Transfer Giderleri	0,00	
2- Oyuncu Varlıklar Tükenme Payları (Amortisman)	0,00	
TRANSFERLERDEN KAYNAKLANAN KAR-ZARAR		0,00
YILLIK NET KAR - ZARAR		0,00

Gelir tablosunun bu şekilde düzenlenmesi önceki bölümde açıklanan finansal fair play ilkelerinde yer alan transfer harcamalarının net gelirlerin %70'ini aşmaması gibi kurallara uyumun gözetilebilmesine yönelik olduğu düşünülmektedir.

Hali hazırda bu tablolar kulüpler tarafından hazırlanmakta ve federasyona sunulmakta olup kamuya açıklanmamaktadır. Ancak futbolun ticari yönünün arttığı ve gelir unsurlarının çeşitlilik gösterdiği bu dönemde futbol kulüplerinin mali yapısının bozulmasında ana faktör olan transfer harcamalarının, futbol şirketlerinin finansal tablolarında açık ve anlaşılabilir şekilde gösterilmesinin finansal tablo kullanıcıları açısından futbol şirketlerinin durumunun anlaşılmasında önemli rol oynayacağı açıktır. Bu kapsamda futbol şirketlerinin kamuya açıklayacağı gelir tablolarının UEFA'nın isteğine paralel olarak çeşit esasına göre düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Son yıllarda futbol kulüplerinin, oynadığı futbolun ötesinde özellikle finansal konuları ön plana çıkmaktadır. Bu dönüşümün arkasında; futbolcuya daha fazla hareket özgürlüğü tanıyacak şekilde transfer sisteminin değişmesi, kulüplerinin gelirlerin artması ve kulüplerin yönetim yapısının değişmesi gibi unsurlar yer almaktadır.

İçinde bulunulan süreçte artık kulüpler için futbol, sadece sahadaki bir oyun ve bir spor dalı olmaktan çıkmış, elde edilen sonucun kulüplerin mali durumunu önemli ölçüde etkilediği bir endüstriye dönüşmüştür. Böylece bir yandan kulüpler şirketlere taraftar ise müşteriye dönüşmüştür.

Kulüpler için futbol başarısının daha çok para kazanmaya yol açması ve elde edilen paranın da kulübün ileride daha çok kazanmasını sağlayacak yıldız futbolcu alımı için gerekli fonu sağlaması, para-futbolcu-galibiyet-para şeklinde kendi kendini besleyen bir döngü oluşturmuştur. Bu süreç zamanla futbolculara daha fazla kazanç elde etme beklentisiyle astronomik ücretler ödenmesine neden olmuş ve gelinen noktada, ilgili bölümlerde detayları verildiği üzere aralarında Dünya'nın en büyük kulüplerinin de yer aldığı büyük Avrupa liglerinde ücret / gelir oranlarının oldukça yükselmesine neden olmuştur. Böylece bir yandan dijital yayıncılığının gelişmesi ile yayın gelirlerinin artması ve reklam sponsorluk gelirlerinin de artması ile sektöre giren para artarken bir yandan da futbol kulüplerinin borçları da artmıştır.

Tüm bu unsurlar kulüplerin daha güçlü bir mali yapıya kavuşmasını, gelir ve giderlerin dengelenmesini ve kulüplerin daha kurumsal bir şekilde yönetilmesini gerektirmiştir. Bu ihtiyaçlar, kulüpleri şirket şeklinde yeniden yapılanmaya yönlendirmiştir. Futbolda artan rekabetle birlikte futbolcu maliyetlerinin artması şirketleşen kulüpleri fon arayışına itmiştir. Bu şirketler fon kaynağı olarak sermaye piyasalarını seçmişler ve hisse senetlerini halka arz ederek fon temin etmişlerdir.

Futbol kulüplerinin şirketleşerek halka açılmaları ile birlikte bu şirketlerin finansal tabloları kamuya açıklanmaya başlamış, hisse senetlerine yatırım yapmak isteyen potansiyel yatırımcılar, kredi veren bankalar ve mevcut ortaklar bu şirketlerin finansal durumunu takip etmeye başlamıştır. Bununla birlikte, sermaye piyasasında yer alan diğer şirketlerin tüm yükümlülükleri bu şirketler için de geçerli olmaya başlamıştır. Mevcut durumda bu yükümlülüklerin en önemlisi kamuyu aydınlatma yükümlülüğüdür. Kamuyu aydınlatma yükümlülükleri, sermaye piyasasında yer alan bir şirketin gerek periyodik olarak bağımsız denetimden geçmiş finansal raporları aracılığıyla, gerekse yatırımcıların yatırım kararını etkileyebilecek önemdeki şirkete ilişkin olayların özel durum açıklamaları ile kamuya açıklanmasını düzenleyen yükümlülüklerdir.

Sermaye piyasası aktörleri katıldıkları veya katılmayı düşündükleri şirketin idari ve mali durumunu bilmeyi, şirket içindeki karşılıklı çıkar ilişkilerini öğrenmeyi ve zaman içerisinde meydana gelen gelişmelerden haberdar olmayı istemektedirler. Yatırım kararlarını etkileyebilecek bilgilere tam olarak, diğerleriyle aynı düzeyde ve aynı anda ulaşmayı istemektedirler. Dolayısıyla kamuyu aydınlatma ilkesi yatırımcının yatırım kararını etkileyebilecek her türlü bilginin tamlık, açıklık, doğruluk ve dürüstlük çerçevesinde aynı seviyede ve eş zamanlı olarak sermaye piyasasının tüm taraflarına sunulmasını ifade etmektedir (İhtiyar, 2006:63).

Bu kapsamda en önemli varlığı futbolcular olan halka açık futbol şirketlerinin kamuyu aydınlatma uygulamalarında bu varlıklarla ilgili gerekli bilgileri tam ve doğru bir şekilde zamanında kamuya açıklamaları büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, futbolculara ödenen transfer ücretleri ile bunların muhasebeleştirilmesine yönelik politikalar, ilgili tüm taraflar açısından futbol şirketlerinin durumunun anlaşılması bakımından önem taşımaktadır.

Ancak futbolun kendine has özellikleri de dikkate alındığında, futbolcu sözleşmeleri gibi farklı nitelikli varlıkların yararlı ömrünün belirlenmesi ve itfası dolayısıyla muhasebeleştirilmesinin zor bir konu olduğu açıktır. Bu konuda yurtdışı uygulamalar ve ülkemizdeki uygulama özetle, futbolcu sözleşmesinin maddi olmayan duran varlık olarak elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilmesi, sözleşme süresi boyunca itfa edilmesi ve bilançoda net defter değeri ile izlenmesidir.

Mevcut Uluslararası Finansal Raporlama Standartları içerisinde, futbolcu sözleşmelerini kapsayabilecek tek standart “Maddi Olmayan Duran Varlıklar” başlıklı 38 nolu Uluslararası Muhasebe Standardıdır. Ancak bu standardın mevcut haliyle futbolcu sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi için uygulanması birtakım problemleri içermektedir. Bu sorunlardan biri standart uyarınca sadece üçüncü taraflardan elde edilen futbolcu sözleşmelerinin aktifleştirilmesine izin verilmesi, ancak kulübün kendisi tarafından yetiştirilen futbolcuların muhasebeleştirilmesinin mümkün olmamasıdır. Çünkü bu oyuncuların elde etme maliyeti bilinmemektedir. Yeniden değerlendirme yönteminin uygulanması ise aktif bir piyasanın varlığı koşuluna bağlanmıştır. Ancak futbolcuların aktif bir piyasasının olup olmadığı halihazırda tartışmalıdır. Diğer bir eksiklik ise, sadece üçüncü taraflara verilen tutarlar üzerinden aktifleştirilen sözleşmelerin, üçüncü taraflara bir ödeme yapılmadan uzatılması durumunda, bu uzatılan süre üzerinden de bir aktifleştirme yapılamamasıdır. Bu gibi eksiklikler, futbol şirketlerinin finansal tablolarının bu şirketlerin gerçek durumunu tam olarak yansıtmamasına neden olmaktadır. Ayrıca itfaya tabi olarak sözleşme süresi içinde net defter değerleri bilançoda azalan futbolcu sözleşmelerinin, gerçek hayatta piyasa değerleri aynı paralelde azalmamaktadır.

Öte yandan, bilanço aktifinde sadece futbolcu sözleşmeleri bulunan ve gelirleri ise ağırlıklı olarak yayın geliri ile reklam gelirinden oluşan bu şirketlerin, sadece üçüncü taraflardan elde edilen futbolcu sözleşmelerini aktifleştirmelerine izin verilmesi, varlıkları olmadığı halde önemli bir gelir

yaratan şirketler gibi algılanmalarına yol açmaktadır. Futbol şirketinin sahip olduğu altyapıdan yetişme futbolcu sayısı ve takımdaki ağırlığı arttıkça Şirketin durumu hakkındaki bu yanlış bilgi verme düzeyi de artmaktadır.

Bu eksikliklerin giderilebilmesi için yapılabileceklerden biri, UMS 38’de yer alan aktif piyasa tanımının gözden geçirilerek gerekirse IASB tarafından futbol sektörünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yorum açıklanmasıdır. En azından aktif bir piyasa yerine, o futbolcunun takım içinde yeri dikkate alınarak kullanım maliyeti ile değerlemeye konu olabilir. Ayrıca altyapıdan yetiştirilen futbolcuların muhasebeleştirilmesi için yenileme maliyeti yönteminin uygulanabilmesi mümkün olmalıdır. Bu yöntemle mevcut futbolcunun değerinin tespiti için benzer bir futbolcunun transfer edilmesi durumunda ortaya çıkacak maliyet esas alınarak futbolcunun değeri hakkında bir fikir edinilebilecektir. Diğer bir konu, transfer edilmek istenen futbolcu için kulüp tarafından talep edilecek ücretin, futbolcunun sözleşmesinin bitimine kalan sürenin dikkate alınarak hesaplanacak tazminat da dikkate alınarak hesaplanması yönünde bir uluslararası düzenlemeye gidilmesidir. Bu şekilde yapılacak düzenleme ile futbolcular için ödenen çok yüksek transfer ücretlerinin sınırlandırılması bir ölçüde mümkün olabilecektir. Bu konuda yetkili kurum ise UEFA’dır.

Bununla birlikte yapılan araştırmalarda, futbol endüstrisinde finansal raporlama konusunda ayrı standartlar belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Futbol sektörüne yönelik anket çalışmalarında da sektörden bu yönde talepler geldiği sonuçları açıklanmaktadır. Bu amaçla yeni bir standart oluşturulmasının ve söz konusu standardın, futbolcuların gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesinin işletmeye olan katkısı ile ilişkilendirilebilmekte olduğundan hareketle, futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesine ve gerçeğe uygun değer farkının kar/zararda izlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesinin uygun bir yöntem olacağı düşünülmektedir. Böylelikle futbol şirketlerinin finansal tabloları şirketin gerçek durumuna ilişkin daha sağlıklı bilgiler açıklayacaktır.

Bununla birlikte futbolcu sözleşmelerinin gerçeğe uygun değerinin tespit edilebilmesi amacıyla, futbolcunun değeri hakkında yanıltıcı bilgi aktarmayacak kontrol mekanizmalarını içeren ve futbolcunun yetiştirilmesinde katlanılan maliyet unsurlarını dikkate alan bir değerlendirme sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Öte yandan değerlendirme çalışmasının, futbolcular konusunda uzmanlaşmış kişilerden oluşan değerlendirme uzmanları tarafından yapılması veya şirketler tarafından yapılan değerlemelerin makul olup olmadığının bu uzmanlar tarafından denetlenmesi, objektif bir tahmin ortaya konulmasını sağlayabilecek bir yöntem olacaktır. Bu noktada belirtilmesi gereken bir husus, eğer böyle bir değerlemenin söz konusu olması veya imkan dahiline girmesi durumunda, bu şekilde değerlemeye başlanıldığı anda doğan ilk değerlendirme farkının kar zarara değil, öz kaynaklara alınması gerekeceğidir.

Futbol şirketlerinin mali tablolarının bilgi verme düzeyinin artırılması konusunda önem arz eden diğer bir husus ise gelir tablosunun sunumu ile ilgilidir. Mevcut durumda bu şirketlerin hazırladıkları gelir tabloları fonksiyon esasına göre düzenlenmektedir. Ancak bu şirketlerin en önemli gider kalemi futbolcu transfer gideri ve futbolculara ödenen ücret giderleridir. Dolayısıyla bu giderlerin gelir tablosunda diğer giderlerle birlikte satışların maliyeti altında değil ayrı olarak gösterilmesi futbol şirketlerinin kar ve zarar yaratma potansiyelinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda futbol şirketlerinin gelir tablosunun fonksiyon esasına göre değil çeşit esasına göre düzenlenmesinin, finansal tablo kullanıcılarının bilgi alma ihtiyaçlarının niteliğine cevap verebilme düzeyinin artmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Konuya ilişkin olarak UMS 1 incelendiğinde gelir tablosunun sunumuna ilişkin modellerden herhangi birinin seçiminin, finansal tablo kullanıcılarının bilgi alma ihtiyaçlarının niteliğine cevap verebilme özelliğine göre yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu kapsamda futbol kulüplerinin mali yapısının bozulmasında ana faktör olan transfer harcamalarının, futbol şirketlerinin finansal tablolarında daha açık ve anlaşılabilir şekilde gösterilmesinin finansal tablo kullanıcıları açısından futbol şirketlerinin durumunun anlaşılmasında önemli rol oynayacağından hareketle futbol şirketlerinin kamuya açıklayacağı gelir tablolarının UEFA düzenlemelerinde de yer alan çeşit esasına göre düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak giderek büyüyen ve taraflarının tam ve doğru bilgiye ihtiyaç duyduğu futbol sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin mali tablolarının açıklayıcılığının artırılması için, bu sektörün ihtiyaçlarına uygun, oluşturulmasına sektör uzmanlarının da dahil olacağı yeni bir muhasebe standartları setinin belirlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AGLIETTA, Michel, ANDREFF, Wladimir, DRUT, “Bastien Floating European Football Clubs In The Stock Market”, **Economix Document de Travail Working Paper**, 2010-24, (Erişim) <http://economix.u-paris10.fr> , 25.09.2011.

AKŞAR, Tuğrul; **Endüstriyel Futbol**, İstanbul, Literatür Yayınları,1. Baskı, 2005.

AKŞAR, Tuğrul, MERİH, Kutlu; **Futbol Ekonomisi**, İstanbul, Literatür Yayınları, 1. Baskı, 2006.

AKŞAR, Tuğrul, “Futbolda 4 Büyüğü Bekleyen Büyük Tehlike” 05.03.2012 (Erişim) http://www.dunya.com/tugrul-akşar_109_0_yazar.html , 01.06.2012.

AKŞAR, Tuğrul, “Avrupa Futbolu Çöküyor mu” 27.02.2012, (Erişim) http://www.dunya.com/author_article_detail.php?id=147029, 12.03.2012.

AKYÜZ, Mehmet Emin, “Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi ve Halka Açılması: Avrupa Futbol Piyasasındaki Gelişmeler Çerçevesinde Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor Örneğinin Değerlendirilmesi”, **Yeterlilik Etüdü**, T.C. Başbakanlık Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi, 2005

AMIR, Eli, LIVNE, Gilad, “Accounting, Valuation and Duration of Football Player Contracts”, **Journal of Business Finance & Accounting**, Sayı 32, Nisan/Mayıs, 2005.

ARIK, M. Bilal, “Futbol ve Televizyon Bağı: Simbiyoz Beslenme”, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, Sayı 26, Kış/Bahar, 2008.

BOSCA, Jose E. , LIERN, V., MARTI´NEZ, A., SALA, R., “The Spanish Football Crisis”, **European Sport Management Quarterly**, Sayı 8, Haziran, 2008.

DE RUYTER, K, WETZELS, M, “With A Little Help From My Friends - Extending Models Of Pro-Social Behaviour To Explain Supporters’ Intentions To Buy Soccer Club Shares”, **Journal of Economic Psychology**, Sayı 21, 2000.

DOBSON, Stephen, GODDARD, John; **The Economics of Football**, Cambridge University Press, 1. Baskı, 2011.

Deloitte “**Annual Rewiev Of Football Finance 2011**”, Sports Business Group, 201.1

Deloitte “**Avrupa Birliği Sürecinde Türk Futbolu**”, Spor Servisi, 2007, (Erişim)http://www.deloitte.com/view/tr_TR/tr/fikirlervecozumler/yayinveraporlar/sporserisi/7db49387372fb110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm, 25.09.2011.

EPSTEIN, Barry J., JERMAKOWICZ Eva K; **Wiley IFRS: Interpretation And Application Of International Financial Reporting Standards**, John Wiley And Sons Inc., 2007.

FIFA, “**Regulations on the Status and Transfer of Players 2010**”, (Erişim) http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/51/56/07/transfer_commentary_06_en_1843.pdf, (08.03.2012).

FRANCK, Egon, “Private Firm, Public Corporation or Member’s Association Governance Structures in European Football”, **International Journal of Sport Finance**, Mayıs 2010.

FORKEK, John, "Discussion of Accounting, Valuation and Duration of Football Player Contracts", **Journal of Business Finance & Accounting**, Sayı 32, Nisan/Mayıs, 2005.

HORASAN, Emre, "Futbol Kulüplerinin UEFA Mali Kriterlerine Uyumu Denetimi Ve Muhasebe Organizasyonu" Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

HONG, Li, "The "Bosman Ruling" And The Regulation Of Football In The People's Republic Of China", University of Macau/FLL, International Business Law Programme, (Erişim) http://www.umac.mo/fll/ibll/doc/Abstract_Li%20Hong.pdf (01.12.2011).

İHTİYAR, Mustafa; **Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul, Beta Yayınları, 1. Baskı, 2006.

JÖNSSON, Frida, JOHANSSON, Karolina, ARONSSON, Sivert, "Accounting For Football: Lets Give It A Shot A Delineation Of Financial Statements Within Swedish Football Clubs", (Erişim) <http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/1571?locale=en> (30.06.2011)

KAVAL, Hasan, "TMS Kapsamında Çeşit Esasına Göre Kar Zarar Ve Diğer Kapsamlı Gelirler Tablosu", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 228, Aralık, 2011.

MİCHİE, Jonathan, VERMA, Shraddha, "Corporate Governance And Accounting Issues For Football Clubs", Birkbeck College Department of Management, Araştırma Raporu, 1999.

MERİH, Kutlu, "Futbolcu Aktif veya Pasif? Futbol Muhasebesi", 2005, (Erişim)http://www.futbolekonomi.com/index.php?Itemid=58&catid=123:kutlu-merih&id=837:futbolcu-aktif-veya-pasif-futbol-muhasebesi&option=com_content&view=article (23.09.2011)

MORROW, Stephen; **The Business Of Football: Image Management in Narrative Communication**, Edinburgh, The Institute of Chartered Accountants of Scotland, 2005.

MORROW, Stephen, "Impression Management in Football Club Financial Reporting", **International Journal of Sports Finance**, Mayıs, 2006.

OSWALD, Dennis, ZAROWIN, Paul, "Capitalization of R&D and the Informativeness of Stock Prices," **London Business School and New York University**, Working Paper, 2003.

ÖRTEN, Remzi, KAVAL, Hasan, KARAPINAR, Aydın; **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**, Ankara, Gazi Kitabevi, 3. Baskı, 2009.

PATERSON, J. "Balance Sheet: If Wine Is A Food, What Is A Hangover?" (Erişim)[http://www.nytimes.com/2004/09/11/your-money/11iht-maccount11ed3 .html? _r=1&scp=1&sq=Balance%20Sheet:%20If%20Wine%20Is%20A%20Food,%20What%20Is%20A%20Hangover&st=cse](http://www.nytimes.com/2004/09/11/your-money/11iht-maccount11ed3.html?_r=1&scp=1&sq=Balance%20Sheet:%20If%20Wine%20Is%20A%20Food,%20What%20Is%20A%20Hangover&st=cse) (21.06.2011).

Price Waterhouse Coopers LLP; **IFRS Manual Of Accounting 2008: Global Guide To International Financial Reporting Standards**, Global Accounting Consulting Services, 2008.

ROWBOTTOM, Nicholas; **Intangible Asset Accounting And Accounting Policy Selection In The Football Industry**, The Faculty of Commerce and Social Science of The University of Birmingham, 1999.

SAĞLAM, Necdet, ŞENGEL, Salim, ÖZTÜRK, Bünyamin; **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 1. Baskı, 2007.

SAMAGAİO, António, COUTO, Eduardo, CAİADO, Jorge; “Sporting, Financial And Stock Market Performance In English Football: An Empirical Analysis Of Structural Relationships” 2009, (Erişim) <http://cemapre.iseg.utl.pt/archive/preprints/395.pdf> (19.07.2011)

SHAREEF, Fareeha, DAVEY, Howard, “Accounting For Intellectual Capital: Evidence From Listed English Football Clubs”, **The Journal of Applied Accounting Research**, Sayı 7, Haziran, 2005.

SOYSAL, Tamer, “Kulüp İle Profesyonel Futbolcu Arasındaki Sözleşmeler ve Sözleşmelerden Doğan İhtilaflarda Yargı Yeri”, **Adalet Dergisi**, Sayı 36, Ocak, 2010.

VERMA, Shraddha, DEWE, Philip, “Valuing Human Resources: Perceptions And Practices In UK Organisations”, **Journal of Human Resource Costing & Accounting**, Sayı 12, Nisan/Mayıs/Haziran, 2008.

VÖPEL, Henning, “Do We Really Need Financial Fair Play In European Club Football? An Economic Analysis”, **Cesifo DICE Report**, 3/2011, (Erişim) <http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/ifoHome/b-publ/b2journal/40publdice> (22.11.2011)

UEFA, UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2010,(Erişim) http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/01/50/09/12/1500912_DOWNLOAD.pdf (29.11.2011)

“UEFA Finansal Fair Play Uygulamasına İlişkin Başlatma Kararı Aldı”, (Erişim) http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=670%3Auefa-finansal-fair-play-uygulamasna-likin-balatma-karar-ald&catid=130%3Adiger-yazarlar&Itemid=60 ,(31.10.2011)

Türkiye Futbol Federasyonu, Kulüp Lisans Talimatı (Erişim: 25.07.2011)
<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/002011/TFF/kulup-lisans/Ulusall-Kulup-Lisans-Talimati-12-Ocak-2011%20.pdf>

Türkiye Futbol Federasyonu, Profesyonel Futbolcuların Statüsü Ve Transferleri Talimatı (Erişim) <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/0002012/TFF-Dokuman/Talimatlar/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati-24.08.2011.pdf> (13.09.2011)

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu “ TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” (Erişim) http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/tmstfrs2011ktp/TMS_38.pdf (25.05.2011)

<http://www.spk.gov.tr/>

<http://www.tmsk.org.tr/>

<http://www.kap.gov.tr/>

<http://www.imkb.gov.tr/>

<http://eng.borussia-aktie.de/?%9E%5E%1B%E4%F4%9D>

<http://www.juventus.com/>

<http://www.arsenal.com/>

<http://www.galatasaray.org/sportif/> (Halka Arz İzahnamesi)

<http://www.trabzonspor.org.tr/> (Halka Arz İzahnamesi)

<http://www.fenerbahce.org/fbsportif/> (Halka Arz İzahnamesi)

http://www.bjk.com.tr/tr/cms/bjk_futbol_as/10/ (Halka Arz İzahnamesi)

<http://www.tff.org/default.aspx>

<http://www.uefa.com>

<http://www.futbolekonomi.com/index.php>

EK-1**TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU KULÜP LİSANS TALİMATI (EK 4)****Mali tabloların sunumuna ilişkin esaslar*****C – Oyuncu lisanslarının satın alınmasına ilişkin giderlerin muhasebeleştirilmesi***

1- Bu talimat, lisans adaylarının tüzel kişilere ilişkin ulusal muhasebe standartları veya IFRS uyarınca denetimden geçmiş finansal tablolar hazırlama yükümlülüğünün dışında, oyuncu lisanslarının satın alınmasına ilişkin olarak 64, 65 ve 69. maddelerde belirtildiği gibi maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilen giderlerle ilgili spesifik muhasebeleştirme yükümlülükleri getirmektedir.

2- Oyuncu lisanslarının satın alınmasına ilişkin giderleri aktifleştiren lisans adayları:

- a) bu B bölümünün 4. Paragrafına uygun olarak asgari muhasebe uygulamalarını yerine getirmek;*
- b) bu ekin C bölümünde belirtilen bir oyuncu tanımlama tablosu hazırlamak zorundadırlar.*

3- Şüpheyi mahol vermemek amacıyla, bir lisans adayının oyuncu transfer giderlerinin aktifleştirilmesinden ziyade masraf gösterilmesini öngören bir muhasebe politikası var ve bu politika ulusal muhasebe mevzuatına uygun ise, bu lisans adayı, aşağıda belirtilen asgari muhasebe uygulamalarını yerine getirmek ve yeniden finansal tablo hazırlamak zorunda olmayacaktır.

4- Asgari muhasebe uygulamaları aşağıda belirtilmiştir:

- a) Bir oyuncunun satın alınmasına ilişkin giderleri aktifleştiren lisans adayları, her oyuncunun lisansı için kullanım ömrünü göz önüne alarak sistemli bir şekilde amortisman ayırmak zorundadır. Bu, aktifin maliyetinin oyuncunun*

sözleşme süresini kapsayacak şekilde sistemli olarak giderleştirilmesiyle sağlanır.

b) Yalnızca oyuncu transferine ilişkin direkt giderler aktifleştirilebilir. Bunların muhasebeleştirilmesinde, oyuncunun defter değeri, yönetim piyasa değerinin defter değerinden yüksek olduğuna inansa bile, yukarıya doğru yeniden değerlendirilmemelidir. Ayrıca, lisans adayının yerli bir oyuncunun kullanımı ve/veya transferi üzerinden değer yaratabileceği biliniyorsa da, muhasebeleştirme açısından lisans adayının kendi genç takım oyuncularına ilişkin giderler bilançoya yansıtılmamalıdır, zira yalnızca oyuncu satın alma giderleri aktifleştirilebilir.

c) Amortisman, oyuncunun satın alındığı tarihte başlamalıdır. Amortisman, aktifin satılmak üzere elde tutulan bir aktifin olarak sınıflandırıldığı tarihten önce veya aktifinin kayıtlardan çıkarıldığı (yani başka bir kulübe transferi) tarihte durdurulur.

d) Buna ilaveten aşağıdaki ilkenin uygulanması zorunludur: aktifleştirilen bütün oyuncu değerleri her yıl değer aşınması göz önüne alınarak ayrı ayrı incelenmelidir. Eğer bir oyuncunun olası satış bedelinin bilançodaki defter değerinden düşük olması durumunda, defter değeri olası satış bedeline eşitlenmeli ve bu eşitleme değer düşüklüğü gideri olarak kâr/zarar hesabına yansıtılmalıdır. Lisans verenlerin, her lisans adayını oyuncu lisans giderlerine ilişkin olarak tutarlı muhasebe politikaları uygulamakla yükümlü kılması yerinde olur.

5- Bu Ekte yazılı muhasebe uygulamalarının denetimden geçmiş yıllık finansal tablolarda yapılan açıklamalarla ve muhasebe uygulamasıyla yerine getirilmemiş olması durumunda, lisans adayı (lisans verene) ilave bilgiler vermelidir. İlave bilgiler, yukarıdaki koşullara uygun şekilde yeniden düzenlenmiş bir bilançoyu, kâr/zarar tablosunu ve ilgili dipnotları içermelidir. Ayrıca, ek bilgilerde yansıtılan sonuçların ve mali pozisyonun (ulusal muhasebe uygulamalarına göre düzenlenmiş) denetimden geçmiş yıllık finansal tablolarda yansıtılan bilgilerle mutabakatını gösteren bir notu (veya notları) da içermelidir. Yeniden düzenlenen finansal tablolar, üzerinde

mutabık kalınan prosedürler çerçevesinde bir denetçi tarafından incelenmelidir.

C – Oyuncu Tanımlama Tablosu

1- Oyuncu transferine ilişkin giderlerini aktifleştiren lisans adayları, yukarıdaki B(2) paragrafında belirtildiği gibi bir oyuncu tanımlama tablosu hazırlamakla yükümlüdürler.

2- Oyuncu tanımlama tablosu denetçiye sunulmak zorundadır. Ancak, oyuncu tanımlama tablosu yıllık finansal tablolarda yansıtılmak veya lisans verene sunulmak zorunda değildir.

3- En son finansal tabloların kapanış tarihine kadar elde bulundurulmuş her oyuncuyla ilgili olarak oyuncu tanımlama tablosunda bulunması gereken asgari bilgiler aşağıdaki gibidir:

- a) Oyuncunun adı ve doğum tarihi,*
- b) Sözleşme başlangıç ve bitiş tarihleri,*
- c) Oyuncunun lisansının alınmasına ilişkin direkt giderler,*
- d) Devreden ve dönem sonu birikmiş amortisman,*
- e) Dönem içindeki gider/amortisman,*
- f) Dönem içi değer düşüklüğü,*
- g) Satışlar (gider ve birikmiş amortisman),*
- h) Net defter değeri, ve*
- i) Oyuncunun lisansının satışından elde edilen kâr/(zarar).*

4- Tabloda hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi gereken oyuncular, lisansları dönem içindeki herhangi bir zamanda lisans adayının elinde bulunan ve lisansları için (cari dönemde veya önceki dönemlerdeki herhangi bir zamanda) doğrudan masraf yapılan oyunculardır.

5- Oyuncu tanımlama tablosunda yansıtılan aşağıdaki toplam rakamlar, denetimden geçmiş yıllık finansal tablolardaki bilanço ve kâr/zarar tablosunda yansıtılan rakamlarla mutabık olmalıdır.

a) Oyuncu lisanslarının amortismanının oyuncu tanımlama tablosunda gösterildiği şekliyle cari dönemdeki toplamı, (aynı döneme ait kâr/zarar tablosunda veya ona ilişkin dipnotlarda açıklanan) „Oyuncu lisanslarının amortisman rakamı“ ile mutabık olmalıdır;

b) Oyuncu tanımlama tablosunda gösterildiği şekliyle cari dönemde ayrılan değer düşüklüğü karşılıkları toplamı, (aynı döneme ait kâr/zarar tablosunda veya ona ilişkin dipnotlarda açıklanan) „Oyuncu lisanslarının değer düşüklüğü rakamı“ ile mutabık olmalıdır;

c) Oyuncu tanımlama tablosundaki oyuncu satışından elde edilen toplam kâr/(zarar) rakamı, (aynı döneme ait kâr/zarar tablosunda veya ona ilişkin dipnotlarda açıklanan) „Oyuncu satışından elde edilen toplam kâr/(zarar) rakamı“ ile mutabık olmalıdır;

d) Oyuncu tanımlama tablosundaki oyuncuların net defter değeri toplamı, dönem sonu bilançosunda (veya bilanço dipnotlarında) yazılı „Maddi olmayan varlıklar - oyuncular rakamı“ ile mutabık olmalıdır;

6- Bu talimatta belirtilen muhasebe uygulamalarına uygunluğu teminen oyuncu muhasebe rakamlarını yeniden düzenlemiş olan lisans adayları açısından, oyuncu tanımlama tablosunda yansıtılan bu toplam rakamlar, ek mali bilgilerde yeniden düzenlenen rakamlarla mutabık olmalıdır.

ÖZET

AYTEKİN, Abdullah. Futbolcu Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Bu tezin konusunu Futbolcu Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi oluşturmaktadır. Futbol kulüplerinin halka açık şirketlere dönüşmesi ile birlikte bu şirketlerin kamuyu aydınlatma yükümlülükleri de gündeme gelmiştir. En önemli varlığı futbolcu sözleşmeleri olan halka açık futbol şirketlerinin kamuyu aydınlatma uygulamalarında bu varlıklarla ilgili gerekli bilgileri tam ve doğru bir şekilde zamanında kamuya açıklamaları büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, futbolculara ödenen transfer ücretleri ile bunların muhasebeleştirilmesine yönelik politikalar, ilgili tüm taraflar açısından futbol şirketlerinin finansal durumunun anlaşılması bakımından önemlidir. Bu kapsamda, yurtiçi ve yurtdışı uygulamalar ile Uluslararası Muhasebe Standartları'nın konuya ilişkin düzenlemelerinin yeterliliği incelenmiştir. Sonuç olarak, futbol sektöründe faaliyet gösteren şirketler için, bu sektörün ihtiyaçlarına uygun, oluşturulmasına sektör uzmanlarının da dahil olacağı yeni bir standart setinin belirlenmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Futbol
2. Futbolcu Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi
3. Halka Açılma
4. Maddi Olmayan Duran Varlıklar
5. UMS / TMS

ABSTRACT

AYTEKİN, Abdullah. Accounting of Football Players Contracts, Master Thesis, Ankara, 2012.

The subject of this thesis is accounting of football player contracts. Football clubs have been imposed public disclosure requirements after becoming publicly held companies. Disclosing of relevant information regarding their most significant assets, football player contracts, in an accurate and timely manner is critically important for listed football companies. Therefore, transfer fees that paid to football players and accounting policies concerning this contracts are crucial in order to understand the financial situation of these companies. In this context, national and international implementations and relevant International Accounting Standards were examined. In conclusion with the participation of sector experts a new standard set should be developed in accordance with the football industry's needs.

Key Words

- 1. Football**
- 2. Accounting of Football Players Contracts**
- 3. Public Offering**
- 4. Intangible Asset**
- 5. IFRS/TFRS**